

वार्षिक प्रतिवेदन

आ.व. २०७२/७३

नेपाल सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं

वार्षिक प्रतिवेदन

आ.व. २०७२/७३

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाडौं

प्रकाशक : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
बबरमहल, काठमाडौं ।

प्रतिलिपि अधिकार © : २०७३, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, काठमाडौं

सम्पादन मण्डल : किशोर कुमार मेहता, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
केदारनाथ कट्टेल, सहायक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत
भाषा संयोजन : नारायण रूपाखेती, व्यवस्थापन अधिकृत

आवरण फोटो : संरक्षित पंक्षी डाँफे, गोक्यो ताल

फोटो सौजन्य : गणेश पन्त / सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज

सम्पर्क ठेगाना : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
पो.ब.नं. : ८६० काठमाडौं, नेपाल
फोन नं. : ००९७७-१-४२२०९१२/४२२०८५०/४२२७९२६
फ्याक्स नं. : ००९७७-१-४२२७६७५
इमेल: info@dnppwc.gov.np
वेबसाइट : www.dnppwc.gov.np

नेपाल सरकार
वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

दुई शब्द

नेपाल वन, वन्यजन्तु, वनस्पति र जैविक विविधताका लागि विश्वमा नै धनी मुलुकका रूपमा परिचित छ । उष्ण र समशितोष्ण पारिस्थितिकीय प्रणाली देखि हिमाली पारिस्थितिकीय प्रणालीले थुप्रै वन्यजन्तु र वनस्पतिलाई आश्रय प्रदान गरेका छन् । जैविक विविधता संरक्षणमा नेपालले गरेका प्रयासहरू/कार्यहरू अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा समेत प्रशंसनीय छ । यति हुँदाहुँदै पनि जैविक विविधता, भूदृश्य र प्राकृतिक सम्पदाहरूको क्षेत्रको रूपमा रहेको संरक्षित क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन कार्यमा केही चुनौतीहरू सामना गर्नु परेको छ । वन्यजन्तुको बासस्थानको विनाश तथा क्षयीकरण, अतिक्रमण, चोरी शिकार, वन्यजन्तुका अंगहरूको बढ्दो अवैध व्यापार, मिचाहा प्रजातिको नियन्त्रण, मानव वन्यजन्तु द्वन्द, घाइते, अशक्त, टुहुरा र असहाय वन्यजन्तुको व्यवस्थापन मुख्य चुनौतीको रूपमा रहेका छन् । विद्यमान ती समस्या तथा चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गरी संरक्षित क्षेत्रलाई व्यवस्थापन गर्ने तरिकाहरूमध्ये संरक्षित क्षेत्रमा सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रमहरू पनि एक हो ।

संरक्षित क्षेत्रहरूको संरक्षण, संवर्द्धन र स्थानीय जनताको सामाजिक आर्थिक विकास पनि सँगै लिएर जानुपर्ने हुनाले संरक्षित क्षेत्र वरिपरी मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको घोषणा गरी स्थानीय समुदायहरूलाई वन पैदावारमा आत्मनिर्भर बनाई सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्न मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२ लागू भई व्यवस्थापकीय कार्यहरू सञ्चालित छन् ।

संरक्षण कार्य एउटा दीर्घकालीन र निरन्तर प्रक्रिया भएकाले, यसमा स्थानीय बासिन्दाहरूको सक्रिय सहभागिताका साथै राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा संरक्षण साभेदार संघ/संस्था तथा व्यक्तिहरूको सहभागिता तथा प्रतिबद्धता प्रशंसनीय रहेको छ । संरक्षणमा लागेका जिम्मेवार, सरोकार पक्षहरूको संरक्षण प्रतिको दृढताबाट नै जैविक विविधता संरक्षण कार्य सम्भव देखिन्छ । यसलाई अभि सशक्त र विस्तार गर्दै लैजानु संरक्षण प्रतिको थप प्रतिबद्धताको रूपमा लिन सकिन्छ ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र मातहतका निकायहरूबाट आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरू तथा अन्य गतिविधिहरू आम नागरिक तथा सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने उद्देश्यले विगत वर्षहरूमा भै यो वर्ष पनि वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस प्रतिवेदनमा आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको प्रगति एवं उपलब्धी, वन्यजन्तु, वनस्पति तथा जैविक विविधता, प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण र संवर्द्धन गर्न सञ्चालन भइरहेका आयोजनाहरूको कार्य सम्पादन सहित विविध विषयहरू समावेश गरिएको छ । प्रस्तुत प्रतिवेदनले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट सम्पादित काम कारवाही सम्बन्धमा सरोकारवालाहरू एवं सर्वसाधारणमा जानकारी प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु ।

अन्त्यमा, यो प्रतिवेदन तयारीको संयोजन गर्नु हुने यस विभागका उप-महानिर्देशक श्री गोपाल प्रकाश भट्टराई, विवरण संकलन तथा विश्लेषणमा सक्रिय रूपमा संलग्न हुनु भएका अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत श्री किशोर कुमार मेहता, सहायक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत श्री केदार नाथ कट्टेल, कम्प्युटर अधिकृतद्वय श्री खेमराज प्रसाई र श्री रविन्द्र कार्की लगायत विभागका कर्मचारीहरू तथा यस प्रकाशन कार्यमा प्रत्यक्ष तथा परोक्षरूपमा सहयोग गर्नु हुने विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद !

मन बहादुर खड्का
महानिर्देशक

विषय-सूची

भाग-एक: पृष्ठभूमि	१-१६
१.१ परिचय	२
१.२ विभागको दूरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरू	२
१.३ विभागको नीतिहरू	३
१.४ विभागको कार्यनीतिहरू	४
१.५ ऐन, कानून तथा नीतिहरू	५
१.६ सांगठनिक संरचना	६
१.७ विभागसँग सम्बन्धित विभिन्न समितिहरू	१२
१.८ प्रमुख चुनौतीहरू	१६
 भाग-दुई: आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरू	 १७-२५
२.१ नेपाल सरकारका आयोजनाहरू	१८
२.१.१ आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरू	१८
२.१.२ आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्च	१८
२.१.३ मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम	२०
२.१.४ आ.व. २०७२/७३ को मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रमको कार्यालयगत विनियोजित बजेट खर्च र प्रगतिको विवरण	२०
२.१.५ आ.व. २०७२/७३ को आयोजनागत वार्षिक कार्यक्रमका मुख्य उपलब्धीहरू तथा सम्पादित कार्यहरू	२१
२.२ आ.व. २०७१/७२ र आ.व. २०७२/७३ को प्रगतिको तुलनात्मक विवरण	२३
२.३ विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण	२४
२.४ संरक्षित क्षेत्रमा पर्यटक	२५
२.५ विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक राजश्व संकलनको विवरण	२५
२.६ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सूचनाको हकसम्बन्धी व्यवस्था	२५
२.७ आयोजना/परियोजनाहरू	२५
 भाग तीन: आ.व. २०७२/७३ मा सम्पन्न भएका केही महत्वपूर्ण कृयाकलापहरू	 २६-४३
३.१ प्रजाति स्थानान्तरण	२७
३.१.१ गैंडा स्थानान्तरण	२७

३.१.२ बाह्रसिङ्गा र कृष्णसार स्थानान्तरण	२८
३.२ खाता जैविक मार्गमा गैडाको वैज्ञानिक अनुगमन	२९
३.३ गौरीगाई गणना-२०१६	३०
३.४ अर्ना गणना-२०१६	३०
३.५ हिउँ चितुवामा रेडियो कलर जडान	३०
३.६ शिवपुरी- नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा	३१
३.७ पर्सा वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्रफल विस्तार	३१
३.८ शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष भित्र हावाहुरीले ढालेका रुखहरूको व्यवस्थापन	३१
३.९ आखेटोपहार अभिलेखीकरण	३२
३.१० राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको शिलान्यास	३२
३.११ वन्यजन्तु संरक्षण तथा चोरी शिकार नियन्त्रणका लागि उच्चस्तरीय समन्वय बैठक सम्पन्न	३३
३.१२ पोखरा उपत्यकाका फेवातालसहित नौ ताल रामसार सूचीमा	३३
३.१३ चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा लगातार दुई वर्षसम्म गैडाको शून्य चोरी शिकार	३४
३.१४ २१ औं वन्यजन्तु सप्ताह २०७३ सम्पन्न	३५
३.१५ चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवस	३७
३.१६ ३२ औं वार्डेन सेमिनार तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठक सम्पन्न	३८
३.१७ ३२ औं वार्डेन सम्मेलन तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठकका संकल्प प्रस्तावहरू	३९
३.१८ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संशोधन	४१
३.१९ संरक्षित क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान	४२
३.२० मानव वन्यजन्तु द्वन्द	४२
३.२१ संरक्षित क्षेत्रमा छायाङ्कन भएका डकुमेन्ट्री/फिल्म	४२
३.२२ शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व सम्बन्धी विवरण	४२
३.२३ संरक्षित क्षेत्रमा वन्यजन्तुको मृत्यु, घाइते तथा उद्धार	४३

तालिकाहरू

तालिका १: राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको बैठक संख्या तथा मिति	१२
तालिका २: आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरूको विवरण	१८
तालिका ३: मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रमको कार्यालयगत विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको विवरण	२०

तालिका ४: राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण	२१
तालिका ५: वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण	२१
तालिका ६: वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण	२२
तालिका ७: राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास समिति अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण	२२
तालिका ८: जडिबूटी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण	२३
तालिका ९: आ.व. २०७१/७२ र आ.व. २०७२/७३ को प्रगतिको तुलनात्मक विवरण	२३
तालिका १०: विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण	२४
तालिका ११: चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट अन्य संरक्षित क्षेत्रमा स्थानान्तरण गरिएको गैडाको विवरण	२८
तालिका १२: नेपालमा रहेका गैडाको विवरण	२८
तालिका १३: अर्नाको संख्या तथा दृढिदर	३०

अनुसूचीहरू

४४-१३४

अनुसूची १: आ.व. २०७२/७३ राजश्वको कार्यालयगत आर्थिक विवरण	४५
अनुसूची २: आ.व. २०७२/७३ सम्मको राजश्वको वार्षिक केन्द्रीय आर्थिक विवरण	४६
अनुसूची ३: आ.व. २०७२/७३ मा विभाग र अन्तरगत कार्यालयहरूको विभिन्न बजेट उपशीर्षकहरू अन्तरगत भएका निकास खर्चको एकीकृत विवरण	४७
अनुसूची ४: आ.व.२०६८/६९ देखि आ.व.२०७२/७३ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण	४८
अनुसूची ५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा मासिक पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क	४९
अनुसूची ६: आ.व. २०६०/६१ देखि आ.व. २०७२/७३ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क	५०
अनुसूची ७: जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी नेपाल पक्षधर रहेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र संझौताहरूको विवरण	५१
अनुसूची ८: रामसार साईटमा सूचीकृत नेपालका सिमसार क्षेत्रहरू	५२
अनुसूची ९: वन्यजन्तुको गणनासम्बन्धी विवरण	५३
अनुसूची १०: वन्यजन्तु स्थानान्तरणसम्बन्धी विवरण	५४
अनुसूची ११: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तु उपहार दिएको विवरण	५५
अनुसूची १२: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तुको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण	५७
अनुसूची १३: संरक्षित क्षेत्र अर्न्तगत स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धि विवरण	५८

अनुसूची १४: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका वन्यजन्तु मृत्यु, घाइते तथा उद्धारसम्बन्धी विवरण	६०
अनुसूची १५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण	७६
अनुसूची १६.१: आ.व. २०७२/७३ (असोज-मंसिर २०७२) को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकार सम्बन्धी विवरण	८२
अनुसूची १६.२: आ.व. २०७२/७३ (२०७२ फागुन-२०७३ बैशाख) को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकार सम्बन्धी विवरण	८४
अनुसूची १६.३: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (असोज-मंसिर २०७२)	८६
अनुसूची १६.४: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (२०७२ फागुन-२०७३ बैशाख)	८६
अनुसूची १७: आ.व. २०७१/७२ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा छायाङ्कन भएका फिल्म तथा वृत्तचित्रहरूको विवरण	८७
अनुसूची १८: आ.व. २०७१/७२ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा अतिक्रमित क्षेत्रहरूको विवरण	८९
अनुसूची १९: संरक्षित क्षेत्रहरूभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माणको लागि दिईएको सहमति	९०
अनुसूची २०: निकुञ्ज/आरक्ष/संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनमा उपयोग गर्न दिएको एकीकृत विवरण	१०६
अनुसूची २१: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण	१०९
अनुसूची २२.१: राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको सांगठनिक संरचना	१३०
अनुसूची २२.२: वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति	१३०
अनुसूची २३: नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू	१३१
अनुसूची २४: विभागमा कार्यरत कर्मचारीहरूको नामावली	१३२
अनुसूची २५: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट जारी नागरिक बडापत्र	१३४

भाग-एक: पृष्ठभूमि

परिचय २

विभागको दूरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरू २

विभागको नीतिहरू ३

विभागको कार्यनीतिहरू ४

विद्यमान ऐन, कानून तथा नीतिहरू ५

सांगठनिक संरचना ६

विभागसँग सम्बन्धित विभिन्न समितिहरू १२

प्रमुख चुनौतीहरू १६

भाग १: पृष्ठभूमि

१.१ परिचय

नेपाल प्राकृतिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण छ । यहाँको प्राकृतिक वातावरणमा पाइने वन्यजन्तु, वनस्पति र भू-दृश्यको साथै समग्र पारिस्थितिकीय प्रणालीलाई संरक्षण, व्यवस्थापन र दिगो उपयोग गर्ने उद्देश्यका साथ वि.सं. २०३७ मा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय अन्तरगत एक छुट्टै विभागको रूपमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको स्थापना भएको हो ।

नेपालमा रहेका ११८ किसिमका पारिस्थितिकीय प्रणाली मध्ये हालसम्म ८० किसिमका पारिस्थितिकीय प्रणाली संरक्षित क्षेत्रभित्र पर्दछन् । यिनीहरूको संरक्षण, सम्वर्द्धन तथा व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले हालसम्म १० राष्ट्रिय निकुञ्ज, ३ वन्यजन्तु आरक्ष, १ शिकार आरक्ष, ६ संरक्षण क्षेत्र र १३ मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा भई संरक्षण तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरू सञ्चालन हुँदै आएका छन् । संरक्षित क्षेत्रहरूले नेपालको कूल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत अर्थात् ३४,४१९.७५ वर्ग किलोमीटर क्षेत्र ओगटेको छ । यसरी हिमाली भू-भागदेखि तराईको समथर मैदानसम्म रहेका देशका मुख्य मुख्य पारिस्थितिकीय प्रणालीको संरक्षण तथा व्यवस्थापकीय कार्यहरू भईरहेका छन् । नेपालको संरक्षण अभियान प्रजाति संरक्षणबाट सुरु भई पारिस्थितिकीय प्रणाली हुँदै भू-परिधिस्तरको जनसहभागितामा आधारित भएकोले राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा विशिष्ट संरक्षणको पहिचान कायम गर्न सफल भएको छ ।

संरक्षित क्षेत्रबाट स्थानीय बासिन्दाहरूलाई बढीभन्दा बढी लाभको समन्यायिक वितरण हुनु पर्दछ । स्थानीय बासिन्दालाई संरक्षणमा अर्थपूर्ण सहभागी गराउन २०४९ सालमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को चौथो संशोधन मार्फत मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रम

लागू गरिएको छ । मध्यवर्ती क्षेत्रमा स्थानीय बासिन्दालाई आवश्यक पर्ने वन पैदावारको नियमित आपूर्ति लगायत संरक्षित क्षेत्रले आर्जन गरेको आम्दानीको ३० देखि ५० प्रतिशतसम्म स्थानीय जनताको सामुदायिक विकास, आय आर्जन, संरक्षण शिक्षा, प्राकृतिक श्रोतको संरक्षणको लागि समेत खर्च गरिदै आएको छ । यस कार्यक्रमबाट संरक्षित क्षेत्रमा बस्ने १०,६२,८२३ जना भन्दा बढी लाभान्वित भएका छन् ।

१.२ विभागको दूरदृष्टि, गन्तव्य, मूल्य मान्यता तथा उद्देश्यहरू

१.२.१ दूरदृष्टि (VISION)

नेपालमा रहेका प्रमुख पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरि सहभागितामूलक व्यवस्थापन मार्फत तिनीहरूको दीगो संरक्षण गर्ने ।

१.२.२ गन्तव्य (MISSION)

नेपालको प्राकृतिक स्रोत तथा जैविक विविधताको संरक्षणमा योगदान दिदै पर्या-पर्यटनको मध्यमबाट स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सहयोग पुऱ्याउँदै राष्ट्रको आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुऱ्याउनु ।

१.२.३ मूल्य मान्यता (CORE VALUES)

- ◆ जैविक-विविधताको दीगो संरक्षण
- ◆ धार्मिक तथा साँस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण र व्यवस्थापन
- ◆ मनोरञ्जन, साहसी पर्यटन, पर्यापर्यटनको प्रवर्द्धन
- ◆ अध्ययन तथा अनुसन्धान
- ◆ राजस्व आम्दानीमा योगदान
- ◆ रोजगारी सृजना
- ◆ स्थानीयको जीविकोपार्जनमा सुधार

१.२.४. उद्देश्यहरू

नेपालको स्थानगत जैविक विविधता संरक्षण गर्ने प्रमुख उद्देश्यका साथ स्थापित विभाग र सो अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरूको विशिष्ट उद्देश्यहरू:

- ◆ नेपालको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा रहेका पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको (Ecosystems) संरक्षण गर्नु ।
- ◆ सङ्कटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण वन्यजन्तु वनस्पति (Fauna and Flora) लगायत जैविक विविधता संरक्षण गर्नु ।
- ◆ वन्यजन्तु, वनस्पति र तिनको बासस्थान संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि अध्ययन अनुसन्धान गर्नु ।
- ◆ अद्वितीय सौन्दर्यका भू-दृश्यहरू सिमसार, हरियाली, पहाड, हिमाल, पदयात्रा र मनोरञ्जनको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका क्षेत्रहरूको संरक्षण गर्नु ।
- ◆ संरक्षित क्षेत्रहरूभित्र र आसपासमा बसोबास गर्ने बासिन्दाहरू एवं समुदायहरूको परम्परागत रितीरिवाज एवं सांस्कृतिको जर्गेना गर्न टेवा पुऱ्याउनु ।
- ◆ मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन कार्यक्रमबाट स्थानीय बासिन्दाहरूको अर्थपूर्ण सहभागितामा संरक्षण तथा सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नु ।

१.३ विभागको नीतिहरू

राज्यले अङ्गिकार गरेको प्राकृतिक वातावरण, वन्यजन्तु र वनस्पतिको संरक्षण, सदुपयोग र व्यवस्थापन गर्ने नीति नै यस विभागको नीतिगत मार्गदर्शन हो । अतः विभागले आफ्नो घोषित उद्देश्यहरू हासिल गर्न निम्न नीतिहरू लिएको छ :

१. राष्ट्रको पारिस्थितिकीय प्रणालीहरूको प्रति-निधित्व हुने गरि जैविक विविधताको संरक्षणको लागि आवश्यकता अनुसार संरक्षित क्षेत्रहरूको घोषणा तथा बिस्तार गर्दै लैजाने ।

२. संरक्षित क्षेत्रहरूको जैविक विविधताको संरक्षणको लागि व्यवस्थापन योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
३. सङ्कटापन्न, दुर्लभ र महत्वपूर्ण प्रजातिको संरक्षणको लागि ती प्रजातिको बासस्थानको संरक्षण, सम्बर्द्धन र सुधार गर्ने ।
४. जैविक विविधताको निरन्तरता दिन र वन्यजन्तुको आवगमनलाई सहज गर्न जैविक तथा सम्पर्क मार्गहरू (Corridors and Connectivities) को पहिचान, संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
५. पारिस्थितिकीय प्रक्रियाहरूलाई (Ecological Processes) व्यवस्थित गर्दै वातावरणीय सेवाहरू (Environmental Services) लाई मानव उपयोगी बनाउँदै लैजाने ।
६. अध्ययन, अनुसन्धानको माध्यमबाट जैविक विविधता र प्राकृतिक स्रोतहरूको दीगो उपयोगमा बढावा दिँदै संरक्षणमा जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्दै लैजाने ।
७. जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षणसम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, अभिसन्धि, महासन्धि: CBD, CITES, RAMSAR, GTF, UNESCO/WHIS, आदिको पक्षधर राष्ट्रको हैसियतले ती सन्धि र महासन्धिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ।
८. गैर सरकारी संघ, संस्था तथा व्यक्तिहरूलाई वन्यजन्तुको दीगो संरक्षण, सम्बर्द्धन र सदुपयोग गरी आय एवं रोजगारीका अवसरहरूको वृद्धि गर्न वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान गर्न दिने ।
९. वातावरण र जैविक विविधता संरक्षणमा जनसहभागिता एवं निजीक्षेत्र समेतलाई प्रोत्साहन गरी संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन

गैर सरकारी वा अन्य संस्थाहरू मार्फत गराउने उद्देश्यले निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैर सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने ।

१.४ विभागको कार्यनीतिहरू

विभागका कार्यनीतिहरू निम्न छन् :

क. संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन गर्ने:-

संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन गर्न देहाय बमोजिमका कार्यहरू विभागबाट सम्पादन गरिने छन् :

- १) संरक्षित क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- २) संरक्षित क्षेत्रहरूको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनको लागि वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- ३) जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संरक्षित क्षेत्रहरूको विस्तार गर्ने कार्यमा जनसहभागिता जुटाउने सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- ४) नेपाल सरकारको संरक्षण क्षेत्र, गैर सरकारी संघ, संस्था वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने र व्यक्ति वा संस्थालाई वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान गर्न दिने सम्बन्धी नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने ।
- ५) घर पालुवा हाती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- ६) शिकार अनुमति पत्रहरू दिने र शिकारसम्बन्धी अनुगमन गर्ने ।

७) सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण र व्यवस्थापनका कार्यहरू र ती क्षेत्रहरूको संरक्षण तथा व्यवस्थापन कार्यमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय, सहकार्य र अनुगमन गर्ने ।

८) संरक्षित क्षेत्रभित्र नियमानुसार सेवा सञ्चालन गर्न दिने र सोको व्यवस्थापन कार्यहरू गर्ने ।

ख. अध्ययन अनुसन्धान गर्न दिने:-

जैविक विविधता संरक्षणको लागि विभागबाट देहायका अध्ययन अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यहरू गरिनेछन् :

- १) अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराई कार्यान्वयन गर्ने र सो नीति अनुरूप अनुसन्धान अनुमति दिने ।
- २) अनुसन्धान कार्यहरूको स्थलगत सुपरिवेक्षण गर्ने र दुर्लभ वन्यजन्तुको प्रजनन केन्द्रहरूको सञ्चालन अनुगमन गर्ने ।
- ३) वन्यजन्तुको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने ।
- ४) वन्यजन्तुको अनुगमन, स्थानान्तरण तथा गणना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- ५) नेपाल सरकारको निर्णयानुसार संरक्षण शिक्षा र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरूलाई वन्यजन्तु दिने व्यवस्था मिलाउने ।
- ६) साइटिस लगायतका अन्य सन्धि, सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।

ग. संरक्षण शिक्षामार्फत जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने :

जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्न विभागबाट देहाय बमोजिमका कार्यहरू गरिने छन् :

- १) जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामग्रीहरू तयार गरी प्रकाशन तथा प्रचार प्रसार गर्ने ।

- २) संरक्षण सम्बन्धी प्रदर्शन गरिने वस्तुहरूको उत्पादन गरी आवश्यकतानुसार प्रदर्शन गर्ने ।
- ३) विभागीय पुस्तकालयको विकास एवं सञ्चालन गर्दै यसमा विद्यार्थीहरूको पहुँच बढाउने ।
- ४) संरक्षण सम्बन्धी दिवस र समारोहहरू आयोजना गर्ने, चौमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।
- ५) संरक्षित क्षेत्रमा शैक्षिक एवं व्यापारिक प्रयोजनको लागि चलचित्र डकुमेन्ट्री छायाङ्कन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने ।

घ. वार्षिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन गर्ने:-

- १) विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी गरी प्रस्तावित कार्यक्रम तयार गर्ने ।
- २) अन्य संघ संस्था दातृ निकायहरूबाट जिल्लास्थित कार्यालयहरूमा सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरूको विवरण लिने र दोहोरो नपर्ने गरी कार्यक्रम तयार गर्ने गराउने ।
- ३) बजेटको सीमा, विभागको लक्ष्य, आवधिक योजनामा उल्लिखित कार्यहरूलाई समावेश गरी विभाग र विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको बजेट तथा कार्यक्रमलाई अन्तिम रूप दिई वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा पेश गर्ने ।
- ४) प्रस्तावित बजेट तथा कार्यक्रम स्वीकृतको सिलसिलामा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग र अर्थ मन्त्रालयमा हुने छलफलमा महानिर्देशक, उपमहानिर्देशक, आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख, योजना शाखा प्रमुख र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा प्रमुखहरूलाई समेत सहभागी गराई योजना शाखा प्रमुखले भाग लिने ।
- ५) स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम सम्बन्धित कार्यालयहरूलाई यथाशीघ्र उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्ने ।
- ६) विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका

तालीमहरूको व्यवस्था तथा समन्वय गर्ने र आवश्यक कार्यशाला गोष्ठीहरू आयोजना र सञ्चालन गर्ने ।

- ७) सञ्चालित र सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखासँग अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्य गरी उक्त कार्यक्रमको प्रभाव र असरका आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तय गर्न समन्वय गर्ने ।

ङ. अनुगमन मूल्याङ्कन गर्ने:-

- १) स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने वार्षिक कार्ययोजना तयार गर्ने ।
- २) वार्षिक कार्य योजना अनुरूप कार्यक्रमहरूको अनुगमन र मूल्याङ्कन गरी प्रगति विवरणहरू सम्बन्धित निकायहरूमा पठाउने ।
- ३) विभिन्न आयोजना र परियोजनासँग समन्वय गरी संरक्षण र विकास कार्यक्रम सञ्चालनको अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ।
- ४) वार्षिक कार्यक्रम अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको विवरण सहित वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तिका प्रकाशन गर्ने ।

१.५ ऐन, कानून तथा नीतिहरू

ऐन

- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९

नियमावलीहरू :

- हात्तीको व्यवस्था गर्ने नियमहरू, २०२२
- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण नियमावली, २०३०
- चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३०
- वन्यजन्तु आरक्ष नियमावली, २०३४
- हिमाली राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०३६
- खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०४४

- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२
- बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०५३
- संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५३
- संरक्षण क्षेत्र सरकारी व्यवस्थापन नियमावली, २०५७
- कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०६४
- बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज नियमावली, २०७१

रणनीति

- वन अतिक्रमण रणनीति, २०६८
- वन क्षेत्र रणनीति, २०७२

निर्देशिका

- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६
- संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन निर्देशिका, २०५६
- वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका, २०६९, (पहिलो संशोधन, २०७२)
- राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र सञ्चालन निर्देशिका, २०७२

मापदण्ड

- मध्यवर्ती क्षेत्र (उद्योग स्थापना र सञ्चालन) मापदण्ड, २०६२

कार्यविधि

- हिमाली तथा पहाडी संरक्षित क्षेत्रभित्र साहसिक पर्यटकीय सेवाहरू सञ्चालन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६७
- संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९
- सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७०
- लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र होटल, लज तथा चिया पसल सञ्चालन कार्यविधि, २०७०
- वन्यजन्तुको आखेटोपहर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२
- सुराकी परिचालन कार्यविधि, २०७२

प्रमुख नीति तथा कार्यनीतिहरू :

- घरपालुवा हात्ती व्यवस्थापन नीति, २०६०
- वन्यजन्तु पालन, प्रजनन तथा अनुसन्धान कार्यनीति, २०६०
- संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण एवं सञ्चालन सम्बन्धी कार्यनीति, २०६५
- राष्ट्रिय सिमसार नीति, २०६९
- निकुञ्ज, आरक्ष वा संरक्षण क्षेत्र गैह्र सरकारी वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिने नीतिको सम्बन्धमा अवलम्बन गरिने कार्य प्रक्रिया, २०६९
- वन नीति, २०७१

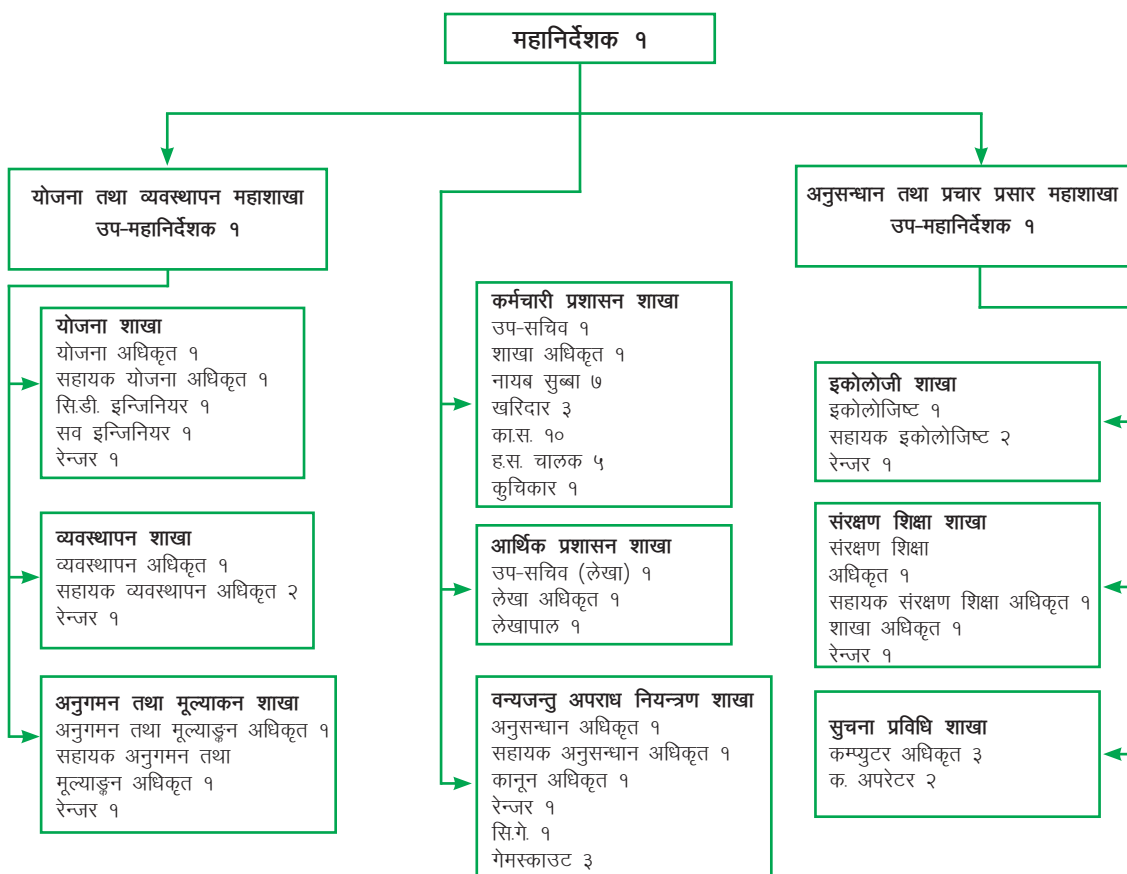
विविध :

- राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७
- राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको सांगठनिक ढाँचा तथा काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७

१.६ सांगठनिक संरचना

यस विभागको स्वीकृत नयाँ सांगठनिक संरचना (२०७१) अनुसार महानिर्देशक सहित २ वटा महाशाखाहरू र ९ वटा शाखाहरू रहेका छन् । महाशाखा प्रमुखमा उप-महानिर्देशक (प्राविधिक सह-सचिव), शाखा प्रमुखको रूपमा उप-सचिव र सूचना प्रविधि शाखामा कम्प्युटर अधिकृत पदको कर्मचारीहरूको दरबन्दी रहेको छ । यस विभाग अन्तर्गत १० राष्ट्रिय निकुञ्ज, ३ वन्यजन्तु आरक्ष, १ शिकार आरक्ष, ६ संरक्षण क्षेत्रमध्ये ४ वटा संरक्षण क्षेत्र (अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र, मनास्लु संरक्षण क्षेत्र, कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र) मा सम्पर्क अधिकारीको कार्यालयमा कार्यरत समेत जम्मा निजामती कर्मचारीको दरबन्दी १९०९ रहेको छ । यस विभागमा कार्यरत कर्मचारीहरूको नामावली अनुसूची-२४ मा राखिएको छ ।

१.६.१ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागको संगठन संरचना

१.६.२ विभागको महाशाखा तथा शाखाहरूको कार्य विवरण:

योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखाले महानिर्देशकको सुपरिवेक्षणमा रही योजना, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र व्यवस्थापनको नीति र कार्यक्रमहरू तर्जुमा, कार्यान्वयन र वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गर्दछ । अनुसन्धान तथा प्रचार प्रसार महाशाखाले महानिर्देशकको सुपरिवेक्षणमा रही संरक्षण शिक्षा, इकोलोजी, सूचना प्रविधिको नीति र कार्यक्रमहरू तर्जुमा, कार्यान्वयन र वन्यजन्तु तथा जैविक विविधता संरक्षणसम्बन्धी कार्यहरू गर्ने गर्दछ । विभागमा रहेको महाशाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार छन् ।

१.६.२.१ योजना तथा व्यवस्थापन महाशाखाको कार्य विवरण

- विभाग तथा मातहत कार्यालयको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, व्यवस्थापन योजना तयारी सम्बन्धी काम गर्ने ।
- प्रचलित ऐन/नियम नीतिको परिधिमा रहि राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूमा संचालित योजनाको कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी काम गर्ने ।
- राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र तथा मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको विकास विस्तारको लागि सम्भाव्यता अध्ययन लगायत प्रस्तावहरू तयार गर्ने ।

- स्वीकृत व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनका लागि नीतिगत एवं कानूनी जटिलताको समाधानका लागि आवश्यक कार्य गर्ने ।
- विभाग र सो अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रभित्र संचालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने र चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- महाशाखाको भौतिक साधनहरूको स्याहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- महाशाखासम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू संकलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने ।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार छ :

१.६.२.१.१ योजना शाखा

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- स्वीकृत राष्ट्रिय नीति, जैविक विविधता संरक्षणका कार्यक्रम अनुसार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन समेतको आधारमा राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष र संरक्षण क्षेत्रको संरक्षण एवं व्यवस्थापनको लागि विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको योजना तथा कार्यक्रमहरू तयार गरी स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
- स्वीकृत योजनाहरूको कार्यान्वयनका लागि उपयुक्त प्रक्रिया र विधि तय गर्ने, सो पेश गरी स्वीकृति भए बमोजिम सम्बन्धित निकायहरूमा कार्यक्रम अख्तियारी तथा अन्य मार्गदर्शन पठाउने वा जानकारी गराउने ।

- योजनासम्बन्धी काममा राष्ट्रिय योजना आयोग, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबीचको सम्पर्क बिन्दुको रूपमा काम गर्ने ।
- तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन वर्गीकरण, अद्यावधिक तथा सूचनाहरू सार्वजनिकरण गर्ने ।
- स्वीकृत योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयन सम्बन्धमा आवश्यक जानकारी लिने, विभाग तथा मातहत कार्यालयको नियमित तथा आवधिक प्रगति विवरणहरू तयार गर्ने र तालुक निकायमा पेश गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूको लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालीमहरूको व्यवस्था गर्ने ।
- योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग सम्बन्धित कार्यशाला गोष्ठीहरू आयोजना र सञ्चालन गर्ने, भाग लिने ।

१.६.२.१.२ व्यवस्थापन शाखा

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- राष्ट्रिय निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजना बनाउने र कार्यान्वयन एवं अद्यावधिक गर्दै जाने ।
- जैविक विविधता संरक्षणको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी निकुञ्ज, आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको विस्तार गर्ने ।
- संरक्षण क्षेत्र गैर सरकारी संघ, संस्था वा अन्य संस्थालाई व्यवस्थापन गर्न दिनेसम्बन्धी नेपाल सरकारको नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने र नियमित अनुगमन गर्ने ।
- घरपालुवा हाती व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- शिकार व्यवस्थापन गर्ने तथा अनुमति पत्र दिने र शिकारसम्बन्धी अनुगमन गर्ने ।

- संरक्षित क्षेत्रभित्र सेवा सञ्चालन तथा सो को व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा प्राप्त हुने राजश्व यकीन गरी सो को आधारमा कार्यक्रम तयार गरी गराई स्वीकृतिको लागि पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन योजनाहरूको तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने एवं अद्यावधिक गर्दै जाने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रको लागि आवश्यक पर्ने ऐन, नियम, नीति, निर्देशिकामा समयानुकूल परिमार्जन गर्नुपर्ने भएमा अध्ययन गरी संशोधनका लागि पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रहरूको व्यवस्थापन गैर सरकारी संघ, संस्था वा अन्य संस्थालाई दिने सम्बन्धमा सुझाव सहयोग समन्वय गर्ने र सो सम्बन्धी नेपाल सरकारको नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने र नियमित अनुगमन गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूको चौमासिक तथा वार्षिक प्रगति तयार गरी पेश गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालित कार्यक्रमको प्रभावकारिता अध्ययन गरी वार्षिक रूपमा समीक्षा गर्ने ।

१.६.२.१.३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शाखा:

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ :

- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट सञ्चालित वार्षिक कार्यक्रम, योजना तथा आयोजनाहरूको लक्ष्य हासिल भएको नभएको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने गराउने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको मासिक, चौमासिक र वार्षिक प्रतिवेदनहरू सङ्कलन

र तयार गरी तालुक निकायमा पठाउने र सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने ।

- नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गर्ने, अनुगमन प्रतिवेदनहरू अद्यावधिक गर्ने गराउने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयका विकास निर्माण तथा अन्य विषयमा भएका विविध गतिविधिको प्रगति विवरण तयार एवं समीक्षा गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रभित्र सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन गरी सोको उपलब्धी र प्रभावकारिताको आधारमा आगामी वर्षको कार्यक्रम तयार गर्न योजना शाखालाई सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- यस शाखासंग सम्बन्धित अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१.६.२.२ अनुसन्धान तथा प्रचारप्रसार महाशाखाको कार्य विवरण

- संरक्षित वन्यजन्तुको संरक्षण सम्बन्धी चुनौती, सीमापार संरक्षण, चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण र आखेटोपहार पहिचान र व्यवस्थापन तथा अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने ।
- संरक्षण सम्बन्धी विद्युतीय तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू सङ्कलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने ।
- संरक्षण सम्बन्धी तथ्याङ्क तथा सूचनाहरू संकलन, अद्यावधिक तथा वर्गीकरण गरी राख्ने, राख्न लगाउने ।
- सम्बन्धित विषयमा हुने सभा, गोष्ठी, सेमिनारमा भाग लिन कर्मचारीलाई खटाउने ।
- कर्मचारीको कार्य विभाजन गरी कामको सुपरीवेक्षण, निर्देशन र नियन्त्रण तथा प्रत्यायोजित अधिकार बमोजिम कार्य सम्पादन मूल्याङ्कन, प्रोत्साहन पुरस्कार सम्बन्धी काम गर्ने ।

- महाशाखाको भौतिक साधनहरूको स्याहार संभार, मर्मत तथा सुरक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

यस महाशाखा अन्तर्गतका शाखाहरूको कार्य विवरण यस प्रकार छ :

१.६.२.२.१ इकोलोजी शाखा:

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- अनुसन्धान नीति तर्जुमा गरी स्वीकृत गराउने र अनुसन्धान अनुमति दिने ।
- अनुसन्धान कार्यहरूको स्थलगत सुपरीवेक्षण, अनुगमन गर्ने ।
- वन्यजन्तुको तथ्याङ्क अद्यावधिक राख्ने, वन्यजन्तुको संरक्षणका नीतिहरू कार्यान्वयन गर्ने ।
- वन्यजन्तुको स्थानान्तरण, गणना सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- संरक्षण र अनुसन्धान प्रयोजनको लागि वन्यजन्तु स्वदेश तथा विदेशका संघ संस्थाहरूलाई नेपाल सरकारको निर्णयानुसार आदान प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
- संरक्षणसँग सम्बन्धित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गर्ने ।
- सिमसार क्षेत्रहरूको व्यवस्थापनका कार्यहरू र तिनको व्यवस्थापन कार्यमा सम्वद्ध निकायहरूसँग समन्वय र अनुगमन गर्ने ।

१.६.२.२.२ संरक्षण शिक्षा शाखा:

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- जैविक विविधता संरक्षणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने सामग्रीहरू तयार गरी प्रकाशन र प्रसारण गर्ने ।
- संरक्षण सम्बन्धित दिवस र समारोहहरू आयोजना गर्ने, सञ्चालन गर्ने साथै विभागको चौमासिक संरक्षण समाचार प्रकाशन गरी वितरण गर्ने ।
- चलचित्र डकुमेन्ट्री छायाँङ्कन सम्बन्धी कानून बमोजिम अनुमति प्रदान गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
- संरक्षण शिक्षा सम्बन्धी जैविक विविधता पुस्तकालय व्यवस्थित गर्ने ।
- राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीयस्तरका संरक्षण शिक्षा सूचना केन्द्र स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि समन्वय गर्ने ।

१.६.२.२.३ सूचना प्रविधि शाखा:

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- विभागको वेबसाइट सञ्चालन, शाखाहरूमा नेटवर्किङ व्यवस्थापन गर्ने ।
- विभागका लागि आवश्यक सफ्टवेयर तयार गर्ने, गराउने र शाखाहरूको महत्वपूर्ण तथ्याङ्कहरू व्यवस्थित ढंगले विद्युतीय माध्यमबाट अभिलेख गर्ने ।
- विभाग अन्तरगत कार्यालयहरूमा सूचना प्रणालीको विकास गर्न आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूबाट प्राप्त सूचनाको आधारमा सूचना, तथ्याङ्क र कार्यक्रमहरू कम्प्युटरमा प्रवृष्टि गर्ने तथा तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने ।

- शाखाहरूमा रहेका कम्प्युटरको सुरक्षा, मर्मत संभार र सञ्चालनका लागि आवश्यक सहयोग र समन्वय गर्ने ।
- विभागले खरीद गर्ने कम्प्युटर र उपकरणमा गुणस्तरको लागि सुझाव पेश गर्ने ।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयका कर्मचारीका लागि आवश्यक तालीम प्रस्ताव एवं सञ्चालन गर्ने ।
- सूचना प्रविधि सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।

१.६.३ कर्मचारी प्रशासन शाखा

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछः

- कर्मचारीहरूको नियुक्ती, सरुवा, बढुवा, स्वदेश तथा विदेशमा तालीम, अध्ययन, अध्ययन भ्रमण आदिमा मनोनयनका साथै दण्ड पुरस्कार र विभागीय कारवाहीको शुरु कारवाही गर्ने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको आन्तरिक प्रशासन र कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- सार्वजनिक खरीद ऐन र नियमावली बमोजिम सार्वजनिक खरीद योजना तयार गर्ने, कार्यान्वयनको लागि निर्णय गर्ने, खरीद भएको जिन्सी सामानको दाखिला, भौतिक सम्पत्तिको सुरक्षा, मर्मत सम्भार गर्ने, गराउने, लिलाम बिक्रीसम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- विभागका शाखा प्रमुख, महाशाखा एवं विभागीय प्रमुखसँग प्रशासनिक विषयहरूमा आवश्यकता अनुरूप राय आदान प्रदान गर्ने ।
- जनगुनासो व्यवस्थापन, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग तथा सतर्कता केन्द्रको निर्देशन कार्यान्वयन गर्ने गराउने ।

१.६.४ आर्थिक प्रशासन शाखा :

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको लागि योजना शाखासँग समन्वय गरी बजेट तर्जुमा कार्यमा सहयोग गर्ने र स्वीकृत बजेट नियमानुसार निकासा दिने, खर्चको अभिलेख राख्ने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको राजश्व र धरौटी समेतको केन्द्रीय आर्थिक विवरण तयार गरी तालुक निकायमा पठाउन पेश गर्ने ।
- सञ्चालित कार्यक्रम/आयोजनाहरूको चौमासिक र वार्षिक खर्चको फाँटवारी तयार गर्ने । आर्थिक सर्वेक्षण तथा बजेट तर्जुमा कार्यमा अन्य शाखालाई सहयोग गर्ने ।
- आर्थिक कारोबारमा माग भए बमोजिम राय पेश गर्ने ।
- आर्थिक कारोबार सम्बन्धी सम्पूर्ण श्रेस्ता दुरुस्त राख्ने, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण गराउने ।
- कर्मचारीले पाउने पारिश्रमिक (तलव, भत्ता, खाद्यान्न, पोशाक) लगायतका अन्य सुविधाहरू समयमै उपलब्ध गराउने ।
- विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको बेरुजुको अभिलेख अद्यावधिक गर्ने, गराउने ।
- लेखापरीक्षणबाट देखिन आएका बेरुजुहरू नियमानुसार फर्स्यौट गर्ने, गराउने ।

१.६.५ वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण शाखा

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागमा यस शाखाले देहाय बमोजिमका कार्यहरू सम्पादन गर्दछ ।

- वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रणका लागि केन्द्रीयस्तरमा सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय गर्ने ।
- मातहतका कार्यालयहरूमा चोरी शिकार नियन्त्रण ईकाई प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्न आवश्यक राय सुझाव पेश गर्ने ।
- वन्यजन्तु चोरी शिकारमा संलग्न व्यक्तिहरूको अभिलेख तयार गर्ने ।
- विभाग र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराधका विषयहरूमा अदालती कारबाहीमा रहेका विषयवस्तुसँग आवश्यक पर्ने जवाफ, प्रतिवेदन तयार गर्ने ।
- वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धमा केन्द्रीयस्तरमा सञ्जाल गठन गर्ने कार्यमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउने ।

१.७ विभागसँग सम्बन्धित विभिन्न समितिहरू

- राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार, २०६७

- वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति, २०६७
- राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति र वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको साँगठनिक ढाँचा र काम, कर्तव्य र अधिकार, २०६७

१.७.१ राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति (National Tiger Conservation Committee-NTCC)

नेपाल सरकारलाई नीतिगत मार्ग दर्शन र राय सल्लाह दिन तथा विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच समन्वयको लागि मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६७।२।२ को निर्णयानुसार सम्माननीय प्रधानमन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको गठन भएको छ । राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको साँगठनिक संरचना अनुसूची २२.१ मा दिइएको छ । राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको बैठक संख्या तथा मिति सम्बन्धी विवरण तालिका १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समितिको बैठक संख्या तथा मिति

क्र.सं.	बैठक संख्या	अध्यक्षता	मिति
१	प्रथम	सम्माननीय प्रधानमन्त्री माधवकुमार नेपाल	२०६७ साल श्रावण १६ गते
२	दोश्रो	सम्माननीय प्रधानमन्त्री भलनाथ खनाल	२०६८ साल श्रावण १३ गते
३	तेश्रो	सम्माननीय प्रधानमन्त्री बाबुराम भट्टराई	२०६९ साल श्रावण १४ गते
४	चौथो	सम्माननीय मन्त्रिपरिषद्का अध्यक्ष खिलराज रेग्मी	२०७० साल श्रावण १४ गते
५	पाँचौ	सम्माननीय प्रधानमन्त्री सुशील कोइराला	२०७१ साल पौष ०७ गते
६	छैटो	सम्माननीय प्रधानमन्त्री के.पी. शर्मा, ओली	२०७३ साल आषाढ २ गते

मिति २०७३ आषाढ २ गते सम्माननीय प्रधानमन्त्रिज्यूको अध्यक्षतामा बसेको बैठकका निर्णयहरू :

१. बाघ संरक्षणको पछिल्लो अवस्था र नेपालको पश्चिम क्षेत्रमा बाघको अङ्गको अवैध व्यापार नियन्त्रण सम्बन्धमा भए गरेका कार्यहरूको बारेमा जानकारी भयो । बाघको संरक्षण, बासस्थापन व्यवस्थापन र चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रणको लागि वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईका निकायहरूबीचको समन्वय र सहकार्यलाई सशक्त बनाउन गृह मन्त्रालय, रक्षा मन्त्रालय र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने । निकुञ्ज/आरक्षमा तैनाथ नेपाल सेना र निकुञ्ज/आरक्षका पोष्ट भवन लगायतका भैतिक पूर्वाधारहरू पुराना र जीर्ण भएकोले अत्यावश्यक आधारभूत भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्न थप बजेट व्यवस्था गर्न र “बाघ संरक्षण विशेष कार्यक्रमको” निरन्तरताको लागि आगामी आर्थिक वर्षदेखि वार्षिक १२ करोड रकम विनियोजन गर्न अर्थ मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने । वन्यजन्तुको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्ने कार्यमा सक्रियतापूर्वक कार्य गर्ने कर्मचारी तथा समुदायका व्यक्तिहरूलाई प्रोत्साहन गर्न पुरस्कार दिने विधि र प्रक्रियाको शुरु गर्ने कार्य वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले गर्ने ।
२. पाँचौँ बैठकले गरेको कार्यान्वयन नभएका निर्णय पूर्व निर्णय बमोजिम नै कार्यान्वयन गर्ने ।
३. दक्षिण एशिया वन्यजन्तु कानून कार्यान्वयन सञ्जाल (SAWEN) को विधान नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) ले मिति २०७२ आषाढ २१ मा स्वीकृत गरी संसदमा पेश भई सकेकोले संसदबाट अनुमोदन गर्न पहल गर्ने ।
४. वन्यजन्तुको आखेटोपहार व्यवस्थापन गर्न जारी भएको वन्यजन्तुको आखेटोपहार

व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७२ बमोजिम आगामी बाघ दिवस २९ जुलाई २०१६ को अवसरमा सरोकारवाला निकायको संलग्नतामा आवश्यकता र औचित्यको आधारमा निश्चित नमुना राखी बाँकी नष्ट गर्ने प्रक्रिया बढाउनको लागि वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने ।

५. बाघ दिवस २९ जुलाई २०१६ मनाउने सन्दर्भमा केन्द्रदेखि फिल्डस्तरसम्म समुदायका युवाहरूलाई परिचालन गरी जनचेतनामूलक लगायतका विविध कार्यक्रम व्यापकरूपमा सञ्चालन गर्ने व्यवस्था वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले मिलाउने ।
६. नेपालको संविधानको धारा १५२ बमोजिम वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणको लागि विशिष्टिकृत अदालत स्थापनाको प्रक्रिया शुरु गर्न कानून, न्याय तथा संसदिय मामिला मन्त्रालय र वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयलाई निर्देशन दिने ।
७. समितिमा रहने दुई जना विज्ञ सदस्य मध्ये एक जना सदस्य डा. श्री हेमन्तराज मिश्र मुलुक बाहिर रहनु भएकोले निजको स्थानमा अर्को विज्ञ सदस्य परिवर्तन गर्ने व्यवस्था वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयले मिलाउने ।

१.७.२ राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति (National Wildlife Crime Control Coordination Committee-NWCCCC)

वन्यजन्तुको चोरी शिकारी र यसका अङ्गप्रत्यङ्गको अवैध व्यापारलाई प्रभावकारी रूपमा नियन्त्रण गर्न कठिनाई भईरहेको अवस्थामा महत्वपूर्ण वन्यजन्तु सधैको लागि लोप हुन जाने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरि यसको नियन्त्रणको लागि जिम्मेवार निकायहरूको प्रभावकारी समन्वयको आवश्यकता जरुरी रहेको छ । यी दुर्लभ सम्पदाको अवैध व्यापार नियन्त्रणको लागि एउटा छुट्टै निकायको

स्थापनाको लागि सम्बन्धित क्षेत्रहरूबाट राय, सुभाष र सहयोग जुटाउन तथा आवश्यक राय सुभाष र निर्देशन दिनका लागि वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रीको अध्यक्षतामा एक उच्चस्तरीय राष्ट्रियस्तरमा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति गठन र स्थापना गर्न मनासिव भएकोले नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०६७/८/५ को निर्णय बमोजिम संरचना स्थापना भई कार्यहरू हुँदै आएका छन् । राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको सांगठनिक संरचना अनुसूची २२.२ मा दिइएको छ ।

मिति २०७२ पौष २३ गतेका दिन माननीय वन तथा भू संरक्षण मन्त्री एवं राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिका अध्यक्ष माननीय अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समितिको बैठक बसी निम्न निर्णयहरू गरियो ।

निर्णयहरू:

१. चौबीस जिल्लाहरूमा काम गर्ने गरी गठित २२ वटा जिल्लास्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईहरूको प्रभावकारी सञ्चालनका लागि वर्षमा कम्तिमा ३ पटक बैठक बस्ने गरी सम्बन्धित जिल्ला वन कार्यालय र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालयहरूको वार्षिक कार्ययोजनामा अनिवार्य रूपमा कार्यक्रम समावेश गर्न वन विभाग र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागलाई निर्देशन दिने ।
२. राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशालामा **Molecular Testing** को पर्याप्त सुविधा नभएको, **Molecular Testing** विना कुनै पनि प्रजातिको अंग-प्रत्यङ्गको पहिचान तथा स्थान विशेष अनुसार प्रजातिको **DNA Profile** तयार नहुने भएको

हुँदा नेपाल सरकारको लगानीमा संचालित कृषि तथा वन विश्वविद्यालय अन्तर्गत चितवनको रामपुरमा रहेको **Center for Bio-technology** लगायतका प्रयोगशाला तथा निजी क्षेत्रमा भएका प्रयोगशालाहरू समेतको अध्ययन गरी प्रतिवेदन पेश गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका उप-महानिर्देशक (रा.प.प्र.प्रा.) को संयोजकत्वमा नेपाल प्रहरीका अधिकृत प्रतिनिधि-१ र महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि-१ रहने गरी ३ सदस्यीय कार्यदल गठन गर्ने र तीन महिनाभित्र प्रतिवेदन पेश गर्न निर्देशन दिने ।

३. नेपालको संविधान, २०७२ ले व्यवस्था गरे बमोजिम वन र वन्यजन्तुसम्बन्धी मुद्दाको सुनुवाईको लागि सम्बन्धित जिल्ला अदालतका जिल्ला न्यायाधीश र सम्बन्धित जिल्ला वन अधिकृत वा सम्बन्धित राष्ट्रिय निकुञ्ज/वन्यजन्तु आरक्ष/शिकार आरक्षका प्रमुख संरक्षण अधिकृतको संयुक्त **Green Bench** को गठन व्यवस्था राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐनमा समावेश गर्नका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला बीच छलफल, बहस चलाई प्राप्त परामर्श र पृष्ठपोषणका आधारमा सुभावसहितको प्रतिवेदन पेश गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका उप-महानिर्देशकको संयोजकत्वमा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका उप-सचिव (कानून) - १, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयका उप-सचिव - १ र वन विभागका उप-सचिव (प्रा) - १ रहने गरी चार सदस्यीय कार्यदल गठन गर्ने ।
४. वन्यजन्तुको अङ्ग-प्रत्यङ्ग ओसारपसार नियन्त्रण सम्बन्धी नीति ६ महिनाभित्र तयार गरी पेश

गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागलाई निर्देशन दिने ।

५. बाघका अङ्गको अवैध कारोवार बढ्न गएको विगत एक वर्षको तथ्याङ्कबाट देखिएको, अवैधरूपले जलचर मार्ने क्रम बढ्दै गएको, हाब्रे (Red Panda) र सालक (Pangolin) जस्ता दुर्लभ र लोपोन्मुख वन्यजन्तुको अवैध कारोवार बढ्दै गइरहेको पाइएकोले उक्त वन्यजन्तु समेतको प्रभावकारी संरक्षण र व्यवस्थापन तथा चोरी शिकार नियन्त्रणको लागि मौजुदा संयन्त्र (क्षेत्र तथा जिल्ला स्तर र समुदायमा आधारित चोरी शिकार नियन्त्रण समूहसमेत) लाई अझ प्रभावकारी तरिकाले काम गर्ने गरी यस समन्वय समितिमा प्रतिनिधित्व गरेका सबै निकायहरूले आ-आफ्ना मातहतका कार्यालय र संयन्त्रहरूलाई निर्देशन दिने ।

६. अधिकांश राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष र शिकार आरक्ष कार्यालयहरू जिल्ला सदरमुकामबाट टाढाको दूरीमा रहेका र नेपालको संविधान, २०७२ ले १ वर्षभन्दा बढी कैद हुन सक्ने मुद्दाको थुनछेक, अनुसन्धान निकासी एवं म्याद थपको लागि जिल्ला अदालत समक्ष आरोपितसहित पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको हुँदा सो कार्य सुरक्षित तबरबाट सम्पादन गर्नका लागि संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको सहयोग लिने सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्नका लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र नेपाली सेनाको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण निर्देशनालयलाई निर्देशन दिने ।

७. गैँडाको चोरी शिकारलाई शून्य अवस्थामा राख्नका लागि अहोरात्र खट्ने निकुञ्ज/आरक्षका

कर्मचारी, जिल्ला वनका कर्मचारी, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र स्थानीय प्रतिनिधिलाई विशेष कार्यक्रमको आयोजना गरी प्रोत्साहित र प्रशंसा गर्नका लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागलाई निर्देशन दिने र World Wildlife Fund (WWF) Nepal, National Trust for Nature Conservation (NTNC) लगायतका संरक्षण तथा सहयोगी संस्थाहरूलाई सो कार्यमा आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्ने ।

१.७.३ जिल्लास्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाई (Wildlife Crime Control Bureau-WCCB)

जिल्लास्तरमा जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, निकुञ्ज र आरक्षमा खटिएको नेपाली सेनाको प्रतिनिधि र सम्बन्धित राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको अधिकृतस्तरको प्रतिनिधित्व भएको एक ईकाई हुने व्यवस्था गरेको छ । एक भन्दा बढी जिल्ला ओगटेको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको हकमा सम्बन्धित सबै जिल्लाको ईकाईमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षको प्रतिनिधित्व हुनेछ । यस ईकाईका सदस्यहरूलाई काजमा खटाइने छ ।

हालसम्म २४ जिल्लामा २२ स्थानमा (काठमाडौँ, भक्तपुर र ललितपुर जिल्लाको एउटा ईकाई) वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाई गठन भई कार्य सञ्चालन भईरहेको छ ।

(१) (क) काठमाडौँ	(ख) ललितपुर
(ग) भक्तपुर	(२) भापा
(३) सिन्धुपाल्चोक	(४) रसुवा
(५) पर्सा	(६) चितवन
(७) नवलपरासी	(८) बाँके
(९) बर्दिया	(१०) कञ्चनपुर
(११) दार्चुला	(१२) गोरखा
(१३) कास्की	(१४) संखुवासभा

(१५) दोलखा	(१६) ताप्लेजुङ्ग
(१७) मुस्ताङ	(१८) डोल्पा
(१९) सुर्खेत	(२०) कैलाली
(२१) बझाङ	(२२) हुम्ला

१.८ प्रमुख चुनौतीहरू

विभागले आफ्नो कार्य सम्पादन गर्दागर्दै पनि विभिन्न चुनौतिहरूको सामान गर्दै आइरहेको छ । प्रमुख चुनौतिहरू यस प्रकार छन् :

१. वन पैदावार र वन्यजन्तुको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार ।

२. संरक्षित क्षेत्रको जग्गा अतिक्रमण ।
३. कमजोर भौतिक संरचना र साधन स्रोतको अपर्याप्तता ।
४. व्यवसायिक कार्यकुशलताको कमी ।
५. विद्यमान कानूनको समय सापेक्ष संशोधनमा ढिलाई ।
६. मानव वन्यजन्तु बीचको द्वन्द्व ।
७. प्राकृतिक स्रोत माथिको बढ्दो मानवीय चाप ।
८. वातावरण मैत्री पूर्वाधार विकास हुन नसक्नु ।

भाग-दुईः

आर्थिक वर्ष २०७२/७३ मा सञ्चालित कार्यक्रमहरू

नेपाल सरकारका आयोजनाहरू १८

आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरू १८

आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्च १८

मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम २०

आ.व. २०७२/७३ को मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रमको कार्यालयगत विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको विवरण २०

आ.व. २०७२/७३ को आयोजनागत वार्षिक कार्यक्रमका मुख्य उपलब्धीहरू तथा सम्पादित कार्यहरू २१

आ.व. २०७१/७२ र आ.व. २०७२/७३ को प्रगतिको तुलनात्मक विवरण २३

विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण २४

संरक्षित क्षेत्रमा पर्यटक २५

विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक राजश्व संकलनको विवरण २५

सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सूचनाको हकसम्बन्धी व्यवस्था २५

आयोजना/परियोजनाहरू २५

२.१ नेपाल सरकारका आयोजनाहरू

२.१.१ आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरू

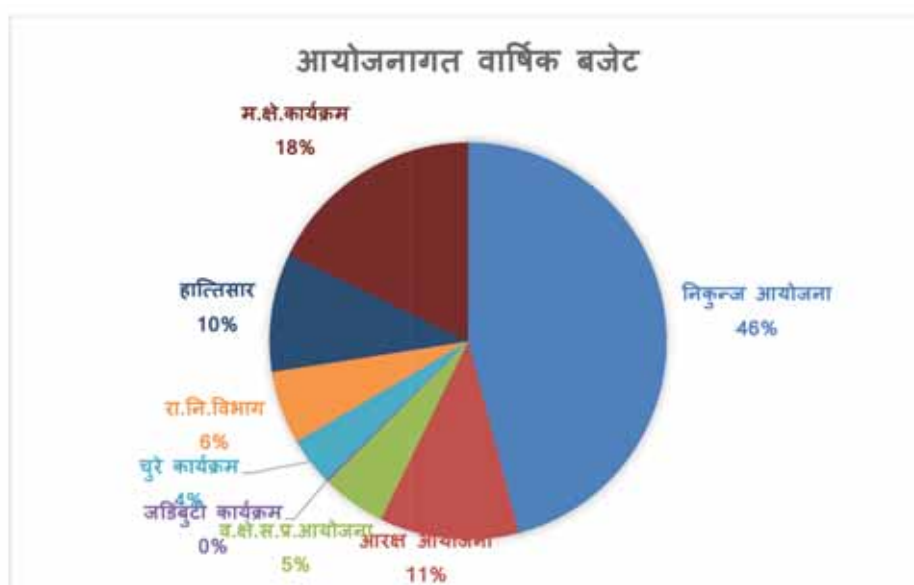
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूमा आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरूको विवरण तालिका २ मा प्रस्तुत गरिएको छ । जसमध्ये ६ वटा P1 र २ वटा P2 कार्यक्रमहरू रहेका छन् ।

तालिका २: आ.व. २०७२/७३ मा सञ्चालित आयोजनाहरूको विवरण

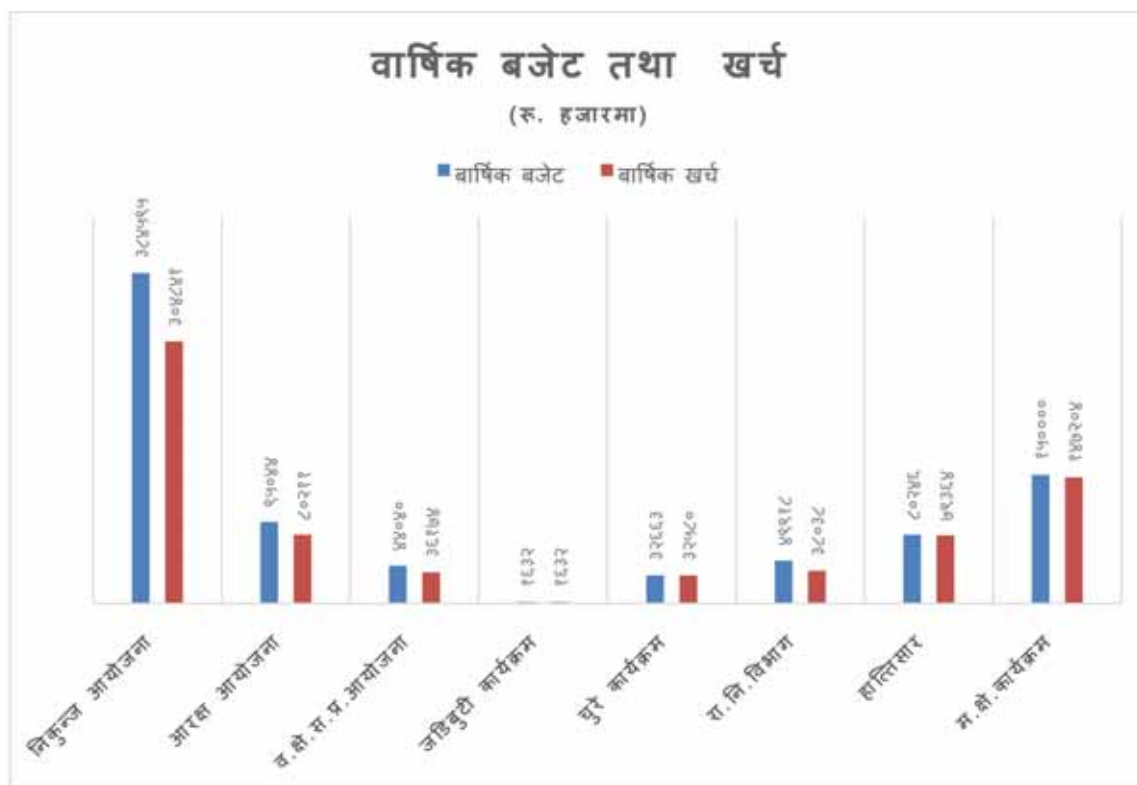
क्र.स.	आयोजनाको नाम	राष्ट्रिय प्राथमिकता
१.	राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना (३२९११५)	P1
२.	मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम (३२९०१७) (साधारण तर्फ)	P1
३.	जडीबूटी विकास कार्यक्रम (३२९१०२)	P1
४.	वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना (३२९१२७)	P1
५.	राष्ट्रपति चुरे-तराई-मधेस संरक्षण कार्यक्रम (३२९१२४)	P1
६.	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग (३२९०१७) (साधारण तर्फ)	P1
७.	हात्तीसार आयोजना (३२९०१९) (साधारण तर्फ)	P2
८.	वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना (३२९११४)	P2

२.१.२ आयोजनागत स्वीकृत वार्षिक बजेट तथा खर्च

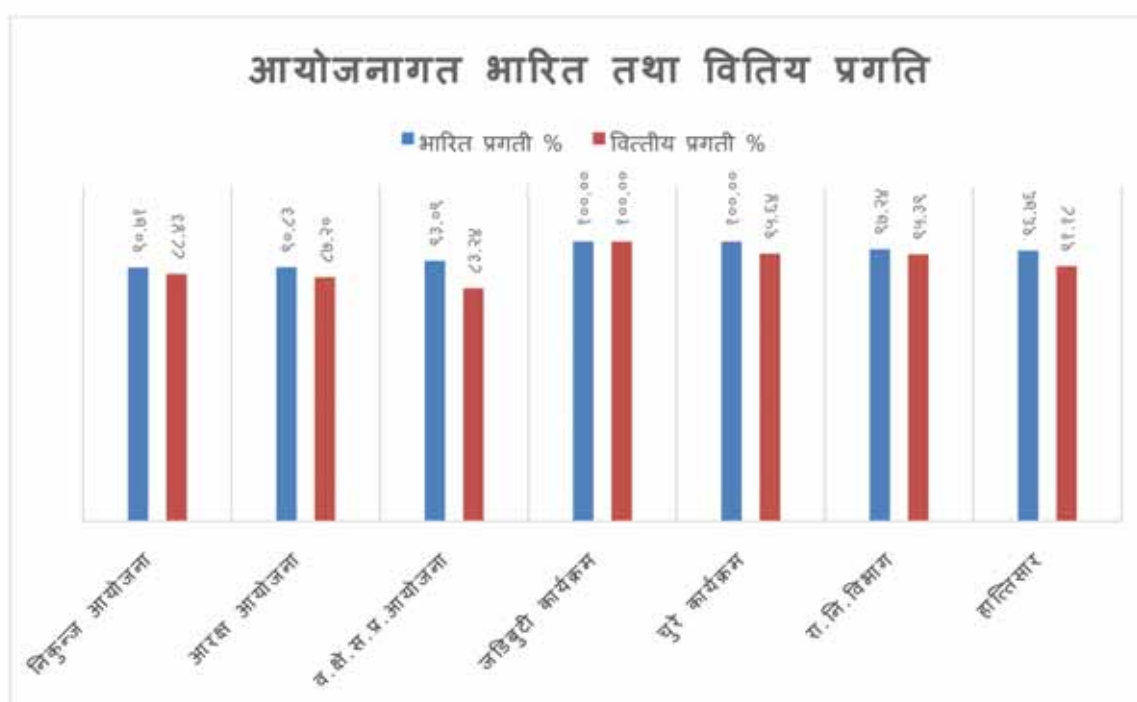
नेपाल सरकारको आ.व. २०७२/२०७३ को लागि विनियोजित वार्षिक बजेट रु. ८३ करोड ८१ लाख ३८ हजारमध्ये सबभन्दा बढी राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजनातर्फ ४६ प्रतिशत र जडीबूटी विकास कार्यक्रमतर्फ एक प्रतिशतभन्दा कम रकम विनियोजित भएको देखिन्छ । यस विभाग अन्तर्गतका आयोजनाहरूको निकासा खर्चको एकीकृत विवरण अनुसूची ३ मा उल्लेख गरिएको छ ।

आ.व. २०७२/२०७३ को लागि विनियोजित कूल बजेट रु. ८३ करोड ८१ लाख ३८ हजारमध्ये रु. ७२ करोड ४४ हजार मात्र खर्च भएको छ ।

आ.व. २०७२/०७३ को लागि विनियोजित वार्षिक बजेट कार्यान्वयन स्थितिमा औसत भारत प्रगति ८९.१४ प्रतिशत तथा वित्तिय प्रगति ९१.५८ प्रतिशत रहेको छ ।

२.१.३ मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम

आ.व. २०७२/२०७३ को लागि मध्यवर्ती क्षेत्र विकासको लागि विनियोजित रकम रु १५ करोडमध्ये १४ करोड ७२ लाख ४ हजार मात्र खर्च भएको छ ।

मध्यवर्ती क्षेत्र विकासतर्फको भारित प्रगति ९७.३५ प्रतिशत तथा वित्तीय प्रगति ९७.९२ प्रतिशत रहेको छ ।

२.१.४ आ.व. २०७२/७३ को मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रमको कार्यालयगत विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको विवरण

आ.व. २०७२/७३ मा मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रम अन्तर्गत राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालयहरूलाई विनियोजित गरेको वार्षिक बजेट तथा खर्च र त्यसको भारित तथा वित्तीय प्रगतिको विवरण तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३: मध्यवर्ती क्षेत्र कार्यक्रमको कार्यालयगत विनियोजित बजेट, खर्च र प्रगतिको विवरण

बजेट रु. हजारमा

क्र.स.	कार्यालय	वार्षिक बजेट	वार्षिक खर्च	प्रगती प्रतिशत	
				भारित प्रगति	वित्तीय प्रगति
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	७४१६०	७३१२०	९८.५९	९७.३०
२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१५००	१५००	१००.००	१००.००
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	५९९५	५९२०	९८.००	९८.७५
४	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६३७५	१६१९८	९९.३	९८.९२
५	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३२८५०	३१८१६	९७.००	९६.५५
६	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७८	१७८	१००.००	१००.००
७	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१५५५	१२२९	७९.००	७९.०४
८	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९१	१९१	१००.००	१००.००
९	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	९८८६	९८८६	१००.००	१००.००
१०	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	२५७०	२४४६	९४.३५	९५.१८
११	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	२०३५	२०१५	९९.००	९९.०२
१२	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	१९०५	१९०५	१००.००	१००.००
१३	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	८००	८००	१००.००	१००.००
	जम्मा:	१५००००	१४७२०४	९७.३५	९७.२९

२.१.५ आ.व. २०७२/७३ को आयोजनागत वार्षिक कार्यक्रमका मुख्य उपलब्धीहरू तथा सम्पादित कार्यहरू

क) राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना (३२९११५)

राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना अन्तर्गत सम्पादित कार्यहरू मध्ये मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण तालिका ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४: राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण

सि .न.	क्रियाकलाप	ईकाई	परिमाण	कैफियत
१	घाँसे मैदान र खर्क व्यवस्थापन	हेक्टर	२२८	
२	वनपथ, गोरेटो र घोडेटो बाटो निर्माण	कि.मि.	१३०	
३	काठेपूल निर्माण	वटा	२४	
४	संरक्षणसम्बन्धी चेतनामूलक प्रचार प्रसार	पटक	८३	
५	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण बैठक	पटक	२५	
६	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अप्रेसन	पटक	१२०	
७	भवन निर्माण तथा भवन मर्मत	वटा	८८	निर्माण-२५ र मर्मत-६३

ख) वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना (३२९११४)

वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना अन्तर्गत सम्पादित कार्यहरू मध्ये मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५: वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण

सि .न.	क्रियाकलाप	ईकाई	परिमाण	कैफियत
१	घाँसे मैदान र खर्क व्यवस्थापन	हेक्टर	१३०	
२	वनपथ मर्मत	कि.मि.	३००	
३	काठेपूल निर्माण	वटा	७	
४	सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन	वटा	५	
५	जंगली हात्ती र बाह्रसिङ्गा सर्वेक्षण	प्रजाति	२	
६	प्रजाति स्थानान्तरण (चित्तल)	वटा	३१	गोदावरी-पर्सा
७	प्रजाति स्थानान्तरण (रतुवा)	वटा	५	गोदावरी-शिवपुरी
८	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अप्रेसन	पटक	४८	
९	भवन निर्माण	वटा	३	

ग) वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना (३२९१२७)

वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत सम्पादित कार्यहरू मध्ये मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण तालिका ६ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६: वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण

सि .न.	क्रियाकलाप	ईकाई	परिमाण	कैफियत
१	घाँसे मैदान र खर्क व्यवस्थापन	हेक्टर	१६५	
२	सबै मौसममा चल्ने बाटो निर्माण	कि.मि.	५३	
३	वनपथ मर्मत	कि.मि.	२०७	
४	सिमसार क्षेत्र तथा पानी पोखरी व्यवस्थापन	वटा	१०	
५	राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र स्थापना	स्थान	१	
६	चोरी शिकार नियन्त्रण स्विप अप्रेसन	पटक	५८	
७	भवन निर्माण	वटा	४	

घ) राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास समिति (३२९१२४)

राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास समिति अन्तर्गत सम्पादित कार्यहरू मध्ये मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण तालिका ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७: राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश संरक्षण विकास समिति अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण

सि .न.	क्रियाकलाप	ईकाई	परिमाण	कैफियत
१	पानी मुहान तथा पानी पोखरी निर्माण	वटा	१४	
२	तटबन्धन निर्माण	मिटर	१७२५	
३	गल्छी, पहिरो , खहरे नियन्त्रण	स्थान	८	
४	वृक्षारोपणका लागि बाँसको कलमी विरुवा वितरण	हेक्टर	२५	
५	आय आर्जन कार्यक्रमका लागि समूह अनुदान	समूह	२३	

ङ) जडिबूटी विकास कार्यक्रम (३२९१०२)

जडिबूटी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पादित कार्यहरू मध्ये मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण तालिका ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८: जडिबूटी विकास कार्यक्रम अन्तर्गत सम्पादित मुख्य मुख्य कार्यहरूको विवरण

सि .न.	क्रियाकलाप	ईकाई	परिमाण	कैफियत
१	५००० वटा बहुउद्देश्यीय विरुवा नर्सरी सञ्चालन	स्थान	२	
२	बहु उद्देश्यीय विरुवाको प्रदर्शनी प्लट सञ्चालन	स्थान	२	
३	डालेचुक तथा गुराँसको जुस बनाउने तालीम	जना	१५५	
४	बहुउद्देश्यीय विरुवाको वृक्षारोपण	हेक्टर	१	

२.२ आ.व. २०७१/७२ र आ.व. २०७२/७३ को प्रगतिको तुलनात्मक विवरण

आ.व. २०७१/७२ तथा आ.व. २०७२/७३ को आयोजनागत वार्षिक प्रगति स्थिति तुलनात्मक रूपमा अध्ययन गर्दा आ.व. २०७१/७२ को भारित प्रगति ९७.४३ प्रतिशत र २०७२/७३ को भारित प्रगति ८९.१४ प्रतिशत रहेको छ । आ.व. २०७२/७३ को भारित प्रगति आ.व. २०७१/७२ भन्दा ८.२९ प्रतिशतले कम देखिन आएको छ । आयोजनागत प्रगतिको तुलनात्मक विवरण तालिका ९ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ९: आ.व. २०७१/७२ र आ.व. २०७२/७३ को प्रगतिको तुलनात्मक विवरण

क्र.सं.	आयोजना/कार्यक्रम	तुलनात्मक भारित प्रगति (प्रतिशत)					
		गत आ.व. २०७१/७२ को प्रगति			आ.व. २०७२/७३ को प्रगति		
		चालु	पूँजीगत	औषत जम्मा	चालु	पूँजीगत	औषत जम्मा
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज आयोजना	९८.५६	९७.५७	९८.०७	९७.६६	८९.८३	९३.७५
२	वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षे.स.प्र. आयोजना	१००	१००	१००	९१.६५	७१.९५	८१.८
३	राष्ट्रपति चुरे-तराई मधेश सं. कार्यक्रम	८६.९५	१००	९३.४८	१००	१००	१००
४	जडीबूटी विकास कार्यक्रम	१००	१००	१००	१००	१००	१००
५	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	१००	१००	१००	१००	१२.३२	५६.१६
६	वन्यजन्तु आरक्ष आयोजना	९२.४१	८८.४७	९०.४४	८९.०९	१००	९४.५५
७	हात्तीसारहरू	१००	१००	१००	९५.४७	१००	९७.७४
	औषत कूल जम्मा			९७.४३			८९.१४

२.३ विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण

यस विभाग तथा मातहत कार्यालयहरूको आ.व. २०७२/७३ सम्ममा १३ करोड ८ लाख ३५ हजार वेरुजु रहेकोमा २०७३ असार मसान्तसम्म ५ करोड ९९ लाख ३९ हजार (४५.८२ प्रतिशत) वेरुजु फछ्यौट भएको छ । निकायगत रूपमा वेरुजु फछ्यौटको वार्षिक विवरण तालिका १० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १०: विभाग र अन्तर्गत कार्यालयहरूको वार्षिक वेरुजु फछ्यौटको विवरण

बजेट रु. हजारमा

सि. नं.	कार्यालयको नाम	२०७२/७३ सम्मको कायमी वेरुजु	२०७२/७३ मा फछ्यौट वेरुजु रकम	फछ्यौट प्रतिशत
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु विभाग	१७५७	१५४४	८७.८८
२	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१३६१	५५०	४०.४१
३	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३६५९	६१२	१६.१३
४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	३६१४३	२३२५९	६४.३५
५	शिवपुरी राष्ट्रिय निकुञ्ज	६२२९	३९६४	६३.६४
६	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	९५५८	२४९६	२६.११
७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	३७६६	१५२२	४०.४१
८	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१३२२७	२३९६	१८.११
९	शेफोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	८११	८	०.९९
१०	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	३७८	०	०
११	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७९६	१२५९	७०.१०
१२	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	२३३	५५	२३.६१
१३	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	३२४४	१३४८	४१.५५
१४	शुक्लाफांटा वन्यजन्तु आरक्ष	८०६	३३६	४१.६९
१५	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	६५	०	०
१६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	११९६	०	०
१७	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	१६७३	२६३	१५.७२
१८	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रिय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना	२७९७३	१९९८०	७१.४३
१९	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष पहाडि संरक्षित क्षेत्रको क्षमता अभिवृद्धि आयोजना	१६९६०	३५७	२.१०
	जम्मा:	१३०८३५	५९९४९	४५.८२

२.४ संरक्षित क्षेत्रमा पर्यटक

आ.व. २०७२/७३ मा स्वदेशी एवं विदेशी गरी जम्मा ३ लाख ८९ हजार २ सय २३ पर्यटकहरूले संरक्षित क्षेत्रहरूको भ्रमण गरेका छन् । विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा दिइएको छ । नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरूमा आ.व. २०६९/६२ देखि आ.व. २०७२/७३ सम्मको पर्यटक आगमनको विवरण अनुसूची ६ मा दिइएको छ ।

२.५ विभाग र अन्तर्गतका कार्यालयहरूको वार्षिक राजश्व संकलनको विवरण

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग तथा मातहतमा रहेका संरक्षित क्षेत्रहरूले आर्थिक वर्ष २०७२/७३ मा ३५ करोड २ लाख ३ हजार ४ सय ८६ रुपैया ८९ पैसा राजश्व संकलन गरेका छन् । आ.व. २०७२/७३ मा राजश्व संकलन गर्ने निकायगत विवरण अनुसूची १ र विभिन्न शिर्षकहरूबाट प्राप्त भएको राजश्वको वार्षिक केन्द्रिय आर्थिक विवरण अनुसूची २ मा दिइएको छ । त्यस्तै गरी आ.व. २०६८/६९ देखि आ.व. २०७२/७३ सम्मको कार्यालयगत राजश्व संकलन विवरण अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।

२.६ सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सूचनाको हक सम्बन्धी व्यवस्था

यस विभाग साथै मातहतका कार्यालयहरूबाट प्रदान गरिने सार्वजनिक सेवालाई सेवाग्राहीमुखी र प्रभावकारी बनाउनका लागि विभाग र मातहतका सबै कार्यालयहरूमा नागरिक बडापत्र राखिएको छ । यसबाट सेवाग्राहीले छिटो छरितो रूपमा सेवा प्राप्त गर्न सहज भएको छ । सेवा प्राप्त गर्नका लागि लाग्ने समय, सेवाको परिणाम, गुणस्तर, सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने

दस्तुर, सेवा प्राप्तिका लागि पेश गर्नुपर्ने कागजात र सेवा प्रवाह गर्ने शाखा तथा गुनासो सुन्ने अधिकारी समेतको व्यवस्था गरिएको नागरिक बडापत्र अनुसूची २५ मा राखिएको छ ।

नागरिकको सूचना पाउने हकको सम्मान र संरक्षण गर्दै विकासका कार्य एवं गतिविधिहरूलाई बढी पारदर्शी र जवाफदेही बनाउनका लागि विभागका गतिविधिहरू समावेश गरी ४-४ महिनामा संरक्षण समाचार प्रकाशन गरिदै आएको छ । नागरिकलाई यस विभागका सूचनामा सहज पहुँच पुऱ्याउनका लागि विभागमा सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरिएको छ । विभागका गतिविधिहरूलाई विभागको वेबसाइट www.dnpwc.gov.np बाट पनि पाउन सकिने व्यवस्था मिलाइएको छ । यसबाट विभागका गतिविधिहरूलाई नागरिकसम्म सहज रूपमा पुऱ्याई नागरिकको सूचनाको हकको संरक्षणमा सहयोग पुगेको छ ।

२.७ आयोजना/परियोजनाहरू

संरक्षित क्षेत्रमा संरक्षण साभेदारहरूबाट सञ्चालित आयोजनाहरू निम्न अनुसार छन् :

- क. तराई भू-परिधि कार्यक्रम
- ख. पवित्र हिमालय भू-परिधि कार्यक्रम
- ग. कैलाश पवित्र भू-परिधि संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम
- घ. वन्यजन्तु संरक्षणका लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना
- ङ. कञ्चनजङ्घा भू-परिधि संरक्षण तथा विकास कार्यक्रम
- च. हरियो वन कार्यक्रम
- छ. एकिकृत बाघ बासस्थान संरक्षण कार्यक्रम

भाग-तीन:

आर्थिक वर्ष २०७२/७३ मा सम्पन्न भएका केही कृयाकलापहरू तथा गतिविधिहरू

प्रजाति स्थानान्तरण	२७
गैंडा स्थानान्तरण	२७
बाह्रसिङ्गा र कृष्णासार स्थानान्तरण	२८
खाता जैविक मार्गमा गैंडाको वैज्ञानिक अनुगमन	२९
गौरीगाई गणना-२०१६	३०
अर्ना गणना-२०१६	३०
हिउं चितुवामा रेडियो कलर जडान	३०
शिवपुरी- नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा	३१
पर्सा वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्रफल विस्तार र मध्यवर्ती क्षेत्रको सीमाना हेरफेर	३१
शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षभित्र हावाहुरीले ढालेका रुखहरूको व्यवस्थापन	३१
आखेटोपहार अभिलेखीकरण	३२
राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको शिलान्यास	३२
वन्यजन्तु संरक्षण तथा चोरीशिकार नियन्त्रणका लागि उच्चस्तरीय समन्वय बैठक सम्पन्न	३३
पोखरा उपत्यकाका फेवा तालसहित नौ ताल रामसार सूचीमा	३३
चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा लगातार दुई वर्षसम्म गैंडाको शून्य चोरी शिकार	३४
२१ औं वन्यजन्तु सप्ताह २०७३ सम्पन्न	३५
चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवस	३७
३२ औं वार्डेन सेमिनार तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठक सम्पन्न	३८
३२ औं वार्डेन सम्मेलन तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठकका संकल्प प्रस्तावहरू	३९
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संशोधन	४१
संरक्षित क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान	४२
मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व	४२
संरक्षित क्षेत्रमा छायाङ्कन भएका डकुमेन्ट्री/फिल्म	४२
शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व सम्बन्धी विवरण	४२
संरक्षित क्षेत्रमा वन्यजन्तुको मृत्यु, घाइते तथा उद्धार	४३

३.१ प्रजाति स्थानान्तरण

३.१.१ गैंडा स्थानान्तरण

नेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको मिति २०७१।१।३० को निर्णय बमोजिम चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा गैंडा स्थानान्तरण गर्ने कार्य सफलतापूर्वक सम्पन्न भएको छ । बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा ल्याईएको पहिलो पटकको एउटा वयस्क भाले गैंडा मिति २०७२।१।१९ गतेका दिन माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री श्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूको समुपस्थितिमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको बबई उपत्यका स्थित सोतखोला गैले भन्ने प्राकृतिक बासस्थानमा छोडिएको थियो । दोस्रो पटकमा मिति २०७२।१।२० गते भाले र पोथी गरी २ वटा र तेस्रो तथा अन्तिम पटकमा मिति २०७२।१।२२ गते २ वटा पोथी गरी कूल जम्मा ५ वटा गैंडा बबई उपत्यकामा स्थानान्तरण गर्ने कार्य सम्पन्न गरियो ।

यस अघि सन् १९८६ देखि सन् २००३ सम्म ८३ वटा गैंडा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा स्थानान्तरण गरिएको मध्ये १३ वटा गैंडा कर्णाली नदीतटीय क्षेत्रमा र ७० वटा गैंडा बबई उपत्यकामा स्थानान्तरण गरिएको थियो । चितवनबाट स्थानान्तरण गरिएका ८३ वटा गैंडा मध्ये २०६५ साल बैशाख १४ गते सम्ममा चोरीशिकारीबाट ३४ र प्राकृतिक कारणले २६ गरी जम्मा ६० वटा गैंडाको मृत्यु भएको थियो । हाल बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको कर्णाली नदीतटीय क्षेत्रमा २९ वटा गैंडा रहेको र हालको स्थानान्तरण गरिएका गैंडाको संख्यामा विस्तार गर्न सकिएमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जलाई गैंडाको दोश्रो बासस्थान बनाउन सकिने देखिन्छ । गैंडा स्थानान्तरण सम्बन्धि विवरण अनुसूची १०.१ मा राखिएको छ । चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट हालसम्म अन्य संरक्षित क्षेत्रमा स्थानान्तरण गरिएको गैंडाको विवरण तालिका ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ११: चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जबाट अन्य संरक्षित क्षेत्रमा स्थानान्तरण गरिएको गैंडाको विवरण

Rhino translocation from Chitwan National Park to other protected areas					
S.N.	Date	Bardia National Park	Suklaphanta Wildlife Reserve	Total	Released site
1	1986	13	-		Karnali flood plain/BNP
2	1991	25	-		Babai Valley/BNP
3	1999	4	-		Babai Valley/BNP
4	2000	16	-		Babai Valley/BNP
5	2001	5	4		Babai Valley/BNP and SWR
6	2002	10	-		Babai Valley/BNP
7	2003	10	-		Babai Valley/BNP
8	2016	5	-		Babai Valley/BNP
	Total	88	4	92	Babai Valley/BNP

तालिका १२: नेपालमा रहेका गैंडाको विवरण

क्र. सं.	बासस्थान	लिङ्ग			उमेर समूह			जम्मा
		भाले	पोथी	नछुट्टिएको	वयस्क	अर्धवयस्क	बच्चा	
१	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष र वरिपरीको वन क्षेत्र	१	०	२	३	०	०	३
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज र वरिपरीको वन क्षेत्र	१७०	२२५	२१०	४३४	५५	११६	६०५
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र वरिपरीको वन क्षेत्र	६	९	१४	२०	४	५	२९
४	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष र वरिपरीको वन क्षेत्र	१	३	४	५	१	२	८
	कूल जम्मा	१७८	२३७	२३०	४६२	६०	१२३	६४५

३.१.२ बाह्रसिङ्गा र कृष्णासार स्थानान्तरण

नेपाल सरकार, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको मिति २०७१०७१९८ को निर्णय अनुसार १० वटा बाह्रसिङ्गाहरू (५ भाले, ५ पोथी) शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षबाट बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र २५ वटा बाह्रसिङ्गाहरू चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा

स्थानान्तरण गर्ने कार्यक्रम अनुसार पहिलो चरणमा मिति २०७३।२।१७ गते देखि मिति २०७३।२।२३ गतेसम्म ३ पोथी र २ भाले गरि जम्मा ५ वटा बाह्रसिङ्गा शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षबाट बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको बगौरा फाँटामा स्थानान्तरण गरिएको थियो । बाह्रसिङ्गा स्थानान्तरणका लागि ६

वटा हात्तीहरूका साथै नेपाल सरकार तथा राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका गरि ४० जना प्राविधिक जनशक्तिहरू परिचालन गरिएको थियो ।

आ.व. २०७२/७३ मा कृष्णासार संरक्षण क्षेत्र खैरापुरबाट शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षको हिरापुर फाँटामा ४ वटा भाले र १० वटा पोथी गरी जम्मा १४ वटा कृष्णासार स्थानान्तरण गरिएको थियो । कृष्णासार स्थानान्तरण सम्बन्धी विवरण अनुसूची १०.२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.२ खाता जैविक मार्गमा गैंडाको वैज्ञानिक अनुगमन

बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जसँग जोडिएको खाता जैविक मार्गमा मिति २०७२।१०।८ गते आई डि नम्बर ९ भएको डल्ला भाले नाम गरेको गैंडा र २०७२।१०।९ गते आई डि नम्बर ५ भएको खाग चिरुवा तिखे नाम गरेको पोथी गैंडामा रेडियो कलर जडान गरियो । मिति २०७२।१०।९ गते खाता जैविक मार्गमा पर्ने सामुदायिक वन क्षेत्रमा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका सचिव श्री उदयचन्द्र ठाकुर, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय योजना महाशाखा प्रमुख श्री कृष्णप्रसाद आचार्य र वन विभागका महानिर्देशक श्री रेशमबहादुर डाँगी समेतको सहभागितामा गैंडा डार्ट गरी रेडियोकलर जडान गरियो ।

यस भन्दा पहिला रेडियोकलर जडान गरिएका गैंडाहरू मध्ये २४ नम्बर आई डि भएको शिबु नाम गरेको पोथीको रेडियोकलर खसेको थियो भने आई डि नम्बर १५ भएको कोरियाबगर पोथी गत १७ जनवरीमा पत्थरबोभी क्षेत्रमा सम्पर्कमा आएको त्यस पछि सम्पर्कमा आएको छैन । उक्त गैंडाको रेडियोकलरमा जडित ब्याट्री खराब भएका कारण स्याटालाईट सम्पर्क हुन नसकेको अनुमान गरिएको छ ।

गैंडा डार्ट गरी रेडियोकलर जडान गर्ने काममा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयका नि. प्रमुख संरक्षण अधिकृत रमेशकुमार थापा, हरियो वन कार्यक्रमका डा. शान्तराज झवाली, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका डा. नरेश सुवेदी, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जका पशु चिकित्सक डा. कमलप्रसाद गैरे, जैविक विविधता संरक्षण केन्द्रका वरिष्ठ वन्यजन्तु प्राविधिक विष्णु लामा र हर्कमान लामा लगायतको विशेषज्ञ टोलीको सहभागिता रहेको थियो । गैंडा डार्ट गर्ने काममा जुनियर वन्यजन्तु प्राविधिकहरूलाई पनि सहभागि गराइएको थियो ।

३.३ गौरीगाई गणना-२०१६

IUCN को संकटापन्न सूची तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ ले गौरीगाईलाई संरक्षित वन्यजन्तुको सूचीमा राखेको छ । नेपालको संरक्षित स्तानधारी गौरीगाईको गणना-२०१६ सम्पन्न भएको छ । नेपालमा गौरीगाईको प्रमुख बासस्थान चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज र पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष हो । गौरीगाई गणनामा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा ३६८ वटा र पर्सा वन्यजन्तु आरक्षमा १०५ वटा गरी जम्मा ४७३ वटा गौरीगाई रहेको छ । गौरीगाई काँधको उचाई १४५-१९७ से.मि. उचाई, शरीरको लम्बाई २४९-३३० से.मि. तथा वजन ४४०-९४१ किलोग्राम सम्म हुन्छ । पर्सा वन्यजन्तु आरक्षमा गणना कार्य गर्दा आरक्षलाई विभिन्न ब्लकमा विभाजन गरी ब्लकमा रहेका गौरीगाईको Total Count विधिबाट गणना गरिएको थियो । यस्तै चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जलाई १३ वटा ब्लक बनाएर गणना गरिएको थियो । गणनामा हात्ती र २४ जना प्राविधिकहरु खटेका थिए । यस गणनामा गौरीगाईको ३६८ वटा भएको जुन गत गणना २०११ को तुलनामा ५६ वटा बढी देखिन्छ । यसको वृद्धिदर १६ प्रतिशत हुन आउँछ । गणना गरि एका ३६८ गौरीगाईमध्ये ११३ वटा वयस्क भाले, १४७ वटा वयस्क पोथी, ७२ वटा लिङ्ग छुट्याउन नसकिएका वयस्क तथा ३६ वटा बच्चा रहेका छन् । यस गणनामा जर्नेली-तमर ताल ब्लकमा सबैभन्दा बढी तथा अमुवा-शिकारीबास ब्लकमा सबैभन्दा कम गौरीगाई देखिएको छ । गत गणनाको तुलनामा निकुञ्जको पूर्वी सेक्टरमा गौरीगाई घटेको देखिन्छ भने मध्य सेक्टरमा बढेको देखिन्छ ।

३.४ अर्ना गणना-२०१६

कोशी-टप्पु वन्यजन्तु आरक्षमा २०७२ चैत्र २८ गतेदेखि ३० गतेसम्म अर्ना (*Bubalus Arnee*) गणना कार्य सम्पन्न भएको छ । उक्त गणना अनुसार एक वर्षसम्म उमेरको बच्चा ८१, २ वर्ष सम्म उमेरका ३५, अर्ध वयस्क १४, वयस्क पोथी १८२ र वयस्क भाले गरी जम्मा ४३२ वटा अर्ना रहेको छ । सन् १९७६ को गणनाको आधारमा वार्षिक वृद्धि ७.२७ प्रतिशत रहेको छ ।

अर्ना (*Bubalus arnee*) नेपाल, भारत, भुटान, कम्बोडिया र थाइल्याण्डमा पाइन्छ । विश्वको करिव

८२ प्रतिशत अर्नाको संख्या भारतको काजिरङ्गा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाइन्छ भने कोशी-टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष विश्वमा अर्नाको दोश्रो ठूलो संख्या भएको बासस्थान हो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ ले अर्नालाई संरक्षित वन्यजन्तुको सूचीमा राखेको छ ।

अर्ना गणना कार्यमा कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति, मध्यवर्ती सामुदायिक वन, स्थानीय संरक्षण प्रेमी र आरक्ष सुरक्षार्थ तैनाथ भगवतीप्रसाद गुल्मको सहयोगमा सम्पन्न भएको थियो । नेपालमा अर्नाको संख्या तथा वृद्धिदर तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३: अर्नाको संख्या तथा वृद्धिदर

सि.नं.	गणना वर्ष (वि.सं.)	अर्नाको संख्या	वृद्धि दर (%)
१	२०३२	६३	
२	२०६६	२१५	७.०९
३	२०६७	२३७	१०.२३
४	२०६८	२५९	९.२८
५	२०७०	३२७	१३.१२
६	२०७२	४३२	१६.०५

श्रोत: कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय

३.५ हिउँ चितुवामा रेडियो कलर जडान

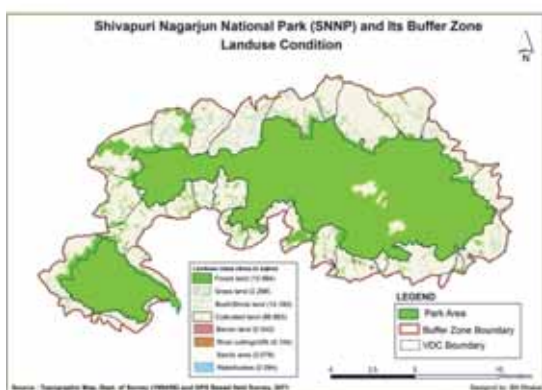
मिति २०७३।०१।२७ गते कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्रको यांग गाउँमा पहिलो पटक पोथी हिउँ चितुवामा जी.पि.एस. प्रविधियुक्त रेडियो कलर जडान गरिएको छ । रेडियो कलर जडान पश्चात सो हिउँ चितुवालाई सोहि दिन प्राकृतिक

बासस्थानमा छोडियो । लाप्चेम्बा (स्थानीयवासीको देउताको नाम) नामाकरण गरिएको उक्त पोथी हिउँ चितुवाको उमेर २ देखि ३ वर्षको र तौल ३० किलोग्राम थियो ।

लाप्चेम्बाभन्दा पहिले कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्रमा २०७० सालको मंसीर र २०७२ सालको जेष्ठमा २ वटा भाले हिउ चितुवाहरूमा जी.पि.एस. प्रविधियुक्त रेडियो कलर जडान गरी अध्ययन गरिएको थियो ।

३.६ शिवपुरी- नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा

नेपाल सरकारले मिति २०७२।१२।१५ गते राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी शिवपुरी-नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज वरिपरिको ११८.६१ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रलाई समावेश गरी शिवपुरी-नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषणा गरेको छ। यो सहित नेपालमा मध्यवर्ती क्षेत्र भएका संरक्षित क्षेत्रहरूको संख्या १३ पुगेको छ । मध्यवर्ती घोषणाबाट काठमाडौं, नुवाकोट, सिन्धुपाल्चोक र धादिङ्ग गरी चार वटा जिल्लाका ७ नगरपालिका र १० वटा गा.वि.स. का १५३ वडाका १४,५५८ घरधुरीका ७९,७७६ जनसंख्या लाभान्वित हुने छन् ।

३.७ पर्सा वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्रफल विस्तार र मध्यवर्ती क्षेत्रको सीमाना हेरफेर

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०७२।५।७ खण्ड २६ मा सूचना प्रकाशित गरि पर्सा

वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्रफल ४९९ वर्ग कि.मी. मा बारा जिल्लाको राष्ट्रिय वनको ११३.६३ वर्ग कि.मी. मध्यवर्ती क्षेत्रबाट १२.८७ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफल तथा आरक्ष भित्रको रमौली प्रतापपुर वस्ती स्थानान्तरण भई कायम हुन आएको १.९०१ वर्ग कि.मि. क्षेत्र समावेश गरी पर्सा वन्यजन्तु आरक्षको कूल क्षेत्रफल ६२७.३९ वर्ग कि.मी. हुने गरी क्षेत्रफल विस्तार गरेको छ ।

नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०७२।५।७ खण्ड २६ मा सूचना प्रकाशित गरि पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष, मध्यवर्ती क्षेत्रको हाल कायम रहेको २९८.१७ वर्ग कि.मी. बाट पश्चिम, उत्तर र दक्षिणको सीमाना यथावत राखी पूर्वी सीमानामा १२.८७ वर्ग कि.मी. घटाई मध्यवर्ती क्षेत्रको कूल क्षेत्रफल २८५.३० वर्ग कि.मि. हुने गरी सीमाना हेरफेर गरेको छ ।

३.८ शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षभित्र हावाहुरीले ढालेका रुखहरूको व्यवस्थापन

नेपाल सरकारको मिति २०७२।१२।१९ को निर्णयानुसार शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षभित्र २०७२।१।१७ गते आएको हावाहुरीले ढालेका करिव १५ हजार रुखहरू मध्ये वनपथको दाँया, बाँया ढलेका र आवादी क्षेत्रको सीमानासँग जोडिएका करिव ४ हजार ४ सय ६० वटा रुखहरू (करिव १,७०,००० घन फिट काठ र २२०० चट्टा दाउरा)

टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल मार्फत सङ्कलन गरी ७० प्रतिशत काठ पुनर्निर्माणका लागि, २० प्रतिशत टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल र १० प्रतिशत मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दाहरूलाई दिने निर्णय भए अनुसार जेष्ठ १५ गतेदेखि जेष्ठ मसान्तसम्म कटान मुछान र ढुवानी गरी कञ्चनपुरको एयरपोर्ट र अर्जुनी क्षेत्रमा ८ हजार एक सय घन फिट काठ र ९.३ चट्टा दाउरा घाटगद्दीमा सङ्कलन भएको छ । एयरपोर्ट घाटगद्दीको ३ हजार ९ सय घनफिट काठ टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाललाई र ३/३ चट्टा दाउरा मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिलाई नियमानुसार राजश्व लिई छोडपूजी दिइएको छ । बाँकी सङ्कलन गर्नुपर्ने काठ दाउरा २०७३।७।१५ पछि सङ्कलन गरिने कार्यक्रम रहेको छ ।

३.९ आखेटोपहार अभिलेखीकरण

नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय (सचिवस्तर) को मिति २०७३।२।६ को निर्णयानुसार वन्यजन्तुको आखेटोपहार बार कोडिङ (Barcoding) र नाप जाँचसहितको अभिलेख प्रणाली विकास गर्न राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र वन विभागका पदाधिकारीहरूको उपस्थितिमा राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषको तर्फबाट सदस्य सचिव र US Fish and Wildlife Service (USWS) को Regional Attache बीच मिति २०७३।२।१८ गते सम्झादारी पत्रमा हस्ताक्षर गरिएको र उक्त अभिलेख व्यवस्थापन कार्य २०१६ जुन महिनाभित्र कार्य सम्पन्न भएको थियो ।

नेपालले विगत समयदेखि नै आखेटोपहारको व्यवस्थापन गर्दै आइरहेको छ । नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई अध्ययन अनुसन्धान, संरक्षण शिक्षाको लागि वन्यजन्तु तथा वन्यजन्तुको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण अनुसूची ११ र १२ मा राखिएको छ ।

३.१० राष्ट्रिय प्राणी उद्यानको शिलान्यास

चिडियाखाना स्थापना र विस्तार गर्दै लैजाने वन नीति २०७१ बमोजिम नेपाल सरकार (मन्त्रीपरिषद्) को २०७१/१०/२९ मा भएको निर्णय अनुसार भक्तपुर जिल्लाको सूर्यविनायकमा राष्ट्रिय प्राणी उद्यान केन्द्र स्थापना गर्ने उद्देश्यले साविक सिपाडोल, कटुन्जे, गुण्डु र सूर्यविनायक गा.वि.हरू हाल सूर्यविनायक अनन्तलिंगेश्वर नगरपालिका क्षेत्रमा ७ वटा सामुदायिक वनहरू र राष्ट्रिय वनको केही भागलाई समेटेर कूल २४५.१६५ हेक्टर वन

क्षेत्रलाई उद्यान स्थापना गर्न २०७१/१२/१६ गतेको राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरि चार किल्ला तोकिएको छ । नेपाल सरकार (मा.मन्त्रीस्तर) को २०७२/४/२० गतेको निर्णयबाट राष्ट्रिय प्राणी उद्यान सञ्चालन निर्देशिका २०७२ स्वीकृत भई लागू भएको छ ।

२०७३/३/९ गते विहीवारका दिन सम्माननीय प्रधानमन्त्री के.पि. शर्मा ओलीज्यूवाट उक्त उद्यानको शिलान्यास कार्य भए पश्चात भौतिक पूर्वाधार निर्माणका कार्यहरू सञ्चालन भईरहेका छन् ।

३.११ वन्यजन्तु संरक्षण तथा चोरीशिकार नियन्त्रणका लागि उच्चस्तरीय समन्वय बैठक सम्पन्न

२०७२/१०/१२ गते बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयको आयोजनामा "वन्यजन्तु संरक्षण तथा अपराध नियन्त्रणका लागि उच्चस्तरीय समन्वय बैठक" सम्पन्न भयो । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री फणीन्द्रराज खरेलको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको

कार्यक्रममा नेपाल प्रहरी केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरोका निर्देशक प्रहरी नायब महानिरीक्षक श्री हेमन्त मल्ल ठकुरी, मध्यपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयका प्रहरी नायब महानिरीक्षक श्री केशव अधिकारी, सुदूरपश्चिमाञ्चल क्षेत्रीय प्रहरी कार्यालयका प्रहरी नायब महानिरीक्षक श्री माधवप्रसाद नेपाल, नेपाली सेना, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालयका निर्देशक महासेनानी श्री कृष्णप्रसाद सापकोटा, डब्लु डब्लु एफ नेपालका निर्देशक श्री शिवराज भट्ट एवं बर्दिया, बाँके, सुर्खेत जिल्लाका प्रहरी उपरीक्षक, कैलाली जिल्लाका प्रहरी नायव उपरीक्षक, शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष र बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जका प्रमुख संरक्षण अधिकृत र गणपतिहरू, बाँकेका जिल्ला वन अधिकृत, बर्दियाका सहायक वन अधिकृत समेत करिब ७० जनाको सहभागिता रहेको थियो । उक्त बैठकमा वन्यजन्तु संरक्षण र वन्यजन्तु सम्बन्धी अपराध नियन्त्रणका लागि समन्वय र सहकार्य गर्ने प्रतिबद्धता सहितको निर्णय भएको थियो ।

३.१२ पोखरा उपत्यकाका फेवातालसहित नौ ताल रामसार सूचीमा

पर्यटकीय नगरी पोखरामा रहेको फेवाताल सहित कास्की जिल्लामा अवस्थित बेगनास, रूपा, कमलपोखरी, खोस्टे, गुंदे, न्युरेनी, दिपाङ्ग र मैदी ताल गरी नौ वटा तालहरू रामसार सूचीमा सूचिकृत भएका छन् । नेपालमा यो सहित १० वटा सिमसार क्षेत्रहरू रामसार सूचीमा सूचिकृत भएका छन् । यस सम्बन्धि विवरण अनुसूची ८ मा राखिएको छ ।

सन् १९८७ मा रामसार महासन्धीमा पक्ष राष्ट्र भएको नेपालले सन् २०१५ सम्म वैकल्पिक स्थायी समिति सदस्य र सन् २०१५-२०१८ सम्मका लागि स्थायी समिति सदस्य भएर दक्षिण एशियाका ६ र दक्षिण-पूर्वी एशियाका ८ गरी १४ राष्ट्रको नेतृत्व र समन्वय गर्ने जिम्मेवारी पाएको छ । स्थायी समितिको रूपमा यस विभागका उप-महानिर्देशक डा. श्री महेश्वर ढकालले गर्दै आउनु भएकोमा

हाल उपमहादेशक श्री गोपाल प्रकाश भट्टराईले प्रतिनिधित्व गर्नु भएको छ । राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले रामसार सचिवालयसँग सम्पर्क कार्यालयको रूपमा कार्य गर्दै आएको छ ।

विश्व सिमसार दिवस (February 2, 2016) का अवसर पारेर रामसार सचिवालयका एशिया प्रशान्त क्षेत्रीय सल्लाहकार डा. लियु योङले सूचीकृत तालको प्रमाणपत्र माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री श्री अग्निप्रसाद सापकोटालाई २०७२।१०।१९ गते मंगलवार हस्तान्तरण गर्नु भयो । तालको संरक्षणको जिम्मा कास्की जिल्ला विकास समितिलाई दिने गरि मन्त्री सापकोटाले सो प्रमाणपत्र स्थानीय विकास अधिकारी रामचन्द्र तिवारीलाई हस्तान्तरण गर्नु भयो ।

नेपालले सन् १९७१ मा इरानको रामसार भन्ने ठाउँमा रामसार महासन्धि हस्ताक्षर गरेको हो । यसपछि विश्वभरका १ सय ६९ राष्ट्रले रामसार महासन्धिको पक्षराष्ट्रको रूपमा हस्ताक्षर गरिसकेका छन् । ती देशका २,२२२ वटा क्षेत्र रामसारमा सूचीकृत छन् । सन् १९८७ मा नेपालको कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष नेपालमा पहिलो पटक रामसार सूचीमा सूचीकृत भएको थियो । त्यसपछि सन् २००३ मा चितवनको बीसहजार र वरिपरीका ताल, कपिलवस्तुको जगदीशपुरी जलाशय र वरिपरीका ताल, कैलालीको घोडाघोडी र वरिपरीका ताल रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन् । सन् २००७ मा सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रभित्रको गोक्यो र वरिपरीका ताल, लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रभित्रको गोसाईकुण्ड र वरिपरीका ताल र रारा राष्ट्रिय निकुञ्जभित्रको रारा ताल रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन् । सन् २००८ मा ईलामको माईपोखरी ताल रामसार सूचीमा सूचीकृत भएको थियो । कास्कीको नौवटा ताल क्षेत्रसहित अब नेपालमा १० वटा क्षेत्रहरू रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।

नेपालको कूल क्षेत्रफलमध्ये ५.६ प्रतिशत भू-भाग सिमसार क्षेत्रले ओगटेको छ । पछिल्लो पटक सूचीकृत भएका यी तालहरू (Lake cluster of Pokhara valley) को क्षेत्रफल २६ हजार १ सय ६ हेक्टर छ । यी तालहरूमा १६ प्रजातिका वनस्पति, १ सय ६८ प्रजातिका चराहरू, २८ प्रजातिका माछाहरू, २८ प्रजातिका सरिसृप, ३६ प्रजातिका स्तनधारी र ११ प्रजातिका भ्यागुता पाईन्छन् ।

३.१३ चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा लगातार दुई वर्षसम्म गैँडाको शून्य चोरीशिकार

चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जले २०७१ बैशाख २० गतेदेखि २०७३ बैशाख २० गतेसम्म लगातार दुई वर्ष निरन्तर गैँडाको शून्य चोरीशिकार दिनहरू कायम राख्न सफल भएको छ । सो कायम राख्न निकुञ्जले रियल टाईम गस्ती, सुराकी संजालको मजबुतीकरण, रणनीतिक स्थानहरूको पहिचान गरी सुरक्षा पोष्टहरूको स्थापना, अप्रेसन महाहन्ट, स्वीपिङ्ग अप्रेसन लामो दूरीको गस्ती (Long Range Patrol) जस्ता कार्यहरूलाई नियमितरूपमा सञ्चालन गर्दै आएको थियो । निरन्तर दुई वर्षसम्म गैँडाको शून्य चोरीशिकार कायम राख्न निकुञ्जका कर्मचारीहरू र सुरक्षाकर्मीहरू, स्थानीय जनताहरू र सरोकारवाला सबैको सहयोग रहेको थियो ।

यस कार्यबाट चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जले वि.सं. २०२० को दशकमा १०० को हाराहारीमा अनुमान गरिएको गैँडाको संख्या ६०५ पुगेको छ । त्यस्तै नेपालमा रहेका १९८ पाटेबाघ मध्ये १२० वटा वयस्क बाघ चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जमा मात्र पाईन्छ । चितवनको नारायणी र राप्ती नदीमा ११९ वटा घडियाल गोहीहरू रहेका छन् । यो निकुञ्जमा रहेका संरक्षित वन्यजन्तुमध्ये गौरीगाई, जंगलीहात्ती, हँडार, सालक, अजिङ्गर, हिस्पिड खरायोको महत्वपूर्ण बासस्थान हो । विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज नेपालको तेश्रो ठूलो पर्यटकीय गन्तव्य हो ।

३.१४ २१ औं वन्यजन्तु सप्ताह २०७३ सम्पन्न

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र यस अन्तर्गतका संरक्षित क्षेत्रहरूमा मिति २०७३ साल वैशाख १ गते देखि ७ गतेसम्म २१ औं वन्यजन्तु सप्ताह २०७३ **"वन्यजन्तुको भविष्य हाम्रो हातमा"** ("The Future of Wildlife is in our Hands") भन्ने नाराका साथ सप्ताहव्यापी रूपमा जैविक विविधता र वन्यजन्तुको संरक्षणमा सर्वसाधारण जनता, पत्रकार, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सरोकारवाला सबैमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यका साथ विविध कार्यक्रम गरि सम्पन्न गरियो ।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका निमित्त महानिर्देशक डा. महेश्वर ढकालज्यूको सभापतित्वमा सञ्चालित समापन समारोहमा

समापन समारोहका प्रमुख अतिथि माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूले सप्ताह अन्तर्गत गरिएका विभिन्न चेतनामूलक कार्यक्रमहरूले वन्यजन्तु संरक्षणमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्ने विश्वास व्यक्त गर्नु भयो । उहाँले मानवजाति सबै प्राणी जातिमध्ये बढी चेतनशिल प्राणी भएकोले पृथ्वीलाई अझ सुन्दर र सबैको साभ्वा आश्रय स्थल बनाउन मानिसहरूकै महत्वपूर्ण भूमिका रहने बताउँदै वन्यजन्तु र जैविक विविधता जोगाउन सबैको ऐक्यबद्धतामा जोड दिनु भयो ।

सो कार्यक्रममा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयका सचिव श्री उदयचन्द्र ठाकुरले नयाँ वर्षको शुरुवातसँगै मनाईने वन्यजन्तु सप्ताह कार्यक्रमलाई वर्षभरि नै विभिन्न कार्यक्रम गरि मनाउनु पर्नेमा जोड दिँदै वन्यजन्तु संरक्षण गर्नु हामी सबैको साभ्वा दायित्व भएको बताउनु भयो ।

वन विभागका महानिर्देशक रेशम बहादुर डांगीले मुलुकको जैविक विविधता प्राकृतिक सम्पदा मात्र नभएर आर्थिक क्षेत्रको महत्वपूर्ण अङ्ग समेत भएको धारण राख्दै जैविक विविधताको संरक्षणले विश्वमा नेपालको पहिचान अझ बढ्ने विचार व्यक्त गर्नु भयो ।

समापन समारोहमा मिस नेपाल संरक्षण राजदूत अशिम श्रेष्ठले वन्यजन्तु संरक्षणमा युवाहरूको महत्वपूर्ण योगदान रहने र युवाहरूलाई संरक्षण कार्यमा अग्रसर गराउन आफू लागि पर्ने धारण व्यक्त गर्नु भयो ।

कार्यक्रमका सभापति डा. महेश्वर ढकालज्यूले सबैको साभ्वा प्रयासबाट मात्र वन्यजन्तुको संरक्षण सम्भव छ भनेर सप्ताह मनाइदै आएको बताउनु भयो ।

कार्यक्रममा **"वन्यजन्तुको भविष्य हाम्रो हातमा"** भन्ने शीर्षकमा आयोजित चित्रकला तथा कविता प्रतियोगितामा प्रथम, द्वितीय, तृतीय र सान्त्वना स्थान प्राप्त गर्ने छात्रा/छात्रहरूलाई क्रमशः

रु. ५०००/-, ४०००/-, ३०००/- र २०००/- नगद पुरस्कारसहित माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नु भएको थियो । यस्तै समापन समारोहमा वन्यजन्तु संरक्षणमा महत्वपूर्ण योगदान गर्ने मूलुकभरका विभिन्न १० वटा सामुदायिक वन तथा सामुदायिक वनका १० जना उपभोक्ता समूहका सदस्यहरूलाई कदरपत्र प्रदान गरिएको थियो । सोही समारोहमा माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री अग्नि प्रसाद सापकोटाज्यूले चराहरूको विवरण भएको पुस्तिका नेपालका चराहरू २०७३, सालकको विवरण पुस्तिका र वन सञ्चारको वन्यजन्तु विशेषाङ्कको पनि विमोचन गर्नु भयो ।

२१ औं वन्यजन्तु सप्ताह २०७३ को अवसरमा माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूले देशवासीलाई दिनु भएको रेडियो सन्देश

आदरणीय दाजु भाइ तथा दिदी बहिनीहरू !

सर्वप्रथम नव वर्ष २०७३ को शुभ अवसरमा सम्पूर्ण नेपाली दाजु भाइ दिदी बहिनीहरूप्रति सुख, शान्ति र समृद्धिको हार्दिक मङ्गलमय शुभ कामना व्यक्त गर्दछु । यस पावन अवसरमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले “वन्यजन्तुको भविष्य हाम्रो हातमा” (The Future of Wildlife is in Our Hands) भन्ने उद्घोषका साथ मनाउन लागि रहेको २१ औं वन्यजन्तु सप्ताहको पूर्ण सफलताको कामना गर्दछु ।

नेपाल सरकार वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले विगत ४० वर्षदेखि संरक्षित क्षेत्र मार्फत जैविक विविधता संरक्षण गर्दै आएको व्यहोरा सर्वविदितै छ । जैविक विविधताको संरक्षणमा स्थानीय समुदायको अहम भूमिका हुने हुँदा उहाँहरूको चेतना र क्षमता अभिवृद्धि गर्नु सरकारको कर्तव्य र दायित्व हुन आउँदछ । यसका लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागले विगत २० वर्षदेखि

वन्यजन्तु र जैविक विविधता संरक्षणमा जनचेतना जगाउने तथा मानव र प्रकृति बीच सह-अस्तित्व कायम राख्ने उद्देश्यले विविध कार्यक्रमहरूको आयोजना गरि वन्यजन्तु सप्ताह मनाउँदै आएको छ । संरक्षणको क्षेत्रमा भएका विविध प्रयासहरूको परिणाम स्वरूप बाघ र गैँडा जस्ता लापोन्मुख एवं दुर्लभ वन्यजन्तुको संख्या बढेको सुन्न पाउँदा, संरक्षणमा स्थानीय जनताको सहभागितामा वृद्धि भई वहाँहरूको जीवनयापनमा समेत सकारात्मक प्रभाव परेको देख्न पाउँदा र विगत पाँच वर्षमा तीन-तीन पटक गैँडाको चोरी शिकार नियन्त्रणमा पूर्ण सफलता पाउँदा खुशीको अनुभूति भएको छ । वन्यजन्तु र जैविक विविधता संरक्षणको क्षेत्रमा यस्ता सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन प्रत्यक्षरूपमा सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण सरकारी कर्मचारी, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, स्थानीय समुदाय र संरक्षणका साभेदार संघ संस्थाहरू लगायत सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

हाल नेपालमा १० वटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, ३ वटा वन्यजन्तु आरक्ष, १ वटा शिकार आरक्ष र ६ वटा संरक्षण क्षेत्र स्थापना भई देशको कूल भू-भागको २३.३९ प्रतिशत भन्दा बढी क्षेत्र संरक्षित क्षेत्रले ढाकेको अवस्था छ । साथै १३ वटा संरक्षित क्षेत्रको वरिपरिको मध्यवर्ती क्षेत्र घोषण गरि ती संरक्षित क्षेत्रहरूले वार्षिक आम्दानीको ३०-५० प्रतिशत रकम वन, वन्यजन्तु र जैविक विविधता संरक्षण, सामुदायिक विकास, आयमूलक र रोजगारी सिर्जना गर्ने कार्यक्रमहरूमा खर्च हुदै आएको छ । यसरी एकैसाथ जैविक विविधता संरक्षण र स्थानीय समुदायको जीविकोपार्जनमा सुधार गर्ने कामहरू हुँदै आएका छन् । मध्यवर्ती क्षेत्रमा सञ्चालन भएका संरक्षण कार्यक्रमहरू स्थानीय समुदायहरूलाई संरक्षण कार्यमा सहभागी गराउन निकै सफल भएको मैले महशुस गरेको छु । तथापि संरक्षणको कार्य गर्दा हामीसँग थुप्रै चुनौती र जटिलताहरू पनि छन् । मानव र वन्यजन्तुबीच द्वन्द्व बढ्दो छ । चोरी शिकारी र वन्यजन्तुको अवैध व्यापार एउटा जटिल समस्याको रूपमा रहेको छ भने कानून कार्यान्वयन एउटा चुनौतीको रूपमा देखिन्छ । आगामी दिनमा

यस्ता समस्या र चुनौतीहरूलाई क्रमशः न्यूनीकरण र निराकरण गर्दै जानु हामी सबैको दायित्व हुन आउँदछ । त्यसका लागि हाल हुँदै आएको जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रमहरूलाई अभै परिरक्षित र परिमार्जन गर्नु पर्ने हुन्छ । यसका लागि वन दशक २०७१-२०८० तथा वन नीति २०७१ ले मार्गदर्शन गर्दो नै छन् भन्ने मैले आशा एवं विश्वास लिएको छु । हामीले गर्दै आएका राम्रा कामहरूलाई संस्थागत गर्न तथा स्थानीय समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने कार्यक्रम मार्फत थप उत्साहका साथ काम गर्नका लागि म सबै सरकारी एवं गैर सरकारी निकाय तथा संरक्षण साभेदार संघ संस्थाहरू एवं सम्पूर्ण नेपाली दाजुभाइ दिदीबहिनीहरूलाई हार्दिक अनुरोध गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा, वन वन्यजन्तु र जैविक विविधताको संरक्षण कार्य अनन्तसम्म चल्ने एउटा नियमित प्रक्रिया भए पनि वन्यजन्तुको भविष्य हाम्रो हातमा नै रहेको स्मरण गर्न र गराउन चाहन्छु । यस पवित्र कार्यमा सरकारसँग काँधमा काँध र हातमा हात मिलाई सहयोग र समन्वय गर्नु हुने सम्पूर्ण नेपाली दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू र संरक्षणकर्मीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु । भविष्यमा पनि यस प्रकारको सहयोग र समन्वयको आशा गर्दै पुनः एक पटक वन्यजन्तु सप्ताह-२०७३ को सफलताको शुभकामना सँगै नव वर्ष २०७३ सवैका लागि सकारात्मक बनोस् । सबैमा सुख, शान्ति, समृद्धि, सदाचार र सहकार्यको भावना बढोस् भन्ने कामना गर्दछु ।

धन्यवाद !

२०७३ साल वैशाख १ गते

३.१५ चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवस

२०६५ सालदेखि बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा फाल्गुण २७ गते लाई चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवसका रूपमा मनाउदै आएकोमा गत

वर्षदेखि मार्च ३ तारिक विश्व वन्यजन्तु दिवसलाई नेपालमा चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवसका रूपमा मनाउने निर्णय गरियो । बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका १९ वटा उपभोक्ता समितिमा १९ वटै चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान उपसमिति गठन भएका छन् ।

“युवाको हात, संरक्षणमा साथ; राम्रो सोचौँ राम्रो गरौँ” भन्ने नाराका साथ बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्जमा चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान दिवस २०७२ सफलतापूर्वक सम्पन्न भयो । माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्री श्री अग्निप्रसाद सापकोटाज्यूले मिति २०७२/११/२० गते तदनुसार ३ मार्च २०१६ का दिन बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय परिसर ठाकुरद्वारा बर्दियामा एक भव्य समारोहबीच पानसमा बत्ति बालेर समुद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

सोही अवसरमा मानीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रीज्यूले संरक्षण क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएका विभिन्न संघ सस्था, ब्यक्तिलाई कदर पत्र प्रदान गर्नुका साथै राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री फणीन्द्रराज खरेल, पूर्व महानिर्देशक श्री गोपाल प्रसाद उपाध्याय र नेपाल प्रहरी केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरोका प्रहरी नायव उपरीक्षक श्री प्रविण पोखरेललाई सम्मान गर्नु भएको थियो ।

सो कार्यक्रमका सहभागीहरूले हातमा, निधारमा र गालामा विभिन्न वन्यजन्तुको चित्र कोरेका थिए । बिबिएएस बोर्डिङ्ग स्कूल ठाकुरद्वारा र नेपाल राष्ट्रिय प्राथमिक विद्यालय ठाकुरद्वाराका २५० विद्यार्थीले SAVE TIGER को आकर्षक आकृति बनाएका थिए । मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष तथा चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान २०७२ आयोजक समितिका अध्यक्ष श्री नेत्रराज आचार्यको अध्यक्षतामा कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

३.१६ ३२ औं वार्डन सेमिनार तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठक सम्पन्न:

ताप्लेजुङ्ग जिल्लाको फुङलिङमा २०७२ फाल्गुण २६ देखि २८ गते सम्म ३२ औं वार्डन सेमिनार तथा १४ औं मध्यवर्ती सञ्जाल बैठक "Need of Legal Reformation for Biodiversity Conservation" (जैविक विविधता संरक्षणका लागि कानूनी परिमार्जन) भन्ने नाराका साथ सम्पन्न भयो । सो कार्यक्रमको उद्घाटन संसदिय समितिका सदस्य माननीय डम्बर बहादुर तुम्वाहाङ्गफेले गर्नु भएको थियो । सो सम्मेलनमा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागका महानिर्देशक श्री फणीन्द्रराज खरेल, उपमहानिर्देशक श्री गोपालप्रकाश भट्टराई, पूर्वाञ्चल क्षेत्रीय वन निर्देशक श्री मनबहादुर खड्का, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका सदस्य सचिव श्री गोविन्द गजुरेल, नेपालका संरक्षित क्षेत्रका प्रमुख संरक्षण अधिकृतहरू, संरक्षण अधिकृतहरू, मध्यवर्ती

व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरू, नेपाली सेना राष्ट्रिय निकुञ्ज निर्देशनालय र विभिन्न निकुञ्ज तथा आरक्ष क्षेत्रमा तैनाथ सुरक्षा निकायका प्रमुख सेनानी, सेनानीहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

३.१७ ३२ औं वार्डन सम्मेलन तथा १४ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठकका संकल्प प्रस्तावहरू

- राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ लाई नेपालको संविधान २०७२ तथा अन्य समसामयिक अवस्थाहरू र वर्तमान परिस्थिति समेतलाई मध्यनजर राखी अध्यावधिक गर्ने सम्बन्धमा यस बैठकमा आएका तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूबाट प्राप्त सुझावहरू समावेश गरी अध्यावधिक गर्नका लागि प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।
- वन पैदावार तथा वन्यजन्तु सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्रहरूमा दायर गरिने मुद्दाहरूलाई थप बलियो बनाउनका लागि मुद्दा अनुसन्धान, **Crime Scene Protection** लगायतका विषयहरू समावेश गरी सम्बन्धित राष्ट्रसेवकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने । अदालती क्रियाकलाप र प्रमाण परीक्षणका लागि प्रविधिको प्रयोगलाई बढाउँदै जाने ।
- वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणसम्बन्धी विषयलाई थप संस्थागत बनाउन विभाग र संरक्षित क्षेत्रमा **Joint Operation Room** को स्थापना गरी **Operation** सञ्चालन गर्ने र यससम्बन्धी तथ्याङ्क **Update** गरी राख्ने ।
- शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षमा पर्यटकीय गतिविधि बढाई स्थानीय समुदायको जिविकोपार्जनमा टेवा पुर्‍याउनका लागि स्थानीय निकाय लगायत मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिबाट समेत अनुरोध भई

आएको हुँदा आरक्षलाई निकुञ्जमा परिवर्तन गर्न आवश्यक पहल गर्ने । आरक्षको भित्री क्षेत्रमा अतिक्रमण भएको जग्गालाई खाली गर्न कानून बमोजिम पहल गर्ने ।

- जिल्ला अदालतमा वन, वन्यजन्तुसम्बन्धी मुद्दाहरूको फैसला गर्न सम्बन्धित क्षेत्रका विज्ञहरू समावेश हुने गरी **Green Bench** स्थापना गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रका सुरक्षा निकायका कार्यालय र आवास भवनहरू जीर्ण भएको हुँदा उक्त पूर्वाधारहरू रक्षा मन्त्रालय वा वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय कसले गर्ने हो ? सो विषयमा यकीन गरी पर्याप्त बजेट व्यवस्था गर्न सम्बन्धित निकायमा अनुरोध गर्ने ।
- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली, २०५२ को संशोधनको समयमा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको संजाल तथा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिलाई संस्थागत बनाउन पहल गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रमा काम गर्ने राष्ट्र सेवकहरूले २४ सै घण्टा फिल्डस्तरमा जोखिमपूर्ण काम गर्नुपर्ने भएकाले थप प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउन वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयमा पहल गर्ने ।
- संरक्षित क्षेत्रमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न चाहने संरक्षण सहयोगी संस्था तथा साभेदार संस्थाहरूलाई कुनै कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा राजश्व आम्दानी कम भएका तथा आयोजना सञ्चालन नभएका दुर्गम क्षेत्रमा अवस्थित संरक्षित क्षेत्रमा काम गर्ने वातावरण मिलाउन पहल गर्ने ।
- वन्यजन्तु संरक्षणमा काम गर्ने राष्ट्र सेवकहरू तथा स्थानीय समुदायलाई प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने

- किसिमले न्यूनतम औषधि उपचार गर्न सक्ने खालका उपचार केन्द्र खोल्न पहल गर्ने ।
११. वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका २०६९ बमोजिम सम्बन्धित व्यक्तिलाई उपलब्ध गराउने प्रावधान प्रभावकारी भएता पनि यसका प्रक्रियाहरू भन्फटिलो भएको हुँदा आगामी दिनमा सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्र तथा जिल्ला वन कार्यालयहरूमार्फत राहतको रकम उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउन आवश्यक पहल गर्ने ।
१२. संरक्षित क्षेत्रभित्र निर्माण हुने जलविद्युत आयोजनाबाट सो आयोजनाले माथिल्लो तटीय क्षेत्र संरक्षण गरे वापत वातावरणीय सेवाशुल्क लिने कानूनी व्यवस्थाको पहल गर्ने ।
१३. माननीय वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रीज्यूको अध्यक्षतामा मिति २०७२।१।२३ मा बसेको वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति (NWCCCC) बाट निर्णय भएअनुसार अधिकांश राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष र शिकार आरक्ष कार्यालयहरू जिल्ला सदरमुकामबाट टाढाका दूरीमा रहेका र नेपालको संविधान २०७२ ले एक वर्षभन्दा बढी कैद हुन सक्ने मुद्दाको थुनछेक, अनुसन्धान निकासी एवं म्याद थपको लागि जिल्ला अदालत समक्ष आरोपितसहित पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको हुँदा उक्त कार्य सुरक्षित तवरबाट सम्पादन गर्नका लागि संरक्षित क्षेत्रको सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको सहयोग लिने सम्बन्धमा आवश्यक समन्वय गर्नका लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग र नेपाली सेनाको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्ष निर्देशनालयलाई निर्देशन दिने ।
१४. संरक्षित क्षेत्रका कार्यालयहरूका हिरासतमा रहेका थुनुवाको सुरक्षा तथा हिरासत व्यवस्थापन गर्न एक कार्यविधि बनाई स्वीकृत गराउन पहल गर्ने ।
१५. संरक्षण शिक्षाका कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन राष्ट्रिय संचार माध्यम तथा स्थानीय संचार माध्यमसँगको सहकार्यमा स्थानीय धर्म संस्कृति, पर्यटन लगायत कानूनी विषयहरू समेत समावेश गरी विभागको संरक्षण शिक्षा शाखाले विशेष अभियान सञ्चालन गर्ने ।
१६. संरक्षण क्षेत्रभित्रका निजी वनबाट वन पैदावार निकासीका प्रक्रिया सरलीकरण गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।
१७. नेपाल, भारत र चीनको संगमस्थलमा रहेको कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्रलाई **Biosphere Reserve** बनाउन पहल गर्ने । साथै ताप्लेजुङ्ग जिल्लाको संरक्षण क्षेत्र बाहिरका जैविक विविधता संरक्षणका हिसावले महत्वपूर्ण क्षेत्रहरूमा संरक्षण क्षेत्र विस्तार गर्न सकिने विषयमा एक अध्ययन गर्ने ।
१८. संरक्षित क्षेत्रमा काम गर्ने राष्ट्रसेवकलाई भवितव्यबाट हुने दुर्घटना वा सहादतका लागि बीमा गर्न पहल गर्ने ।
१९. ३२औं वार्डेन सेमिनार तथा १४औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षको बैठक सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्नको लागि सहयोग पुऱ्याउने संघ, संस्था, सहभागीहरू साथै कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद् तथा कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय, होटल स्नो लियोपार्ड प्रा. लि., ताप्लेजुङ्ग गेष्ट हाउस, परिवारलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्ने ।

२०. संकल्प प्रस्तावहरूलाई ६ महिनामा समीक्षा गर्ने ।

२१. ३३ औं वार्डन सेमिनार तथा १५ औं मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूको बैठक मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज संखुवासभामा २०७३ फाल्गुणमा आयोजना गर्ने ।

३.१८ राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ मा संशोधन

प्रमाणिकरण मिति: २०७२/११/१३

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को:-

(१) दफा २५ (क) मा रहेको “स्थानीय निकाय” भन्ने शब्दहरूको सट्टा “स्थानीय तह” भन्ने शब्दहरू राखिएका छन् ।

(२) दफा २६ को उपदफा (३),(४),(५) र (६) को सट्टा देहायका उपदफा (३),(४),(५) र (६) राखिएका छन् ।

(३) राष्ट्रिय निकुञ्ज, संनियमित प्राकृतिक आरक्ष, वन्यजन्तु आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र अनुज्ञापत्र नलिई पंक्षी र माछा बाहेक अन्य वन्यजन्तु शिकार गरी मारेमा वा घाइते बनाएमा बीस हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिना देखि एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(४) संरक्षित पंक्षी शिकार गरी मारेमा वा घाइते बनाएमा पन्ध्र हजार रुपैयाँदेखि तीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा तीन महिनादेखि नौ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(५) राष्ट्रिय निकुञ्ज, संनियमित प्राकृतिक आरक्ष, वन्यजन्तु आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र वा मध्यवर्ती

क्षेत्रभित्र अनुज्ञापत्र नलिई संरक्षित पंक्षी बाहेक अन्य पंक्षी शिकार गरी मारेमा वा घाइते बनाएमा बीस हजार रुपैयाँदेखि पचास हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिनादेखि एक वर्षसम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(६) उपदफा (१),(२) ३),(४) र (५) मा लेखिएदेखि बाहेक यो ऐन अन्तर्गत बनेका नियम विपरीत कसूर गर्ने व्यक्तिलाई विगो कायम भएकोमा विगोको दोब्बर जरिवाना र एक वर्षसम्म कैद र विगो कायम नभएको कसूरमा कसूरको मात्रा हेरी बीस हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना वा छ महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।”

(३) दफा ३१ को सट्टा देहायको दफा ३१ राखिएको छ :-

३१. मुद्दा हेर्ने अधिकारी

(१) यस ऐनको दफा २६ को उपदफा (१) र (२) अर्न्तगत कसूर हुने मुद्दाको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अधिकार जिल्ला अदालतलाई हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक यस ऐन अर्न्तगतको अन्य मुद्दाको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अधिकार तोकिएको अधिकारीलाई हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम जिल्ला अदालत र तोकिएको अधिकारीले यस ऐन अर्न्तगतका मुद्दाको कारवाही र किनारा गर्दा विशेष अदालत ऐन, २०५९ बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (१) वा (२) बमोजिम भएको निर्णय उपर पैतीस दिनभित्र पुनरावेदन दिन सकिनेछ र तोकिएको अधिकारीले गरेको निर्णय उपर जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

३.१९ संरक्षित क्षेत्रमा अध्ययन अनुसन्धान

संरक्षित क्षेत्र अनुसन्धान कार्यविधि, २०६९ को परिधिभित्र रहि आ.व. २०७२/०७३ मा संस्थागत तथा व्यक्तिगत रूपमा जम्मा १९६ बटा अध्ययन अनुसन्धानको लागि विभागबाट अनुमति दिइएको विभागको रेकर्डबाट देखिन्छ । यसमा पि.एच.डि. तहमा १९ जना, स्नातकोत्तर तहमा ४६ र स्नातक तहमा ५४ जना साथै बाकी व्यक्तिगत/संस्थागत स्तरमा छोटो अवधिका अध्ययन अनुसन्धान समेत भएका छन् । यससम्बन्धि विवरण अनुसूची २१ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.२० मानव वन्यजन्तु द्वन्द

संरक्षित क्षेत्र वरपर वढ्दो जनघनत्व एवं अव्यवस्थित भू-उपयोगका कारण वन्यजन्तुको वासस्थानमा भएको क्षयीकरण एवं संकुचनले गर्दा वन्यजन्तु आफ्नो वासस्थान छोडी गाउँ बस्तीमा पर्ने गरेको देखिन्छ । यसबाट संरक्षित क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने तथा संरक्षित क्षेत्रको परिपरी बसोवास गर्ने समुदायहरूको वन्यजन्तुबाट मानविय तथा आर्थिक क्षति हुदै आएको छ । हात्ति, बाघ, गैडा, हिउँ चितुवा, हिमाली काले भालु, काठे भालु, बाँदर लगायतका वन्यजन्तुबाट मानिसको मृत्यु र घाइते बनाउने जस्ता मानविय क्षति र वन्यजन्तुबाट वालीनाली, घर, गोठको क्षति हुने गरेको छ । हालका पछिल्ला वर्षहरूमा मानव वन्यजन्तु द्वन्द एउटा टङ्कारो समस्याको रूपमा देखा परेको छ । आ.व. २०७२/०७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा वन्यजन्तुबाट मानिसको मृत्यु हुनेको संख्या १० र घाइते हुनेको संख्या ३८ भएको यस विभागको रेकर्डबाट देखिन्छ , जसको विवरण अनुसूची १५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

मानव वन्यजन्तु द्वन्दलाई न्यूनिकरण गर्न वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका २०६९ (पहिलो संशोधन २०७२) बमोजिम राहत उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरेको छ ।

३.२१ संरक्षित क्षेत्रमा छायाङ्कन भएका डकुमेन्ट्री/ फिल्म

संरक्षित क्षेत्रभित्र डकुमेन्ट्री/ फिल्म खिच्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले प्रचलित नियमको अधिनमा रहि तोकिएको प्रक्रियाहरू पुरा गरेपछि लाग्ने दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ । आ.व.२०७२/०७३ मा संरक्षित क्षेत्रभित्र स्वदेशी एक र विदेशी ३५ गरि जम्मा ३६ बटा डकुमेन्ट्री/फिल्म छायाङ्कन भएको छ । यस सम्बन्धि विवरण अनुसूची १७ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.२२ शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व सम्बन्धि विवरण

वन्यजन्तुको दिगो संरक्षण र व्यवस्थापन गरी शिकारलाई व्यवस्थित गर्न नेपाल सरकारले २०४४ सालमा ढोरपाटन शिकार आरक्षको स्थापना गरेको छ । ढोरपाटन शिकार आरक्ष नेपालको एकमात्र शिकार गर्न पाइने संरक्षित क्षेत्र हो । यो आरक्ष रुकुम, बागलुङ्ग र म्याग्दी जिल्लाको केही भागलाई ओगटेको छ । यसको क्षेत्रफल १,३२५ वर्ग कि.मी. रहेको छ । शिकार व्यवस्थापनको प्रयोजनको लागि आरक्षलाई सुनदह, सेङ, दोगाडी, बार्से, फागुने, सुर्तिबाङ्ग र धुस्तुङ्ग गरी जम्मा ७ वटा ब्लकहरूमा विभाजन गरिएको छ । राष्ट्रिय निकुन्ज विभागबाट शिकारको लागि लिखित अनुमति लिएर तोकिएको समय र ब्लकमा नाउर र झारलको शिकार गर्न पाइन्छ । पेशेवार विदेशी शिकारीहरूका लागि Trophy Hunting का लागि यो आरक्ष एक प्रमुख गन्तव्यको रूपमा रहेको छ । यस शिकार आरक्षमा वर्षको दुई पटक शिकारको लागि समय तोकिएको छ । जसमा असोज-मंसिर २०७२ मा १३ वटा नाउर र ७ वटा झारलको शिकारको लागि कोटा निर्धारण गरिएकोमा नाउर ११ वटा र झारल ५ वटाको शिकार भएको देखिन्छ । जस सम्बन्धि विस्तृत विवरण अनुसूची १६.१ मा उल्लेख गरिएको छ । यस अवधिमा शिकारबाट प्राप्त हुन आएको राजश्व रु.७६ लाख ९० हजार अनुसूची १६.३ मा उल्लेख गरिएको छ । २०७२ फाल्गुन

देखि २०७३ बैशाखमा १३ वटा नाउर र ६ वटा झारलको कोटा निर्धारण गरिएकोमा ११ वटा नाउर र ५ वटा झारलको शिकार भएको देखिन्छ । यस सम्बन्धि विस्तृत विवरण अनुसूची १६.२ मा उल्लेख गरिएको छ । यस सिजनमा शिकार गरिएको वन्यजन्तुबाट प्राप्त राजश्व ३३ लाख ४४ हजार एक सय अनुसूची १६.४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

३.२३ संरक्षित क्षेत्रमा वन्यजन्तुको मृत्यु, घाइते तथा उद्धार

संरक्षित क्षेत्र वन्यजन्तु, वनस्पतिको आश्रय स्थल हो । यसले विभिन्न वन्यजन्तु, वनस्पति र भू-दृश्य लगायत समग्र परिस्थितिकीय प्रणालीलाई संरक्षण र व्यवस्थापन गर्दै आइरहेको छ । समय समयमा प्राकृतिक लगायत विभिन्न कारणले घाइते भएका वन्यजन्तुको उद्धार गरी पूनः स्थापना समेत गर्ने गरेको छ । आ.व.२०७२/०७३ मा संरक्षित क्षेत्रमा विभिन्न प्रजातिका वन्यजन्तुको मृत्यु संख्या १६० र घाइते संख्या ३३ सम्बन्धि विवरण अनुसूची १४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

अनुसूचीहरू

- अनुसूची १: आ.व. २०७२/७३ राजश्वको कार्यालयगत आर्थिक विवरण ४५
- अनुसूची २: आ.व. २०७२/७३ सम्मको राजश्वको वार्षिक केन्द्रीय आर्थिक विवरण ४६
- अनुसूची ३: आ.व. २०७२/७३ मा विभाग र अन्तरगत कार्यालयहरूको विभिन्न व.उ.शी. अन्तरगत भएका निकास खर्चको एकीकृत विवरण ४७
- अनुसूची ४: आ.व. २०६८/६९ देखि आ.व. २०७२/७३ सम्मको कार्यालयगत राजश्व विवरण ४८
- अनुसूची ५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा मासिक पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क ४९
- अनुसूची ६: आ.व. २०६०/६१ देखि आ.व. २०७२/७३ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क ५०
- अनुसूची ७: जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नेपाल पक्षधर रहेका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि, महासन्धि र संभौताहरूको विवरण ५१
- अनुसूची ८: रामसार साईटमा सूचीकृत नेपालका सिमसार क्षेत्रहरू ५२
- अनुसूची ९: वन्यजन्तुको गणनासम्बन्धी विवरण ५३
- अनुसूची १०: वन्यजन्तु स्थानान्तरणसम्बन्धी विवरण ५४
- अनुसूची ११: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तु उपहार दिएको विवरण ५५
- अनुसूची १२: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तुको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण ५७
- अनुसूची १३: संरक्षित क्षेत्र अर्न्तगत स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणसम्बन्धी विवरण ५८
- अनुसूची १४: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका वन्यजन्तु मृत्यु, घाइते तथा उद्धारसम्बन्धी विवरण ६०
- अनुसूची १५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण ७६
- अनुसूची १६.१: आ.व. २०७२/७३ (२०७२ आश्विन-मंसिर) को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकारसम्बन्धी विवरण ८२
- अनुसूची १६.२: आ.व. २०७२/७३ (२०७२ फागुन-२०७३ बैशाख) को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा भएको शिकारसम्बन्धी विवरण ८४
- अनुसूची १६.३: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (२०७२ असोज-मंसिर) ८६
- अनुसूची १६.४: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (२०७२ फाल्गुन-२०७३ बैशाख) ८६
- अनुसूची १७: आ.व. २०७१/७२ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा छायाङ्कन भएका फिल्म तथा वृत्तचित्रहरूको विवरण ८७
- अनुसूची १८: आ.व. २०७१/७२ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा अतिक्रमण क्षेत्रहरूको विवरण ८९
- अनुसूची १९: संरक्षित क्षेत्रहरूभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माणको लागि दिईएको सहमति ९०
- अनुसूची २०: निकुञ्ज/आरक्ष/संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनमा उपयोग गर्न दिएको एकीकृत विवरण १०६
- अनुसूची २१: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका अध्ययन अनुसन्धानको विवरण १०९
- अनुसूची २२.१: राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको सांगठनिक संरचना १३०
- अनुसूची २२.२: वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति १३०
- अनुसूची २३: नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू १३१
- अनुसूची २४: विभागमा कार्यरत कर्मचारीहरूको नामावली १३२
- अनुसूची २५: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट जारी नागरिक बडापत्र १३४

अनुसूची-१: आ.व. २०७२/७३ राजश्वको कार्यालयगत आर्थिक विवरण

क्र. सं.	निकुञ्ज	जम्मा	व्यापारिक निकायबाट प्राप्त व्याज	प्रवेश शुल्कमा मु.अ.कर	सरकारी सम्पत्तिको विक्री र तिलास विक्री	सरकारी सम्पत्तिको बहाल	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	वन क्षेत्रको आय			वेरजु				कैफियत-नागद
								गत वर्षको	यस वर्षको	कुल	न्यायिक दरिबाना	न्यायिक दस्तुर	प्रशासनिक दण्ड जरि वाना	जम्मा	
१	रा.नि. तथा व.ज.स. विभाग	३९४९९१०६.००					१४२२७	१४४१३	१४४१३	१४४१३	१४२११	१४२२१	१४३१२	३४०००.००	१४९१२
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	११६८४३७०.४१					१२४०००.००			३९११४४४.००	०.००		३४०००.००	३४०००.००	२१४०६१.००
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२४६१७०६८.७७					१३४२००.००			११४२८४८८७.४१	२३४७८२३.००		२४०००.००	२३६८२३.००	
४	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	६७९४२४४.९५					३०६००.००			६६९३२४७.११	२४२०.००		२४०४००.००	२४३०२०.००	९६२६.२१
५	रा.रा. राष्ट्रिय निकुञ्ज	१४०९४२९.००				१९४७४०.००	४००००.००	४२००६८.००		४२००६८.००	२०००.००		४०००.००	४०००.००	२२४१८३.८४
६	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१२९३८००९.००					२६५६००.००	११४०००.००	१२४३२३०९.००	१२४४६३०९.००	०.००			०.००	१२९१००.००
७	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६२११४८.०३	१६२१.००			३६४४४.००	१७००००.००		१४८३००११.०३	१४८३००११.०३	२०४००.००			२०४००.००	१४२४४२.००
८	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	३९२४७४८.१६					३६०००.००		२९९३६०२.१६	२९९३६०२.१६	३४१४६.००		२४०००.००	६०१४६.००	१६००००.००
९	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	४३०७५.००					४९०००.००	६२०७०.००	२९२४१५.००	३४४४८५.००	२७८८०.००			२७८८०.००	
१०	शिवपुरी नाराजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६१५८४६.०५		१८३७१५.०६	८२४००.००		४६००००.००		१४१३३८८०.९९	१४१३३८८०.९९	०.००			०.००	१०४४४०.००
११	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७१९८३३४.७२					४६००००.००		१४८४२१२२.०२	१४८४२१२२.०२	१८२३३६६.००		१४०००.००	१८२३३६६.००	४७७४६.७०
१२	अपिनाम्मा संरक्षण क्षेत्र	१७३४४०४८.००					१०७०००.००	६४४१०.००	१७४२४२६३.००	१७४२४२६३.००	१००००.००		१९५६०.००	२९५६०.००	१९८१५.००
१३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	६९७४४.००					१२८०००.००		५६९१४.००	५६९१४.००	०.००			०.००	
१४	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	९४१८१३०.०९			४५३७००.००		१४०१००.००		८६९०८१७.००	८६९०८१७.००	३५६००.००		३६०००.००	४१६००.००	५१९१३.०९
१५	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	४९६८०१३.३३					३४१८३.००	९९८८४४.००	२८१०२१९.३३	३८०९०७४.३३	११११७५७.००		४०००.००	१११६७५७.००	२०००.००
१६	कोशी टापु वन्यजन्तु आरक्ष	२१८१३४०.३७					२९०२००.००		१८२६४९१.००	१८२६४९१.००	०.००		४४०००.००	४४०००.००	१९६४९.३७
१७	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	३६९१०५.९३					८०००.००		३३३३६५.९३	३३३३६५.९३	०.००			०.००	२७८४०.००
१८	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	१४९७०३.००							१४९७०३.००	१४९७०३.००	०.००		०.००	०.००	
	जम्मा:	३९००३४८६.८१	१६५१.००	१८३७१५.०६	५३३२००.००	२३११९४.००	२१२००८२.००	१७८८४१०.००	३३३९९७७३३४	३३३९९७७३३४	५४२३४७२.००	२५२१०.००	९६०२३८.००	६३८६२३०.००	१४३३९७०.२१

नोट: वन क्षेत्रको आयमा पर्मटक प्रवेश शुल्क पनि समावेश छ ।

अनुसूची-२: आव २०७२/७३ को राजश्वको वार्षिक केन्द्रीय आर्थिक विवरण

संकेत संख्या	शीर्षक	लगत	लगत कट्टा भिनाहा	कायमी लगत	असूली			दाखिला				नागद मौज्दात	लगत बाँकी	गत वर्षको नगद मौज्दात	कै.
					लगत	हसबली	जम्मा असूली	गत विगत वर्ष दाखिला भौचर रकम	यस वर्ष दाखिला भौचर रकम	जम्मा दाखिला					
१	२	३	४	५=(३-४)	६	७	८=(६+७)	९	१०	११=(९+१०)	१२=(८-९-१०)	१३=(५-६)	१४		
	गत आ.व. सम्मको		०.००			०.००		०.००							
१४१५५	वन क्षेत्रको आय	०.००			०.००	९९८८५५.००	९९८८५५.००		९९८८५५.००	९९८८५५.००		०.००			
१४३११	न्यायिक दण्ड जरिवाना				३०६००.००	२०००.००	३२६००.००		३२६००.००	३२६००.००		४१९८१९६.००			
	जम्मा:	४२२८७६.००	०.००	०.००	३०६००.००	१०००८५५.००	१०३१४५५.००	०.००	१०३१४५५.००	१०३१४५५.००	०.००	४१९८१९६.००	०.००		
११४१५	प्रवेश शुल्कमा मु.अ.कर					१८३७५१५.०६	१८३७५१५.०६		१८३७५१५.०६	१८३७५१५.०६	०.००	०.००			
१४११२	व्यापारीक निकायबाट प्राप्त व्याज					१६५१.००	१६५१.००		१६५१.००	१६५१.००	०.००	०.००			
१४१५१	सरकारी सम्पत्तिको बहाल					२३११९४.००	२३११९४.००		२३११९४.००	२३११९४.००	०.००	०.००			
१४१५५	वन क्षेत्रको आय					३३६६५७८०१.५४	३३६६५७८०१.५४		३३६६५७८०१.५४	३३६६५७८०१.५४	१८९३८२४.००	०.००			
१४२१२	सरकारी सम्पत्तिको विक्री र लिलाम बिक्रि					५३६२००.००	५३६२००.००		५३६२००.००	५३६२००.००	०.००	०.००			
१४२२७	अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क					२१२००८२.००	२१२००८२.००		२१२००८२.००	२१२००८२.००	०.००	०.००			
१४२२९	न्यायिक दस्तूर					२५२०.००	२५२०.००		२५२०.००	२५२०.००	०.००	०.००			
१४३११	न्यायिक दण्ड जरिवाना					५३९०८७२.००	५३९०८७२.००		५३९०८७२.००	५३९०८७२.००	०.००	०.००			
१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना					९६०२३८.००	९६०२३८.००		९६०२३८.००	९६०२३८.००	०.००	०.००			
१५११२	वेरजु					१३५३९७०.२१	१३५३९७०.२१		१३५३९७०.२१	१३५३९७०.२१	०.००	०.००			
	जम्मा	०.००	०.००	०.००	०.००	३४९०९२०४३.८१	३४९०९२०४३.८१	०.००	३४९०९२०४३.८१	३४९०९२०४३.८१	१८९३८२४.००	०.००	०.००		
	कुल जम्मा	४२२८७६.००	०.००	०.००	३०६००.००	३५००९२८९८.८१	३५००९२८९८.८१	०.००	३५००९२८९८.८१	३५००९२८९८.८१	१८९३८२४.००	४१९८१९६.००	०.००		

अनुसूची-३: आ.व. २०७२/७३ मा विभाग र अन्तरगत कार्यालयहरूको विभिन्न बजेट उपशीर्षकहरू अन्तरगत भएका निकासालेखको एकीकृत विवरण

वित्तियोजना/ अर्थ बजेट तर्फको निकासालेखा खर्चको चालु र पूँजीगत विवरण													
सि. नं.	व.उ.शी.नं.	कार्यक्रम	बजेट उ.शी.नं.	शुरु वार्षिक बजेट	माध्यम रकमान्तर		निकासालेखा	खर्च	वांकी	अर्थ बजेट			कैफियत
					धन	घट				अर्थ बजेट	कैफियत	कुल	
1	३२९११४	वन्यजन्तु आरक्षण आयोजना	३२९११४३, चालु	७८२३००००.००	०.००	४३३०००००.००	६३४०४४८२.०४	६३४०४४८२.०४	१०६६४४१४.९६	१४०८८४०.३४	२३९४२२२.००	३८०३१०२.३४	
			३२९११४४, पूँजीगत	१६२१४०००.००	०.००	०.००	१४९९४६६८.६७	१४९९४६६८.६७	१४९९४३१.३३			०.००	
2	३२९११५	निकुञ्ज आयोजना	३२९११५३, चालु	२२४४९४०००.००	८२८२९९८६.००	३४०४९२०.००	२२९७७३०६६.००	२२०७६६६२३.८६	२९०४६४४२.१४	६१२०६८०.३३	७११६६४.००	१४२९२८९१.३३	
			३२९११५४, पूँजीगत	१६००००००००.००	३६०००००.००	०.००	१६३६०००००.००	१४४४२३०६७.४४	१९१७६९३२.४४			०.००	
3	३२९०१७	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	३२९०१७३, चालु	१८९३१७०००.००	१४०८१०४९०.००	१४४१९४०२७.००	१८४९३३४६३.००	१८०७४७३२४.२४	४१७४८३६.००	४०६१९८०.४०	४७७७३९४.८३	७७७७३९४.८३	
			३२९०१७४, पूँजीगत	१०६०१०००.००	०.००	०.००	१०६०१०००.००	४८३९३३२.००	१००१७०६८.००			०.००	
4	६०२८०१	राष्ट्रिय पुनर्निर्माण कोष आयोजना	६०२८०१३, चालु	०.००	०	०.००	०.००	०.	०.००			०.००	
			६०२८०१४, पूँजीगत	७०००००.००	०.००	०.००	७०००००.००	४९८४७२०.७०	२४१४२७९.३०			०.००	
5	३२९१५७	वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रणका लागि दक्षिण एशिया कानून कार्यान्वयन सन्जाल आयोजना	३२९१५७३, चालु	१९३३६०००.००	०	०.००	१९३३६०००.००	१७७०६.४२	१९६१८२९३.४८			०.००	
			३२९१५७४, पूँजीगत	६८००००.००	०.००	०.००	६८००००.००	४३४२९९.९८	२४४७००.०२			०.००	
6	३२९१२४	राष्ट्रपति चुरे संरक्षण कार्यक्रम	३२९१२४३, चालु	१२६३०००.००	०	०.००	१२६३०००.००	११४३००१	१०९९९९.००			०.००	
			३२९१२४४, पूँजीगत	३४०००००.००	४२०००००.००	०.००	३४२४००००.००	३२४११४४०.००	३०८८६६०.००			०.००	
7	३२९१२७	वन्यजन्तु संरक्षण का लागि क्षेत्रीय सहयोग प्रवर्द्धन आयोजना	३२९१२७३, चालु	४६१९००००.००	०	०.००	४६१९००००.००	४०८०१४०१.२१	४३८८४९८.७९			०.००	
			३२९१२७४, पूँजीगत	७९२४००००.००	०.००	०.००	७९२४००००.००	६६०८३१८०.१९	१३१६६८१.९८			०.००	
8	३२९०१९	हात्तीनगर आयोजना	३२९०१९३, चालु	७९१८४०००.००	१२७३२४७	०.००	९१८३४४७४.४४	८८१८६६४१७.४४	३६४४८९.४४			०.००	
			३२९०१९४, पूँजीगत	१०६३०००.००	०.००	०.००	१०६३०००.००	९८९१४८.००	७८८४२.००			०.००	
9	३२९१०२	जडीबूटी विकास कार्यक्रम	३२९१०२३, चालु	१०४६०००.००	०	०.००	१०४६०००.००	१०४६०००.००	०.००			०.००	
				४७६०००.००	०.००	०.००	४७६०००.००	४७६०००.००	१७४.००			०.००	
जम्मा				१४७३४४०००.००	१७९९६६०२३.००	१६२०८३९४७.००	९७४२६६०७६.००	८८१७८२४८९१.३२	१२३३४४०१८४.६८	१०३६६७१६७	१३४६७८९७४०	२०३९७३९.३३	

अनुसूची-४: आ.व.२०६८/६९ देखि आ.व.२०७२/७३ सम्मको कार्यलयगत राजश्व विवरण

सि. नं.	कार्यालय	आ.व.२०६८/६९ को राजश्व आम्दानी (रु.)	आ.व.२०६९/७० को राजश्व आम्दानी (रु.)	आ.व.२०७०/७१ को राजश्व आम्दानी (रु.)	आ.व.२०७१/७२ को राजश्व आम्दानी (रु.)	आ.व.२०७२/७३ को राजश्व आम्दानी (रु.)	कैफियत
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	१२,०५२,३३१।००	४७,०५८,३६५।००	४७,३११,९५१।००	५६,५७१,०७४।००	३९,४९९,१०६।००	
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१६,९१०,२१७।००	२१०,५१६,०३१।००	२४६,९१३,४०१।३६	२४६,५२८,६८०।४०	११६,८५३,७०४।४१	
३	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०,६४८,९५०।००	३०,६७९,२८४।००	२१,९३३,३४७।५०	२०,५११,०४८।८४	२४,६१७,०६८।७७	
४	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	६६,४३९,४१५।५१	९१,१४६,१७९।००	९२,७५३,७०१।०२	८९,०२६,०२१।९६	६७,१९५,२५५।९५	
५	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	४३४,४२०।००	९५०,५६०।००	३९०,९७५।५०	५३४,६४७।५०	१,४०९,५२९।००	
६	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	३९८,८९७।४५	२,२४३,६५६।००	२५,२७७,३७२।५०	३२,५३३,५२८।५०	१२,९३८,००९।००	
७	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	२१,०१३,५५४।८१	३९,१६०,७००।००	४३,७५०,३५०।५५	४१,८०४,४७८।३८	१६,२११,१५८।०३	
८	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	६९३,८२०।०८	३,८२०,८१९।००	४,२५२,१८०।२५	३,८७७,०९१।५०	३,१९५,७४८।१६	
९	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	४९,५४९।००	४००,५६२।००	३८७,३८७।००	४०३,९९१।००	४३०,७६५।००	
१०	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	६,६२२,३५६।८२	७,८२७,६९६।००	१०,३७५,००३।८६	१६,७३८,७५५।२३	१६,१५९,८४६।०५	
११	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	९४४,२९१।००	६,९०९,६४४।००	१७,४६९,७५४।४१	४,४८८,७४७।६८	१७,१९८,२३४।७२	
१२	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	५६१,९८०।००	७,८२७,६९६।००	१०,२३८,२५९।४८	८,६४७,४९९।००	१७,३४५,०४८।००	
१३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	१०५,३५०।००	४३,६७२।००	५३,३८८।००	९५,८४९।००	६९,७५५।००	
१४	शुक्ला फाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	५,०३०,८३७।००	४,३९४,९०४।००	३,५३३,६८२।००	६,७७०,४७९।७२	९,४१८,१३०।०९	
१५	पसाँ वन्यजन्तु आरक्ष	४१,९९५,३४१।६५	१५,०५७,१०३।००	२,०२०,३७५।४५	५,८३४,७६२।८८	४,९६२,०१३।३३	
१६	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	१,६५१,२३३।००	१,७५९,७३६।००	२,१२२,४०८।९५	२,९३३,५७९।२५	२,१८१,३४०।३७	
१७	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	८०,६७०।००	४३२,१०८।००	४२६,९५२।६१	३७०,९४५।१८	३६९,१०५।९३	
१८	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	१,३४१,४००।८०	१,१०९,५७८।००	१,६४१,८३७।५०	१,०३९,४६२।००	१४९,७०३।००	
	जम्मा:	१८६,९७४,६१७।१२	४७१,३३८,२९३।००	५३०,८५२,३२८।९४	५३८,७१०,६०२।०२	३५०,२०३,४८६।८१	

अनुसूची-५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा मासिक पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क

संरक्षित क्षेत्र	श्रावण	भाद्र	आश्विन	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फाल्गुण	चैत	वैशाख	जेष्ठ	आषाढ	जम्मा
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुन्ज	१०४८४	९३०२	८०४८	६७८३	७२२९	८७८२	८७२४	१२७६५	१४५५२	१९६४९	१७९८०	१९०५४	१४३३५२
चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२६९०	२१७९	४५०६	८७५३	६१६७	८०२२	८००३	८८३३३	१२१४७	११३९२	९१२१	५५७८	८७३९१
सगरमाथा राष्ट्रिय निकुन्ज	१०३	५२९	३८६३	५१८२	१६४५	११६८	७०३	१५७२	६११५	५०४५	१५४५	३२४	२७७९४
बर्दिया राष्ट्रिय निकुन्ज	३५१	९७	२६२	१२०२	५७२	१०५१	७६८	१२३२	२११३	१७९४	८५१	३४५	१०६३८
लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुन्ज	८२	१३१	४२०	६४३	३२८	२७९	१८९	४५१	८९८	१०६७	३८१	१४७	५०१६
मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुन्ज	०	०	२२४	३५१	११	०	१	७	३१	२०२	०	१	८२८
रारा राष्ट्रिय निकुन्ज	०	०	२१	२	१५	१३	६	८	२१	२०	१८	८	१३२
खप्तड राष्ट्रिय निकुन्ज								०		३	१०	०	२१
बाँके राष्ट्रिय निकुन्ज	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुन्ज	३	४९	१४९	३९	३१	४०	४०	५	५	२४	३९	७	४३१
शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	०	१२	४	८५	६७	१७९	१४६	२६४	५३७	३८५	२४१	०	१९२०
पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	९	१	४७	७३	१४	६	२९	३	४	२१	२८	०	२३५
कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	१३७५	२५१	१५२	१३२	१४१७	३२९	११३२	७४४	१०६४	६४७	१०३७	९६७	९२४७
ढोरपाटन शिकार आरक्ष	१०	२	१६	२८	१	७	४	२	७	११	२	१	९१
अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	०	०	५	५	७	१२	०	०	२९
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र				१००६	२०५५	२९७०	२०२२	१८०६	१३७८	१२९१	८९१	६३१	१४०५०
कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	०	२	१२७	४८	२३	२७	९१	११०	४९	२५	०	०	५०२
अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	१८७६	२८६०	११६४८	१०२८६	४११३	४२७९	३९०८	६२९२	१३९०४	१२९२३	७५६२	३७६८	८३४१९
मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	२	११७	२७५	४३९	८०	३६	१३	१७९	६६८	३९७	७०	११	२२८७
गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२	१७	७१	३३६	३१८	१०५	६८	८९	२९८	३७२	११५	४९	१८४०
कुल जम्मा	१६९८७	१५५४९	२९८३३	३५३८८	२४०८६	२७३०१	२५८५२	३४३६७	५३७९८	५५२८०	३९८९१	३०८९१	३८९२२३

अनुसूची-६: आव २०६१/६२ देखि आव २०७२/७३ सम्मको संरक्षित क्षेत्रहरूमा पर्यटक आगमनको तथ्याङ्क

संरक्षित क्षेत्र	२०६१/६२	२०६२/६३	२०६३/६४	२०६४/६५	२०६५/६६	२०६६/६७	२०६७/६८	२०६८/६९	२०६९/७०	२०७०/७१	२०७१/७२	२०७२/७३
चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	४२६५४	५४४४९	८०६३०	१०५८४४	११८६८५	११५१८१	१४६६२०	१७०११२	१५३७४९	१७३४२५	१७८२५७	८७३९१
बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	११७३	१३९४	३७३	४४७६	५०५६	६२४८	८०५५	१०९६२	१२९७४	१३२०७	१३५४८	१०६३८
लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	४१२२	४२३०	६०९७	९२१९	९९१५	१०६०३	११११९	१४३१५	१३३७०	१२५५२	१२२६५	५०१६
सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१७७५०	२०१००	२३३१३	२८१७०	२९४९९	३११८९	३३३९०	३५६७१	३६५५०	३५१५७	३४४१२	२७७९४
राप्ता राष्ट्रिय निकुञ्ज	५	२८	४६	१४१	१०५	१५७	२०७	१२४	१६५	१८१	१४३	१३२
शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२५२	११९	२०८	६०७	५९१	५५८	५१९	५३६	६२०	४१७	३८३	४३१
खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	०	१	७	१०	२०	५	२७	१२	१९	४७	२	२१
मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१०३	७४	२२७	५९४	१४४३	१९०३	१६६६	१३४२	१५२३	१०८३	१२७०	८२८
शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	५०९९६	४३८०४	७३९०१	६८८७१	१०६९३१	१२५८३१	१४९५८७	१५४८४५	१६५९०४	१८०४६४	१३८०८४	१४३३५२
बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	१८	५७	३५२	१४२०	२५०	४९१	३५८	५१७	४७१	९८४	८२४	१९२०
कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	२२३५	४२०७	६१४५	४५७५	१९६	१८९४	४६६०	५७०४	४४४६	७३४९	८७१९	९२४७
पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	९०	८७	१९७	३४	९३	८४	११२	३४३	१९२	३७९	२६३	२३५
ढोरपाटन शिकार आरक्ष	०	०	०	५५	२५	१७	७७	७७	८८	८९	०	९१
कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	०	०	०	०	५४	०	६०२८	१४०५०
अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र	०	०	०	०	०	०	०	०	०	३	३	२९
कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	१६६	१५६	३२८	५३४	५९९	४५४	५७९	३०९	६०६	०	०	५०२
अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	३४५७९	३६०००	५०१२९	६५२५७	७४१२८	८५२७८	९५३१४	१०२५७०	११३२१३	१२४९९८	११४४१८	८३४१९
मनासलु संरक्षण क्षेत्र	५७३	५९८	६१७	१२३३	१६५९	१८३६	२६२९	३१६२	४२६८	५३३१	५६५८	२२८७
गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र							३१८	१४९१	१९९३	२९१४	२८१८	१८४०
जम्मा	१५४७१६	१६५३०४	२४५९१०	२९१०४०	३४९१९५	३८१७८९	४५५२३७	५०२०९२	५१०२०५	५५८५७७	५१७०९५	३८९२२३

**अनुसूची-७: जैविक विविधता तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी नेपाल पक्षधर रहेका
अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि र सम्झौताहरूको विवरण**

क्र.सं.	सन्धि/महासन्धि	सदस्य भएको वर्ष	सन्धि सम्झौताको उद्देश्य
१	CITES (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	1975	राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको चोरी शिकार तथा अवैध व्यापार नियन्त्रण गर्ने ।
२	IUCN (International Union for Conservation of Nature)	1975	दुर्लभ तथा संकटापन्न प्रजातिको अस्तित्व र अवस्था आँकलन गरी सोहि अनुसार संरक्षणका कार्यक्रम बनाई लागू गर्ने ।
३	UNESCO/WHC (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization/World Heritage Site)	1978	महत्वपूर्ण एवं विशेष प्रकृतिका क्षेत्रहरूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गरी ती क्षेत्रहरू Universal Outstanding Value को (UOV) संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
४	Ramsar Convention	1987	विभिन्न महत्वका सिमसार क्षेत्रहरूको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा बुद्धिमतापूर्ण उपयोग कार्यमा टेवा पुऱ्याउने ।
५	CBD (Convention on Biological Diversity)	1992	जैविक विविधताको संरक्षण, यसका अवयवहरूको दीगो उपयोग तथा यसबाट प्राप्त हुने लाभहरूको न्यायपूर्ण बाँडफाँड गर्ने ।
६	GTF (Global Tiger Forum)	1994	दुर्लभ वन्यजन्तु पाटेबाघको संरक्षण, संरक्षणमुखी कार्यक्रमहरूबाट स्थानीयवासीको जीवनस्तरमा सुधार गर्ने ।
७	APAP (Asia Protected Areas Partnership)	2014	एशिया क्षेत्रमा भएका संरक्षित क्षेत्रहरूसँग समन्वय, Best Practices बारेमा अनुभव आदानप्रदान गर्ने ।
८	SAWEN (South Asia Wildlife Enforcement Network)	2016	दक्षिण एशियाका आठवटा देशमा हुने वन्यजन्तुको अपराध नियन्त्रण गर्नमा समन्वय र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

अनुसूची-८: रामसार साईटमा सूचीकृत नेपालका सिमसार क्षेत्रहरू

S.N.	Name	Area (Ha)	Date	Responsible Local Management Authority
1	Koshi-Tappu	17500	1987.12.17	Koshi-Tappu wildlife reserve
2	Associated lakes	3200	2003.08.13	Chitwan National Park
3	Ghodaghodi Lake Area	2563	2003.08.13	District Forest office, Kailali
4	Jagdishpur Reservoir	225	2003.08.13	District Forest office, Kapilbastu
5	Rara Lake	1583	2007.09.23	Rara National Park
6	Phoksundo Lake	494	2007.09.23	Shey-Phoksundo National Park
7	Gosaikunda and associated Lakes	1030	2007.09.23	Langtang National Park
8	Gokyo and associated lakes	7770	2007.09.23	Sagarmatha National Park
9	Mai Pokhari	90	2008.10.28	District Forest office, Ilam
10	Lake cluster of Pokhara valley	26106	2016.02.02	Local Development committee, Kaski
	Total area	60561		

- सन् १९७९ मा सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज र सन् १९८४ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।
- सन् १९८७ मा कोशीटप्पू वन्यजन्तु आरक्ष रामसार सूचीमा सूचीकृत भई नेपालको पहिलो रामसार क्षेत्र भएको छ ।
- सन् २००३ मा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रभित्र पर्ने वीसहजार तथा सम्वद्ध तालहरू, कपिलवस्तुको जगदीशपुर जलाशय र कैलालीको घोडाघोडी ताल पनि रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।
- सन् २००७ मा रारा राष्ट्रिय निकुञ्जको रारा ताल, शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्जको फोक्सुण्डो ताल, लाङ्गटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्जको गोसाईकुण्ड र सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्जको गोक्यो ताल रामसार सूचीमा सूचीकृत भएका छन् ।
- सन् २००८ मा मध्य पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित इलामको माईपोखरी रामसारमा सूचीकृत भएको छ ।
- सन् २०१६ फेब्रुअरीमा कास्की जिल्लाको फेवाताल लगायत ९ वटा ताल रामसार सूचीमा सूचीकृत भएको छ । यो नेपालबाट रामसार सूचीमा सूचीकृत सिमसार क्षेत्र मध्ये सबैभन्दा ठूलो सिमसार क्षेत्र हो ।

अनुसूची-९: वन्यजन्तुको गणनासम्बन्धी विवरण

Species	Year of Census	Sites	Estimated Population	Remarks
Arna	2016	Koshi Tappu wildlife Reserve	432	
Blackbuck	2016	Krishnasar Conservation Area	300	
Blue Sheep	2007	Dhorpatan Hunting Reserve	852	
Blue Sheep	2016	Dhorpatan Hunting Reserve	2202	
Blue Sheep	2015	Kanchenjunga Conservation Area	1613	
Gaur	2016	Chitwan National Park	368	Total 473
Gaur	2016	Parsa Wildlife Reserve	105	
Gharial	2013	Babai River	14	Total 124
Gharial	2013	Karnali River	2	
Gharial	2011	Koshi River	0	
Gharial	2013	Narayani River	63	
Gharial	2013	Rapti River	45	
Jharal	2009	Langtang National Park	284	
Jharal	2011	Dhorpatan Hunting Reserve	285	
Rhino	2015	Bardia National Park	29	Total 645
Rhino	2015	Chitwan National Park	605	
Rhino	2015	Shuklaphanta Wildlife Reserve	8	
Rhino	2015	Parsa Wildlife Reserve	3	
Swamp Deer	2014	Shuklaphanta Wildlife Reserve	2301	
Swamp Deer	2012	Bardia National Park	105	
Tiger	2013	Bardia National Park	50	Total 198
Tiger	2013	Chitwan National Park	120	
Tiger	2013	Shuklaphanta Wildlife Reserve	17	
Tiger	2013	Banke National Park	4	
Tiger	2013	Parsa Wildlife Reserve	7	
Snow Leopard	2013	Mountain Protected Areas	350-500	

अनुसूची-१०: वन्यजन्तु स्थानान्तरणसम्बन्धी विवरण

१०.१ Rhino Translocation

Year	Month	Male	Female	Total	Translocated to
1986	February	3	1	4	Karnali River flood plain, Bardia National Park
	December	5	4	9	
1991	January	6	14	20	Babai River flood plain, Bardia National Park
	February	2	3	5	Babai River flood plain, Bardia National Park
1999	January	4	0	4	Babai River flood plain, Bardia National Park
2000	March	5	5	10	Babai River flood plain, Bardia National Park
	November	3	3	6	Babai River flood plain, Bardia National Park
	November	1	3	4	Shuklaphanta Wildlife Reserve
2001	March	3	2	5	Babai River flood plain, Bardia National Park
2002	March	5	5	10	Babai River flood plain, Bardia National Park
2003	April	3	7	10	Babai River flood plain, Bardia National Park
2016	March	3	2	5	Babai River flood plain, Bardia National Park

१०.२ Blackbuck Translocation

Source	Destination	Date of Translocation	Male		Female		Yearling	Total
			Adult	Sub Adult	Adult	Sub-Adult		
Animal facility, Nepalgunj	Shuklaphanta Wildlife Reserve	September 2012	2	4	12	4	-	22
Central Zoo	Shuklaphanta Wildlife Reserve	October 2012	3	-	2	-	1	6
Khairapur	Shuklaphanta Wildlife Reserve	July 2015	4	-	10	-	-	14
Total			9	4	24	4	1	42

अनुसूची-११: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तु उपहार दिएको विवरण

S.N	Exported Date	Name of species	Exported Quantity	Exported organization/Person	Country	Remarks
1.	May 22, 1987	Rhino	2	President Ronald Regan	USA	Live animal less than one year as a gift
2.	May 22, 1987	Rhino	2	National Zoological Park	USA	Live animal of age less than one year
3.	17 January, 1990	Rhino	1	Munich Zoo	Federal Republic of Germany	Live animal for conservation education
4.	2 April, 1990	Rhino	2	Singapore zoological Gardens	Singapore	Live animal(1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
5.	2 April, 1990	Rhino	2	Fortwort Zoological Association	USA	Live animal(1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
6.	12 February, 1993	Rhino	2	Mirpur National Zoo, Dhaka	Bangladesh	Live animal of age less than one year
7.	30 May, 1993	Rhino	1	Wilhelma Zoo, Stuttgart	Germany	Live animal(1 Female Calf)
8.	18 April, 1998	Rhino	2	Zoological Society of London	UK	Live animal(2 Female Rhinos under 2 years old)
9.	5 March, 2002	Rhino	2	Tama Zoological Park	Japan	Live animal(1 male calf and 1 female calf) for captive breeding
10.	28 February, 2006	Rhino	2	Vienna Zoo	Austria	Live animal
11.	2 April, 1990	Gharial crocodile	2	Munich Zoo	Germany	Captive raised hatchling

S.N	Exported Date	Name of species	Exported Quantity	Exported organization/Person	Country	Remarks
12.	4 October, 1994	Gharial and Mugger Crocodile	30 Gharial eggs and 30 Mugger eggs	Atagawa Tropical and Alligator Garden	Japan	Eggs collected from Wild
13.	3 May, 1995	Gharial and Mugger Crocodile	30 Gharial eggs and 30 Mugger eggs	Atagawa Tropical and Alligator Garden	Japan	Eggs collected from Wild
14.	9 May, 2000	Gharial Crocodile	6	La ferme aux crocodiles Pierrelatte	France	Live animal(4 Females and 2 Males of babies gharials) for captive breeding
15.	23 April, 2004	Gharial Crocodile	2	Royal Government of Bhutan	Bhutan	2 Males for captive breeding
16.	March, 1998	Common Leopards	2	Riyadh Zoological Garden	Saudi Arabia	Cubs of Live animal
17.	22 September, 1992	Himalayan Wolf	1	Osaka Municipal Ten-nogi Zoological Garden	Japan	Live animal (1 male wolf)
18.	1985	Rhinoceros	4	Duduwa National Park	India	

अनुसूची-१२: नेपालबाट विभिन्न देशहरूलाई वन्यजन्तुको आखेटोपहार उपहार दिएको विवरण

S.N.	Exported Date	Name of species	Exported Quantity	Exported organization/Person	Country	Remarks
1.	17 April, 2002	Common Leopard	2 Piece Skin	Nagababa of Gangotri dham	India	2 Piece skin for Religious purpose
2.	6 March, 1998	Gaur	1 piece hide	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	Saudi Arabia	1 hide(pelt and skull)
3.	6 March, 1998	Tiger	1 piece	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	Saudi Arabia	Hide(Pelt and Skull)
4.	6 March, 1998	Sambar	1 piece	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	Saudi Arabia	Skull and hide
5.	6 March, 1998	Sloth Bear	1 Piece	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	Saudi Arabia	Skull and Hide
6.	6 March, 1998	Peacock	1	HRH Prince Khalid Bin Sultan Bin Abdulaziz, Saudi Arabia	Saudi Arabia	Skin and Feathers
7.	March 22, 1987	Gharial Crocodile	1	His Imperial Highness Prince Narahito	Japan	Stuffed specimen of Crocodile

अनुसूची-१३: संरक्षित क्षेत्र अर्न्तगत स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनसम्बन्धी विवरण

क्र. स.	आयोजनाको नाम	आयोजनाको किसिम	IAE स्वीकृत मिति	आयोजना		प्रस्तावकको ठेगाना	अनुगमनको अवस्था (भए/नभएको)	कैफियत
				जिल्ला	न.पा./गा.वि.स			
व्यवस्थापन योजना								
१.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षिय व्यवस्थापन योजना	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६५।१०।१३	मुगु, जुम्ला		रारा रा.नि. कार्यालय	भएको	
२.	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	वनवन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६६।१०।४	सप्तरी, सुनसरी र उदयपुर		कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	भएको	
३.	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षिय व्यवस्थापन योजना	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६६।११।२६	बझाङ्ग, बाजुरा, डोटी र अछाम		खप्तड रा.नि. कार्यालय	भएको	
४.	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षिय व्यवस्थापन योजना	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६८।१०।२६	बारा, पर्सा र मकवानपुर		पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	भएको	
५.	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षिय व्यवस्थापन योजना	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६९।१२।१७	रसुवा, नुवाकोट र सिन्धुपाल्चोक		लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	भएको	
६.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको पञ्चवर्षिय व्यवस्थापन योजना	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६९।५।२०	चितवन, मकवानपुर, पर्सा र नवलपरासी		चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	भएको	
७.	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष पूर्वीक्षेत्र विस्तार	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०६९।८।२९	वारा		पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष कार्यालय	नभएको	

८.	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०७०।२।२१	ताप्लेजुङ्ग		कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद्को कार्यालय	भएको	
९.	अपि-नाम्पा संरक्षण क्षेत्र	वन, वन्यजन्तु संरक्षण र सामुदायिक विकास	२०७२।३।७	दार्चुला		अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय		
मध्यवर्ती सामुदायिक वन								
१	कुमरोज म.सा.व.उ.स.	वन क्षेत्र	२०६९।१।३१	चितवन		कुमरोज म.सा.व.उ.स. समिति, चितवन	भएको	
२	गुन्द्रही ढकाहा म.सा.व.	वन क्षेत्र	२०६९।४।९	नवलपरासी		गुन्द्रही ढकाहा म.सा.व.उ.स., अर्घौली, नवलपरासी	भएको	
अन्य								
१.	लोथर-राप्ती ड्याक	नदी नियन्त्रण	२०७०।३।१३	चितवन		लोथर-राप्ती ड्याक संरक्षण समिति, चितवन	नभएको	
२.	जंगल भिल्ला रिसोर्ट	होटल / रिसोर्ट	२०७१।४।१६	चितवन		पटिहानी गा.वि.स. वडा नं. २	भएको ।	
३.	गोन्दाङ्ग सीतामाई ग्रावेल सडक स्तरोन्नति कार्य	ग्रावेल सडकको स्तरोन्नति कार्य	२०७१।८।७	चितवन		भरतपुर न.पा. वडा नं. ९ देखि पटिहानी गा.वि.स. सीतामाईसम्म		
४.	सारङ्ग वाईल्ड लाईफ सेन्चुरी	होटल / रिसोर्ट	२०७१।९।२१	चितवन		मेघौली गा.वि.स. वडा नं. ५	TOR स्वीकृत	
५.	सेन्टर पार्क भ्यू होटल / रिसोर्ट	होटल / रिसोर्ट	२०७२।६।	चितवन				

अनुसूची-१४: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका वन्यजन्तु मृत्यु, घाइते तथा उद्धार सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	वन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-२७	बदिल	पहिचान नभएको	३ महिना	१	मृत	सेरा ताल क्षेत्र	बाघको आक्रमणबाट
२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-१६	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	निकुञ्जको राईनोघाट	बाघको आक्रमणबाट
३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-२८	कछुवा	पहिचान नभएको	४० वर्ष	१	मृत	बाघमारा मध्यवर्ती सामुदायिक वन, चितवन	
४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-०८	बदिल	पोथी	६ महिना	१	मृत	रत्ननगर नगरपालिका -१८, चितवन	कुकुरको आक्रमणबाट
५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-२	जरायो	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	बाँदरभुला	मानिसको आक्रमणबाट मृत्यु मानिस फरार
६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-७	चित्तल	पोथी		१	मृत	घटगाई क्षेत्र	बाघको आक्रमणबाट मृत्यु
७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-२७	सुन गोहोरी	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	अगैया	गोहोरो हुने ठाउँमा सुन गोहोरी लेखिएको छ
८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-१७	बदिल	पोथी	४ वर्ष	१	मृत	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज मुगुवा खोला नजिक	खाडल खनेर पुरेको
९	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-३-६	हुडार	भाले	१.५ वर्ष	२	मृत	चगाई नाला	खाडल खनेर पुरेको
१०	लाइटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२२	चितुवा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	धैबुग गा.वि.स. ६, रसुवा	कालगतीले मरेको
११	लाइटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-२४	चितुवा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	लचयाङ ६, तुवाकोट	
१२	लाइटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२०	गाजले	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	संस्कृत घाइते	सयापु ६, रसुवा	
१३	लाइटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२९	रतुवा	पोथी	थाहा नभएको	१	संस्कृत घाइते	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	तारवारमा अल्झिएर घाइते भएको
१४	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०७२-११-१०	रतुवा	भाले		१	मृत	तातोपानी	भीरबाट लडेर मरेको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१५	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-१७	रतुवा	भाले	३-४ वर्ष	१	सख्त घाइते	सिंगटी	कुकुरले खेदेर घाइते बनाई मृत्यु भएको ।
१६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७३-३-२९	कृष्णसार	भाले	७ वर्ष	१	मृत	पुरानो मचानको उत्तर	चितुवाले मारेको
१७	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-११-२९	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	१ नं उच्चस्थानी नजिक	कुकुरले
१८	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-५-१९	चितुवा	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र, ईलाका संरक्षण कार्यालय, भुजुङको श्री त्रिभुवन विद्याश्रम मा.वि प्रांगण ।	घाइते चितुवाको बच्चा स्याहार सम्सार गर्ने क्रममा मरेको ।
१९	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-५-३०	ब्बासो	भाले	७ वर्ष	१	सख्त घाइते	जिल्ला मुस्ताङ चराङ गा.वि.स.वडा नं. ३ मराङ ।	घाइले अवस्थामा फेला पारेर र उद्धार गरेर लोमाथाङमा लिएर आउदा मृत्यु भई प्रहरीको रोहवरमा गाडिएको ।
२०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२७	बदेल	पोथी	२ वर्षको	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना
२१	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२४	चित्तल	भाले	४ वर्षको	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना
२२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२२	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	शिव खोला पूर्व पश्चिम राजमार्ग	सवारी साधनको ठक्करले पुरै पिल्सिएकोले गर्दा लिङ्ग पहिचान हुन नसकेको ।
२३	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-१९	चित्तल	भाले	२ वर्षको	१	सामान्य घाइते	महादेवपुरी ८ खल्ला गाउँ	कुकुरको टोकाई बाट घाइते भएको चित्तलाई उद्धार गरि ठुरिया क्षेत्रमा छाडिएको ।
२४	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-८	चित्तल	भाले	३ वर्षको	२	सामान्य घाइते	सिकटा नहर	पानि खान नहरमा पसेको बेला नहरमै फसेको र उद्धार गरि जंगलमा छाडिएको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
२५	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	-	कृष्णसार	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	मृत	बीचको फाँटमा	कुकुर
२६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७३-२-२६	कृष्णसार	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	मृत	पुरानो मचान	हुँडार
२७	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७३-२-१४	कृष्णसार	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	मृत	बीचको फाँटमा	चितुवाले
२८	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७३-२-६	कृष्णसार	पोथी	४ वर्ष	१	मृत	बीचको फाँटमा	कालगति
२९	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७३-२-१	रतुवा	भाले	२ वर्ष	१	सख्त घाइते	मचान	उपचारका क्रममा मृत्यु
३०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	-	गैडा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	निकुञ्जको बाँदरफुला क्षेत्र	
३१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२५	लगुना	भाले	४ वर्ष	१	मृत	नन्दपुर, नवलपरासी	कुकुरको आक्रमणबाट मृत्यु
३२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-८	रतुवा	भाले		१	मृत	वनदेवी वरण्डाभार म.सा.उ.स., चितवन	
३३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२३	जरायो	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	वीरेन्द्रनगर म.सा.व., चितवन	जालिमा अड्किएर मृत्यु
३४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२३	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	२	मृत	नवज्योति म.सा.व., चितवन	भाले भाले एक आपसमा जुधेर मृत्यु
३५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२७	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	मृत	कुमरोज, चितवन	धान काट्ने मेसिनले च्यापेर
३६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२६	बुँदेल	पोथी	६ महिना	१	मृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र सौराहा	
३७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-५	चितुवा	भाले	४ वर्ष	१	मृत	बराङ्दी गा.वि.स. १, पाल्पा	
३८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-१०	बुँदेल	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको घटगाई क्षेत्र	बाघको आक्रमणबाट मृत्यु

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
३९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	-	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	२ वर्ष	१	मृत	पूर्व पश्चिम राजमार्ग	गाडीले किचेर मृत्यु
४०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-८	बदेल	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	माडी नगरपालिका वडा नं. १२, चितवन	
४१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-१३	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	देवनगर क्षेत्र	कुकुरको आक्रमण
४२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२८	चित्तल	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	निकुञ्जको चप्परचुली क्षेत्र	कुकुरको आक्रमण
४३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२८	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको चप्परचुली क्षेत्र	कुकुरको आक्रमण
४४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२७	चित्तल	भाले	१ वर्ष	१	मृत	भिलिजुली म.सा.वन	मेस जालीमा ठोकिपर
४५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२७	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	माडी न.पा. १, चितवन	कुकुरको आक्रमण
४६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२८	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	माडी न.पा. १२, कृष्ण नगर चितवन	कुकुरको आक्रमण
४७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२८	चित्तल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	बुधघाट मेघौली, चितवन	कुकुरको आक्रमण
४८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२५	बाघ	भाले	३ वर्ष	१	मृत	नारायणी, न.प. १०, जगतपुर	घाइते बाघलाई डार्ट गरी कसरा स्थित काठको ईन्क्लेजरमा राकिएको केही दिनमा मृत्यु भएको ।
४९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२७	चरी बाघ	भाले	१ वर्ष	१	मृत	लौखानी क्षेत्र	कालगतीले
५०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-६	चितुवा	भाले	५ वर्ष	१	मृत	वाँदरभुला आईल्याण्ड	अजिङ्गरको आक्रमण
५१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२५	चित्तल	भाले	५ वर्ष	१	मृत	ठोरी-३, सरस्वतीनगर, पर्सा	कुकुरको आक्रमण
५२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२४	रतुवा	पोथी	४ वर्ष	१	मृत	माडी न.पा. १, चितवन	कुकुरको आक्रमण
५३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२१	गैडा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्जको मयुरटिका आईल्याण्ड क्षेत्र	कालगतीले

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
५४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२४	चित्तल	भाले	८ वर्ष	१	मृत	नारायणी न.पा. २, मेघौली चितवन	कुकुरको आक्रमण
५५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२७	लगुना	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	बोटेसिमरा पोष्ट नजिक माडी, चितवन	कुकुरको आक्रमण
५६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२२	बदेल	भाले	८ महिना	१	मृत	निकुञ्जको ईच्छानगर पोष्ट क्षेत्र	चितुवाको आक्रमण
५७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-१९	गैडा	पहिचान नभएको	६ वर्ष	१	मृत	निकुञ्जको कछुवानी क्षेत्र	दलदलमा परेर
५८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-१८	चितुवा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	दीपानगर पोष्ट क्षेत्र, ठोरी	कारण नखुलेकोले पोष्टमर्टम गर्न पठाईएको
५९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-५	चित्तल	पोथी	७ वर्ष	१	मृत	नारायणी न.पा. ३ मेघौली, चितवन	कुकुरको आक्रमण
६०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-४	गैडा	पोथी	८ महिना	१	मृत	निकुञ्जको कुजौली हात्तीसार पोष्ट नजिक डुम्री घोलको नजिक	प्राकृतिक कारण
६१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-३	जरायो	भाले	५ वर्ष	१	मृत	बीसहजार ताल नजिक, वरण्डाभार	बाघको आक्रमण
६२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२३	काठे भालु	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	बोटेसिमरा नजिक	कालपातिले मरेको
६३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१५	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	बाघले मरेको
६४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२०	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	लामिताल मचान	बाघले मरेको
६५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१९	लगुना	भाले	३ वर्ष	१	मृत	चितवन रास्ट्रीय निकुञ्ज	गोहीको आक्रमण
६६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-४	लगुना	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	नारायणी म.सा.व.उ.स	कुकुरको आक्रमण
६७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२१	रतुवा	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	गुन्द्राही दकाहा म.सा.व.उ.स.	प्राकृतिक कारण
६८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२०	लगुना	भाले	३ वर्ष	१	मृत	माडी न.पा.-१	कुकुरले टोकेको

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
६९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-३	लगुना	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	राधाकृष्ण मध्यवर्ती सामुदायिक वन, मेघौली, चितवन	कुकुरको आक्रमण
७०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-८	रतुवा	पोथी	२ महिना	१	मृत	चुरे इलाका	प्राकृतिक
७१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२३	बँदेल	भाले	२ वर्ष	१	मृत		एक आपसमा जुधेर
७२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२९	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	बाघमारा मध्यवर्ती सामुदायिक वन, चितवन	तालमा डुबेर
७३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२६	चित्तल	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	भण्डारा -५, चितवन	कुकुरको आक्रमण
७४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-३	हुँडार	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	कावासोती - १३, नवलपरासी	गाडीको ठक्करबाट मृत्यु
७५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२५	गैडा	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	जिल्ला चितवन खैरहनी नगरपालिका- ११, चितवन	करेन्ट लागेर मृत्यु
७६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-६	चित्तल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	बाघमारा मध्यवर्ती सामुदायिक वन, चितवन	कुकुरको आक्रमण
७७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-१५	अजिङ्गर	भाले	२ वर्ष	१	मृत	रत्न नगर नगरपालिका २, चितवन	बसले किचेर
७८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-५	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	कुजौली पोष्ट क्षेत्र नवलपरासी	बाघको आक्रमण
७९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१९	सर्प	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	गौरी, पिठौली (नारायणी नदी नजिक)	
८०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-१०	चितुवा	भाले	१ वर्ष	१	मृत	गुन्द्रही ढकाहाम, सा.व. नवलपरासी	माउबाट छुटिएर
८१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२	रतुवा	पोथी	७ वर्ष	१	मृत	गुन्द्रही ढकाहाम म.सा.व.नवलपरासी	तारजालीमा ठोकिएर
८२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-७-१७	गैडा	भाले	१० वर्ष	१	मृत	राधाकृष्ण म.सा.व. मेघौली, चितवन	एक आपसमा जुधेर

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
८३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-७-१२	चित्तल	भाले	३	१	मृत	कुजौली हात्तीसार नजिक	बाघको आक्रमण
८४	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-१९	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	नखुलेको	१	सामान्य घाइते	बबई न.पा.९, बिचपुरवा, बर्दिया	बबई न.पा.९, बिचपुरवा, बर्दियाबाट उद्धार गरी सेनाबार पोस्ट परिसरमा छोडिएको ।
८५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१६	बाघ	पहिचान नभएको	कलिलो	१	मृत	भुरीगाउ क्षेत्रको माथि निकुञ्ज फायर लाईन छेउ	
८६	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२५	बाघ	पोथी	नखुलेको	१	मृत	पाताभार, बर्दिया	मृत अवस्थामा फेला परेको
८७	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२५	बाघ	पोथी	नखुलेको	१	मृत	पाताभार, बर्दिया	मृत अवस्थामा फेला परेको
८८	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२५	ब्बांसो	पहिचान नभएको	बच्चा	१	मृत	छेस्कम-१, सोलुखुम्बु	मृत अवस्थामा फेला परेको
८९	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-३-२६	ब्बांसो	पोथी	११ महिना	१	मृत	जिल्ला मुस्ताङ चराङ गा.वि.स.वडा नं. १ मराङ ।	हिमालयन खैरो ब्बांसो ।
९०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२८	गैडा	भाले	२.५ महिना	१	मृत	निकुञ्जको पदमपुर क्षेत्र	भाले गैडाको आक्रमण
९१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२७	चित्तल	पोथी	४ वर्ष	१	मृत	भरतपुर उ.म.न.पा.-९, चितवन	कुकुरको आक्रमण
९२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२२	चित्तल	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	भरतपुर उ.म.न.पा.-९, चितवन	कुकुरको आक्रमण
९३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-३०	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	कुमरोज म.सा. वन, चितवन	सडीगली गएको
९४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२७	रतुवा	पोथी	२ वर्ष	१	मृत	गुन्द्रही ढकाहा म.सा.वन, अमल्टारी नवलपरासी	कुकुरको आक्रमण
९५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-५-८	चित्तल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	भरतपुर उ.म.न.पा.-९, चितवन	कुकुरको आक्रमण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२७	चित्तल	भाले	४ वर्ष	१	मृत	वरण्डाभार जंगल क्षेत्र, चितवन	बाघको आक्रमण
१७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-५-३	चित्तल	भाले	१ वर्ष	१	मृत	भरतपुर उ.म.न.पा.-९, चितवन	कुकुरको आक्रमण
१८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२४	घर पालुवा हात्ती	भाले	४ वर्ष	१	मृत	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष - जैविक विविधता केन्द्र, सौराहा, चितवनको पाल्ता हात्ती	भाईरसको कारणले मृत्यु भएको आसका
१९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-७	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	वरण्डाभार जंगल क्षेत्र, चितवन	आहार पचाउन नसकेर
१००	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-१७	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	वरण्डाभार जंगल क्षेत्र, चितवन	चितुवाको आक्रमण
१०१	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२९	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	माडी नगरपालिका-१२, बाँदरभूला चितवन	थाहा नभएको
१०२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-८	चित्तल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	वरण्डाभार जंगल क्षेत्र, चितवन	कुकुरको आक्रमण
१०३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-६	चित्तल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	वरण्डाभार जंगल क्षेत्र, चितवन	कुकुरको आक्रमण
१०४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२९	चित्तल	भाले	४ वर्ष	१	मृत	माडी नगरपालिका-१२, बाँदरभूला, चितवन	थाहा नभएको
१०५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२८	रतुवा	पोथी	४ वर्ष	१	मृत	नारायणी नगरपालिका-३, चितवन	कुकुरको आक्रमण
१०६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-१	चित्तल	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	बाटुलीपोखरी म.सा.वन, चितवन	कुकुरको आक्रमण

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१०७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-१५	गैडा	भाले	७ महिना	१	मृत	निकुञ्जको धुव पोष्ट नजिक राप्ती नदिमा	खोलाको बगाएर
१०८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२९	लगुना	भाले	३ वर्ष	१	मृत	राधाकृष्ण म.सा.व. मेघौली, चितवन	मेस जालीमा ठोकिएर
१०९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-१५	चित्तल	भाले	५ वर्ष	१	मृत	कुमरोज मध्यवर्ती सामुदायिक वन, चितवन	बाघको आक्रमण
११०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२९	चित्तल	भाले	अन्दाजी ५ वर्षको	१	सामान्य	सिक्ता नहर, ओभरी	उद्धार गरि निकुञ्ज भित्र छाडिएको
१११	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७३-१-५	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	अन्दाजी २ वर्ष जतिको	२	मृत	कामिनि दह नजीक	जंगलमा डुहलो लागेको कारण २ वटा अजिङगर डुहने अवस्थामा भेटिएको ।
११२	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७३-१-१९	चित्तल	भाले	३ वर्ष	१	मृत	मुसहरनीमाइ म.सा.वन बारा को जंगलमा मरेको अवस्थामा फेला ।	मुसहरनीमाइ म.सा.वन बारा को जंगलमा मरेको अवस्थामा फेला पारी पर्सा व.आ. कार्यालय परिसरमा गाडिएको ।
११३	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७३-१-१५	चित्तल	पोथी	२ वर्ष	१	मृत	आधाबार घाँसेमैदान नजिक मृत भेटिएको	महोत्तरी जिल्ला वन कार्यालयले पर्सा व.आ. लाई बुझाएको पोथी चित्तलको मृत भएको ।
११४	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२३	चित्तल	भाले	अन्दाजी ४ वर्ष	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना
११५	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२३	चित्तल	भाले	अन्दाजी ४ वर्ष	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना
११६	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२०	चौका	पोथी	अन्दाजी २ वर्ष	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
११७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-२०	बदिल	पोथी	अन्दाजी २ वर्ष	१	मृत	कचनापुर	सडक दुर्घटना
११८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२०	चित्तल	पोथी	वयस्क	१	सख्त घाइते	कोहलपुर, बाँके	उपचारको क्रममा मरेको
११९	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-१०	रतुवा	भाले	आन्दाजी २ महिना	१	मृत	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	आगलागिको कारणले मितु भएको
१२०	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-१३	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	वासस्थान क्षेत्र	प्राकृतिक
१२१	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-१२	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	वासस्थान क्षेत्र	प्राकृतिक मृत्यु
१२२	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-११	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	वासस्थान क्षेत्र	हुँडार
१२३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-१०	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	वासस्थान क्षेत्र	हुँडार
१२४	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१२-१	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	उगचबलय ङबअजबल	प्राकृतिक मृत्यु
१२५	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	-	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	१ नं उच्चस्थाली	कुकुरले
१२६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-११-१६	कृष्णसार	पोथी	१० वर्ष	१	मृत	आवास क्षेत्र	चितुवाले
१२७	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-११-०८	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	जैत्रापुर	चितुवाले मारेको
१२८	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-२७	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	मृत	तुरुन्तपुर	न्याउरी मुसाले
१२९	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-२२	कृष्णसार	पोथी	८ महिना	१	मृत	संगम बस्ति	कुकुरले घाइते पारेको उपचारका क्रममा २३ गते मरेको
१३०	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-१६	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	भरियाको खेतबारी	हुँडारले मारेको
१३१	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-११	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	बागेश्वरी फाँट क्षेत्र	चितुवाले मारेको
१३२	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-१०	कृष्णसार	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	पुरानो मचान नजिक	चितुवाले मारेको
१३३	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-१०	कृष्णसार	भाले	९ महिना	१	मृत	पुरानो मचान नजिक	चितुवाले मारेको
१३४	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-१०-२	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	बागेश्वरी फाँट क्षेत्र	चितुवाले मारेको
१३५	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-९-२७	कृष्णसार	पोथी	९ महिना	१	मृत	२ नं उच्चस्थाली उत्तर	चितुवाले मारेको

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१३६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-९-१४	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	बागेश्वरी सामुदायिक वन क्षेत्र	चितुवाले मारेको
१३७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-३०	चित्तल	भाले	वयस्क	१६	मृत	प्रगतिनगर	सडक दुर्घटना
१३८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२३	निर विरालो	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	चुरेको फेद नजिकै भिर्भरी पजयबि	प्राकृतिक कारण
१३९	शुक्लाफाट बन्यजन्तु आरक्ष	२०७३-१-३१	चित्तल	पोथी	थाहा नभएको	१	सामान्य	भी.न.पा., जिल्ला वन कार्यालय, कंचनपुरको क्षेत्र	आरक्षको वन क्षेत्रमा छोडेको
१४०	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-१-२४	रतुवा	पोथी	थाहा नभएको	१	मृत	हे.क्वा. पनीमुहान	कुकुरको टोकाईबाट सक्त घाईते भएको र पछि मरेको
१४१	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२१	चितुवा	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	सामान्य	सुन्दरीजल क्षेत्र	सुन्दरीजल क्षेत्रमा नजिकै भेटिएको निकुञ्जको वन क्षेत्रमा छोडिएको
१४२	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२५	चितुवा	भाले	थाहा नभएको	१	सामान्य	काठमाडौंको बानेश्वर क्षेत्रबाट उद्धार गरि निकुञ्जको तर्लुंग helipad क्षेत्रमा छोडिएको	काठमाडौंको बानेश्वर क्षेत्रबाट उद्धार गरि निकुञ्जको तर्लुंग helipad क्षेत्रमा छोडिएको
१४३	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-७-१४	चितुवा	भाले	थाहा नभएको	१	सामान्य	काठमाडौंको सामाखुसी क्षेत्रबाट उद्धार गरि निकुञ्जको तर्लुंग helipad क्षेत्रमा छोडिएको	काठमाडौंको सामाखुसी क्षेत्रबाट उद्धार गरि निकुञ्जको तर्लुंग helipad क्षेत्रमा छोडिएको
१४४	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२७	बदिल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	पाँचमाने क्षेत्रमा	पाँच माने क्षेत्रमा, जि.व.का. काठमाडौंको क्षेत्रमा घटना भएकोले थप कारवाहीको लागि पक्राउ परेको मानिससहित जि.व.का. काठमाडौं पठाईएको

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१४५	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-२४	रतुवा	भाले	२ महिना	१	सामान्य घाइते	तौलुंग	
१४६	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-१६	बदिल	भाले	२ वर्ष	१	मृत	नागार्जुन सेक्टरको रानीवन पोस्ट	
१४७	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-२८	रतुवा	पहिचान नभएको	१ महिना	१	मृत	ऐन डाँडा नागार्जुन	
१४८	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-१२	वन विरालो	पहिचान नभएको	१ वर्ष	१	सामान्य	चकरी पोस्ट पर्सा	कोइरालो-सदर चिडियाखाना जाउलाखेल पठाएको । कोइरालो कभभित्त नवयेरा बन्विरालो राखिएको ।
१४९	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-१२	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१९	सामान्य	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.का.	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.का. बाट पर्सा व.आ.का. आघामार छाडिएको ।
१५०	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-६	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१०	सामान्य	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.का.	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.का. बाट पर्सा व.आ.का. आघामार छाडिएको ।
१५१	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-२३	गैडा	पहिचान नभएको	१० वर्ष	१	सख्त घाइते	हलखोरिया दह क्षेत्र	गैडाको पछाडि पट्टिको भागमा रगत बगिरहेको देखिएको ।
१५२	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-१२	जङ्गली हाती	पोथी	१४ वर्ष	१	सख्त घाइते	जमुनिया खोला क्षेत्र	पाठेघर बाहिर निस्किएर रगत बगिरहेको अवस्थामा देखिएको ।
१५३	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-११-२८	कालो स्टर्क	पहिचान नभएको	३ वर्ष	१	सामान्य घाइते	लमिटार, मकवानपुर	उपचारको लागि सौराहा NTNC पठाइएको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१५४	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-१०	चित्तल	भाले	५ वर्ष	१	सामान्य घाइते	पदमपोखरी, मकवानपुर	कुकुरले टोकेर घाइते भएको ३ दिन उपचार पछि मृत्यु भएको ।
१५५	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१०-२१	ठूलो धनेश	पहिचान नभएको	३ वर्ष	१	सख्त घाइते	पर्सा वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्र ।	उपचारको लागि सौराहा NTNC पठाइएको ।
१५६	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१०-१९	नीरबिरालो	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	३	सामान्य घाइते	सप्तरी जिल्ला वन कार्यालयले पर्सा व.आ. लाई बुझाएको ।	आरक्षको आधाभार जंगलमा छाडिएको ।
१५७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१५	चित्तल	भाले	१ वर्ष	१	मृत	दांग कुरेनी	भुस्याहा कुकुरको आक्रमणले मृत्यु भएको ।
१५८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१८	चित्तल	पोथी	६ वर्ष	१	मृत	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज भित्र	गोरख दल नजिकैको वनमा आधा खाईसकेको अवस्थामा फेला परेको हो ।
१५९	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१५	बदिल	भाले	४ वर्ष	१	मृत	शिव खोला नजिकै ओज खोला	मुचुल्का उठाई गाडेको ।
१६०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१६	बदिल	पोथी	२ वर्ष	१	मृत	कचनापुर	
१६१	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१४	बदिल	भाले	१ वर्ष	१	मृत	कोहलपुरको रोहिणी खोला नजिकै	मुचुल्का गरि गाडेको ।
१६२	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-३	बदिल	पहिचान नभएको	२ वर्ष	१	मृत	रोहिणी खोला नजिक	बसको ठक्करबाट मारिएको अवस्था
१६३	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२	ब्बाँसो	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	गाभर, कुसुम	बसको ठक्करले स्यालको मृत्यु भएको ।
१६४	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१	चित्तल	पोथी	३ वर्षको	१	मृत	कुसुम गाभर	बसको ठक्करबाट मृत्यु भएको ।
१६५	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-१	चित्तल	पोथी	३ वर्ष	१	मृत	कुसुम गाभर	बसको ठक्करबाट मृत्यु भएको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१६६	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-३०	चित्तल	पोथी	२ महिना	१	सामान्य	सामुदायिक वन मा भेटीएको अवस्था	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज भित्र सुरक्षित साथ छोडियो ।
१६७	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-२८	रतुवा	पोथी	१ वर्ष	१	सामान्य	कोहलपुर	गाउँमा भेटिएको रतुवालाई निकुञ्जमा लागेर छोडियो ।
१६८	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-२१	चितुवा	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	सामान्य घाइते	कुसुम गाभर	घाइते चितुवा उद्धार गरियो ।
१६९	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-२७	चित्तल	पोथी	७	२	सख्त घाइते	बालापुरको सिक्टा नहर	पनि खान सिक्टा नहरमा पसेको माउँ र बच्चा त्यो ठाउँ बाट माथि उक्लिन नसक्दा उदार गरेको ।
१७०	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-११-२७	बदिल	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	खादगवार	घरपालुवा कुरुरहरुको आक्रमणले सक्त घाइते भएको र उपचारको क्रममा मृत्यु ।
१७१	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२०	चित्तल	पोथी	६ वर्ष	१	मृत	मृग अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी	प्राकृतिक कारण
१७२	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-९	चित्तल	पोथी	६ वर्ष	१	मृत	मृग अनुसन्धान केन्द्र, गोदावरी	प्राकृतिक कारण
१७३	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-८-२७	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	जिल्ला कञ्चनपुर, कालापानी पोस्ट क्षेत्र	कुकुरले घाइते बनाई मारेको र खाडल खनी गाडेको ।
१७४	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-६-२२	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	जिल्ला कञ्चनपुर, पलिया पोस्ट क्षेत्र	कुकुरले घाइते बनाई मारेको र खाडल खनी गाडेको ।
१७५	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-४-९	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	१	सख्त घाइते	दतरिघाट	घाइते भई मरेको चित्तल मालुमेला पोस्टमा खाडल खनेर गाडेको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१७६	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-४-२९	चित्तल	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	मृत	पिपलाडी ६, कसरौल	कुकुरको टोकाईबाट मरेको चित्तल अर्जुनी पोस्टमा ल्याई खाडल खनेर गाडेको ।
१७७	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-५-१	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	बेलडाडी क्षेत्रको नहरमा	बेलडाडी क्षेत्रको नहरमा मृत अवस्थामा फेला परेको चित्तल ल्याई खाडल खनेर गाडिएको ।
१७८	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-४-२३	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	सामान्य	भी.न.पा.१५, निमुखाडा	आरक्षमा ल्याई सुरक्षित साथ छाडिएको ।
१७९	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-४-१९	अजिङ्गर	पहिचान नभएको	थाहा नभएको	१	सामान्य	जिल्ला कञ्चनपुर, भी.न.पा.१४, अर्जुनी देबु रनको घर	आरक्षमा ल्याई सुरक्षित साथ छाडिएको ।
१८०	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-२८	कस्तुरी मृग	भाले	१ वर्ष	१	मृत	डोले जंगल क्षेत्र	जंगली जनावरको आक्रमणमा परी मृत्यु भएको ।
१८१	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-२-२२	सारस	भाले	थाहा नभएको	२	मृत	जिल्ला कञ्चनपुर, भी.न.पा.१६, भिलमिला खेतको पोखरी	भिलमिला पोखरीमा रातमा लगाएको केन्टबाट मृत्यु ।
१८२	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-२८	कस्तुरी मृग	पोथी	१ वर्ष	१	मृत	डोले जंगल क्षेत्र	पासोबाट
१८३	शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१-९	चित्तल	भाले	थाहा नभएको	१	मृत	जिल्ला कञ्चनपुर, फलारी पिपलाडी ६, कसरौल	कुकुरको टोकाईबाट
१८४	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-८	कृष्णसार	भाले	८ महिना	१	मृत	पुरानो मचान	हुडारले मरेको
१८५	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-८	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	पुरानो मचान	चित्तलको आक्रमणबाट
१८६	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-५	कृष्णसार	भाले	१ वर्ष	१	मृत	मचानको उत्तर	
१८७	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-४	कृष्णसार	भाले	११ महिना	१	मृत	नर्सरी पूर्व	

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	बन्यजन्तुको नाम	लिङ्ग	उमेर	संख्या	स्थिति	फेला परेको स्थान	कैफियत
१८८	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-२	कृष्णसार	पौथी	९ महिना	१	मृत	पाफितपुर	
१८९	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-५-२९	कृष्णसार	भाले	१० महिना	१	मृत	श्रीरामको घर नजिक	
१९०	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-५-२	कृष्णसार	भाले	१० महिना	१	मृत	मचान क्षेत्र	
१९१	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२०७२-४-२७	कृष्णसार	भाले	१० महिना	१	मृत	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	
१९२	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-७	नाउर	भाले	१ वर्ष	१	सामान्य	साल्दांग, डोल्या	बच्चा फेला पारी गाउलेले पालेको ।
१९३	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२०	चरी बाघ	भाले	७ वर्ष	१	सामान्य घाइते	रस्सी, डोल्या	

अनुसूची-१५: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको विवरण

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	वन्यजन्तु	स्थान	कैफियत
१	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-३-३१	भक्तबहादुर थापा मगर, निजगढ बारा, सख्त घाइते	गैँडा	नारायणी नगरपालिका १, गोलाघाट	ज्याला मज्दुरी गर्न आएको बखत गैँडाको आक्रमणमा परी घाइते
२	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-३-३१	जलवि पावे, माडी नगरपालिका वडा नं. ८ हरिनगर, कल्याणपुर, मृत	जङ्गली हात्ती	माडी नगरपालिका हरिनगर	
३	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०७२-७-२९	पूर्णबहादुर खड्का, श्यामा २, दोलखा, सख्त घाइते	हिमाली कालो भालु	स्थानीय जंगल	घाँस दाउरा संकलन गर्न जाँदा ।
४	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०७२-७-२९	शान्तबहादुर खड्का, श्यामा २, दोलखा, सख्त घाइते	हिमाली कालो भालु	स्थानीय जंगल	घरायसी प्रयोजनको लागि घाँस दाउरा गर्न जाँदा
५	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-३-६	धर्ची फुटी शेर्पा, सिसुवाखोला ९, संखुवासभा, सख्त घाइते	हिमाली कालो भालु	आफ्नो मकै बारीमा	
६	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	-	नरमाया मगर, चित्रवन नगरपालिका ११, चितवन, सामान्य घाइते	गैँडा	दियालो म.सा.वन, चितवन	
७	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-२-९	रत्निदेवी अधिकारी, माडी नगरपालिका वडा नं. १२, चितवन, सामान्य घाइते	गैँडा	माडी नगरपालिका वडा नं. १२, चितवन	घाँस काट्न जाँदा गैँडाको आक्रमणबाट मृत्यु
८	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-२-९	ईन्द्रप्रसाद अधिकारी, माडी नगरपालिका वडा नं. १२, चितवन, सख्त घाइते	गैँडा	माडी नगरपालिका वडा नं. १२, चितवन	गाँस काट्न जाँदा गैँडाको आक्रमणबाट मृत्यु
९	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७३-२-५	हेमबहादुर भट्टराई, माडी नगरपालिका, चितवन, मृत	गैँडा	गैँडा ताल क्षेत्र माडी	बिना अनुमति निगुरो खोज्न जाँदा गैँडाको आक्रमणबाट मृत्यु

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	बन्यजन्तु	स्थान	कैफियत
१०	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२९	सावित्री माझी, निकुञ्जको, मृत	बाघ	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	निकुञ्जभित्र बाघको आक्रमणबाट मृत्यु
११	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२७	दिवा कुमाल, नारायणी न.पा.१, मेघौली-२, पर्सा बजार, सख्त घाइते	जङ्गली हात्ती	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	निकुञ्ज भित्र विना अनुमती पस्दा हात्तीको आक्रमणबाट
१२	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१२-२	धनिराम थारु, कावासोती (१३, हरवासी, नवलपरासी, सामान्य घाइते)	गैँडा	कावासोती १३, हरवासी, नवलपरासी	गैँडाको आक्रमणबाट घाइते
१३	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-१०-२१	तारा वि.क., नारायणी नगरपालिका वडा नं. ११ मधिपुरी (साविक जगतपुर गा.वि.स. वडा नं. ४), सख्त घाइते	बाघ	नारायणी नगरपालिका वडा नं. ११ मधिपुरी (साविक जगतपुर गा.वि.स. वडा नं. ४)	गोरेटो बाटोबाट घरतर्फ फर्कदै गरेको अवस्थामा बाघले आक्रमण गरि गम्भिर घाइते बनाएको
१४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-९-१९	रिता तामाङ्ग, खैरहनी १६, कठार, सामान्य घाइते	काठे भालु	निकुञ्जको चप्परचुली ईलाकामा	
१५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-९-११	बुद्धिनाथ अर्याल, मेघौली - ९, बुद्धनगर, सामान्य घाइते	गैँडा	मेघौली - ९, बुद्धनगर	
१६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२९	महेश चौधरी, कावासोती न.पा. वडा नं. १४, नवलपरासी, सख्त घाइते	गैँडा	कावासोती न.पा. वडा नं. १४, नवलपरासी	
१७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२८	हस्त बहादुर गोले, ठोरी - ८, पर्सा, मृत	जङ्गली हात्ती	निकुञ्जको दीपानगर पोष्ट क्षेत्रमा	जंगली हात्तीको आक्रमणबाट मृत्यु
१८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-९-२९	सावित्री माझी, निकुञ्जको, मृत	बाघ	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	निकुञ्जभित्र बाघको आक्रमणबाट मृत्यु

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	बन्यजन्तु	स्थान	कैफियत
१९	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-२७	दिवा कुमाल, नारायणी न.पा.१, मेघौली-२, पर्सा बजार, सामान्य	जङ्गली हात्ती	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	निकुञ्जभित्र विना अनुमति पस्दा हात्तीको आक्रमणबाट
२०	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-०२	धनिराम थारु, कावासोती १३, हरबासी, नवलपरासी, सामान्य	गैँडा	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	गैँडाको आक्रमणबाट घाइते
२१	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-१२-२०	लीला थारु, कावासोती १०, नवलपरासी, सामान्य	गैँडा	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	निकुञ्जभित्र निगुरो टिप्न जाने क्रममा गैँडाले लीला थारु समेत ३ जनालाई आक्रमण गरेको ।
२२	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-६-१०	डोलबहादुर क्षेत्री, खैरहनी नगरपालिका-१०, चितवन, मृत	बाघ	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	घाँस काट्न जाँदा बाघको आक्रमणबाट मृत्यु
२३	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-६-२३	बाबुराम विश्वकर्मा, ठोरी गा.वि.स. वार्ड नं. ८, पर्सा, सल्लु घाइते	जङ्गली हात्ती	ठोरी गा.वि.स. वार्ड नं. ८, पर्सा	हात्तीको आक्रमणबाट घाइते
२४	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-७-२४	सोमिया दर्जी, नारायणी नगरपालिका वडा नं. २, चितवन, सामान्य घाइते	गैँडा	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज मध्यवर्ती क्षेत्र	मध्यवर्ती सामुदायिक वनमा गैँडाको आक्रमणबाट मृत्यु
२५	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-७-०५	रामपति बोटे, माडी नगरपालिका वडा नं. १ मरोठखोला, सामान्य घाइते	गैँडा	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	गैँडाको आक्रमणबाट घाइते
२६	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-७-२४	टि पाब्लेक, कुइसियाली नागरिक, सामान्य घाइते	भालु	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	जंगल वाकमा जाँदा भालुको आक्रमणबाट घाइते (काठे भालु उल्लेख हुनु पर्ने)
२७	चितवन राष्ट्रिय निकुन्ज	२०७२-७-२७	हरिलाल थारु, नारायणी नगरपालिका २, नवलपरासी, सामान्य घाइते	गैँडा	नारायणी नगरपालिका(२, नवलपरासी	

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	बन्यजन्तु	स्थान	कैफियत
२८	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७३-१-१४	लक्ष्मीप्रसाद छत्र्याल, जि. मुस्ताङ लेते गा.वि.स. वडा नं. १ घासा, सख्त घाईते	हिमाली कालो भालु	जि. मुस्ताङ लेते गा.वि.स. वडा नं. १ घासाको जंगलमा	
२९	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७३-२-०९	ईन्द्रप्रसाद अधिकारी, माडी नगरपालिका वडा नं. १२, कृष्णनगर, सख्त घाईते	गैडा	माडी नगरपालिका वडा नं. १२, कृष्णनगर	घाँस काट्न जाँदा गैडाको आक्रमणबाट सख्त घाईते
३०	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-१९	कुवीर राई, सिसुवाखोला ८, संखुवासभा, सामान्य	हिमाली कालो भालु	नजिकैको बारी	दिउसो करिब २ बजे
३१	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-१	समरबहादुर राई, सिसुवाखोला ४, संखुवासभा, सामान्य घाईते	हिमाली कालो भालु	घर नजिकको बारी	दिउसो ३:३० बजे
३२	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-१९	जयकुमार राई, सिसुवाखोला ८, संखुवासभा, सामान्य	हिमाली कालो भालु	नजिकैको सामुदायिक वन	बाखा चराउँदै गर्दा
३३	मकालु बरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-११	प्रेम कुमार राई, ताम्कु ९, संखुवासभा, सामान्य घाईते	हिमाली कालो भालु	सिकिदिम	
३४	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२४	हरिया मुसहर, कावासोती १५, नवलपरासी, सामान्य घाईते	गैडा	गुन्द्रही ढकाहा मध्यवर्ती सामुदायिक वन, नवलपरासी	गुन्द्रही ढकाहा मध्यवर्ती सामुदायिक वनमा गैडको आक्रमणबाट घाईते ।
३५	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-२४	लालबहादुर मुसहर, कावासोती नगरपालिका १५, नवलपरासी, सामान्य घाईते	गैडा	गुन्द्रही ढकाहा मध्यवर्ती सामुदायिक वन, नवलपरासी	गुन्द्रही ढकाहा मध्यवर्ती सामुदायिक वनमा गैडको आक्रमणबाट घाईते ।
३६	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-५-१३	जानकीदेवी चौधरी, रत्ननगर नगरपालिका वार्ड नं. १७, चितवन, मृत	जङ्गली हात्ती	खोरसोर हात्तीसार भन्दा ५०० मि दक्षिण पूर्व मध्यवर्ती वनमा	घाँस कान जाँदा बाघको आक्रमणबाट मृत्यु ।

क्र.सं.	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	व्ययजन्तु	स्थान	कैफियत
३७	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-१६	दुर्गाकुमारी सुवेदी, भरतपुर उ.म.न.पा. - ८, चितवन, सामान्य	बदेल	भरतपुर उ.म.न.पा. - ८, चितवन	खेतमा धान रोप्दै गरेको अवस्थामा बँदेलले अक्रमण गरी घाईते बनाएको ।
३८	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-४-८	मिथुन चौधरी, रत्ननगर नगरपालिका वार्ड नं. १९, चितवन, मृत	मगर गोही	रत्ननगर नगरपालिका वार्ड नं. १९, चितवन	निकुञ्ज भित्र भिमपुर क्षेत्रमा खोलामा माछा मार्न जाँदा मगरगोहीको अक्रमणबाट मृत्यु ।
३९	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-८-२	नारायण नेपाली, जि.कास्की घान्द्रुक गा.वि.स.वडा नं. १, सख्त घाईते	हिमाली कालो भालु	जि.कास्की घान्द्रुक गा.वि.स.वडा नं. ८ मिरुचे ।	राहात रकम उपलब्ध गराईएको ।
४०	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-५-१५	जंगे मगर, जि.कास्की माछापुच्छ्रे गा.वि.स.वडा नं. ९, सख्त घाईते	हिमाली कालो भालु	जि.कास्की माछापुच्छ्रे गा.वि.स.वडा नं. ९	राहात रकम उपलब्ध गराईएको ।
४१	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-२६	भक्तबहादुर थापा मगर, जि.कास्की रिभान गा.वि.स.वडा नं. ९, सख्त घाईते	हिमाली कालो भालु	जि.कास्की रिभान ९ ।	राहात रकम उपलब्ध गराईएको ।
४२	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र	२०७२-६-९	तीर्थबहादुर पुन, जि.कास्की माछापुच्छ्रे गा.वि.स.वडा नं. ४, सख्त घाईते	हिमाली कालो भालु	जि.कास्की माछापुच्छ्रे गा.वि.स.वडा नं. ४	राहात रकम उपलब्ध गराईएको ।
४३	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-१२-१६	मुन्ती महतो, पर्सा, बिस्वागुठी १, मृत	जङ्गली हात्ती	पानीमुहान र माहादेव खोला क्षेत्र ।	हात्तिले अक्रमण गरि घाईते बनाएकोमा उपचार को लागि हेटौँडा अस्पताल लैजादा मृत्यु भएको ।
४४	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-६-३०	आत्माराम मोक्तान, मनहरी, मकवानपुर, सख्त घाईते	जङ्गली हात्ती	मनहरी, मकवानपुर	१ लाख राहत पाएको ।

क्र.सं	संरक्षित क्षेत्र	मिति	व्यक्तिको नाम, थर र स्थिति	बन्यजन्तु	स्थान	कैफियत
४५	पर्सा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-६-३०	अर्जुनबहादुर बोटे, मनहरी ६, मकवानपुर, मृत	जङ्गली हात्ती	मनहरी, मकवानपुर	५ लाख राहत पाएको ।
४६	पर्सा बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-५-३१	यादव गिरी, मनहरी ४, मकवानपुर, सामान्य घाइते	जङ्गली हात्ती	मनहरी, मकवानपुर	रु. ३६४००।- राहत पाएको ।
४७	कोशी टप्पु बन्यजन्तु आरक्ष	२०७२-६-१३	भीमबहादुर राई, तपेस्वरी १, उदयपुर, सख्त घाइते	जङ्गली हात्ती	निजको घरमा	निजको दाहिने हातको हड्डी क्रैक गरेको, छातीको बाया ३ वटा करंग भत्तिदिएको ।
४८	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०७२-६-१५	सुकबहादुर राई, ताम्कु ९, संखुवासभा, सख्त घाइते	हिमाली कालो भालु	ताम्कु ९, संखुवासभा	

अनुसूची-१६.१: आ.व. २०७२/७३ (२०७२ असोज-मंसिर) को ढोरपाटन शिकार आरक्षमा शिकार कोटासम्बन्धी विवरण

कम्पनिको नाम	शिकारीको नाम	देश	व्ययजन्तुको कोटा		शिकार अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको मिति	राजश्व रकम	आखेटोपहार निकासी विवरण			आखेटोपहार निकासी अनुमति दिएको नाम
			नाउर	भारल			शिकार भएको प्रजाति	आखेटोपहारको संख्या	साइटस नं.	
१. नेपाल वाईल्डलाइफ एडभेन्चर										
	१. डगलस ई. वर्ग	अमेरिका	१	१	२०७२/६/१४	१,७५,०००/- र ९,३१,५००/-	नाउर भारल	नाउर सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१ भारल सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१	१२५४४७८	फणीन्द्राज खरेल
	२. डनल्ड ए वर्ग	अमेरिका	१		२०७२/६/१४	१,७५,०००/-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१	१२५४४७९	फणीन्द्राज खरेल
२. ग्लोबल सफारिज नेपाल प्रा.लि.										
	१. हरल्ड फ्रिन्डीमेज	स्वीस	१		२०७२/६/२१	१,३१,०००/-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१	१४८०१५१	फणीन्द्राज खरेल
	२. भलिरी इलिसिभ	रसियन	१	१	२०७२/६/२१	१,४६,०००/- र ९,३१,५००/-	नाउर भारल	नाउर सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१ भारल सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१	१४८०१५२	फणीन्द्राज खरेल
३. नेपाल वाईल्डलाइफ सफारी प्रा.लि.										
	१. जुलियो एलबर्टो	अर्जेन्टीना	१	१	२०७२/६/२१	१,२५,०००/- र ८,२५,०००/-	नाउर भारल	नाउर सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१ भारल सिङ्गसमेत खपर-१ र छाँला -१		फणीन्द्राज खरेल

कम्पनिको नाम	शिकारीको नाम	देश	वन्त्यजन्तुको कोटा		शिकार अनुमतिपत्र प्राप्त गरेको मिति	राजश्व रकम	आखेटोपहार निकासी विवरण			आखेटोपहार निकासी अनुमति दिनेको नाम
			नाउर	भारल			शिकार भएको प्रजाति	आखेटोपहारको संख्या	साईटिस नं.	
	२. मार्टिन पाबलो पौडगोसर	अर्जेन्टीना	१		२०७२।६।२१	१,२५,०००।-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१		फणीन्द्राज खरेल
४. हिमालयन सफरिज प्रा.लि.										
	१. ई.बी. स्टमवर्ग	अमेरिका	१	१	२०७२।६।१४	१,६५,०००।- र ७,६५,०००।-	नाउर भारल	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१ भारल सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१	१४८०१५३	फणीन्द्राज खरेल
	२. एल.एच. स्टमवर्ग	अमेरिका	१	१	२०७२।६।१४	१,६०,०००।- र ७,६५,०००।-	नाउर भारल	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१ भारल सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१	१४८०१५४	फणीन्द्राज खरेल
	३. जी. एम. एस्कलान्ते	मेक्सीकन	१		२०७२।६।२१	१,६०,०००।-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१	१४८०१५५	फणीन्द्राज खरेल
	४. एफ. जे. बी. डी. सीमा	मेक्सीकन	१		२०७२।६।२१	१,६५,०००।-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१	१४८०१५६	फणीन्द्राज खरेल
	५. टी. ए. कोइस्ट्रा	अमेरिका	१		२०७२।६।२१	१,३५,०००।-	नाउर	नाउर सिङ्गसमेत खण्ड-१ र छाँला -१	१४८०१५७	फणीन्द्राज खरेल
५. ट्याक्स एन टुल्स										
	१. भलाडिस्लभ रेजिनिक	रसियन	१	१	२०७२।६।२१	१,३०,०००।- र ९,००,०००।-				
	एलेक्सी विलोभ	रसियन	१	१	२०७२।६।२१	१,३०,०००।- र ९,००,०००।-				
		जम्मा कोटा	१३	७			नाउर-११ भारल-५			

[illegible]

	१.	रोबर्ट टी. मोर्गन	अमेरिका	१	१	२०७२/१२/७	१,२५,०००/- र ७५,०००/-	नाउर	सिंह समेतको छाता-१ सिंह समेतको छाता-१	१४८०१६१	फणीन्द्राज खरेल	
	२	ब्राडफोर्ड टी ब्लाक	अमेरिका	१	१	२०७२/१२/७	१,२५,०००/- र ७५,०००/-	नाउर	सिंह समेतको छाता-१ सिंह समेतको छाता-१	१४८०१६२	फणीन्द्राज खरेल	
	३.	जेफ एल. डेमास्के	अमेरिका	१	१	२०७२/१२/७	१,२५,०००/- र ७५,०००/-	नाउर	सिंह समेतको छाता-१ सिंह समेतको छाता-१	१४८०१६३	फणीन्द्राज खरेल	
४.		ओपन नेपाल वाइलडलाइफ सफारी एण्ड ट्रेक प्रा.लि.										
	१.	मार्चन्ड ओलिभर	फ्रान्स	१		२०७२/१२/७	१,२१,०००/-	नाउर	सिंह समेतको छाता-१	१४८०१६६	फणीन्द्राज खरेल	
५.		नेपाल वाइलडलाइफ सफारी प्रा.लि.										
	१.	स्पेयर पेटर	अमेरिकन	१	१	२०७२/१२/७	१,०५,०००/- र ७५,०००/-	नाउर	सिंह समेतको छाता-१			भारलको शिकार नभएको
	२.			१	१		१,००,१००/- र ६५,०००/-					शिकार अनुमति नलिएको ।
	३.			१			१,००,१००/-					शिकार अनुमति नलिएको ।
			जम्मा	१३	६							

अनुसूची-१६.३: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (असोज-मंसिर २०७२)

सि.नं.	कम्पनिको नाम	शिकार भएको वन्यजन्तुको संख्या		शिकार राजश्व	ब्लक रिजर्भेसन	लाईसेन्स	आखेटापहार निकाशी वापत राजश्व	कुल जम्मा
		नाउर	भारल					
१.	नेपाल वाईल्डलाइफ एडभेन्चर	२	१	१२,८१,०००।-	१,०४,०००।-	१,०२,०००।-	१०,०००।-	१४,९७,०००।-
२.	ग्लोबल सफारिज नेपाल प्रा.लि.	२	१	१२,०८,५००।-	१,००,०००।-	१,०१,०००।-	१०,०००।-	१४,१९,५००।-
३.	नेपाल वाईल्डलाइफ सफारी प्रा.लि.	२	१	१०,७५,०००।-	१,०२,०००।-	१,०१,०००।-	१०,०००।-	१२,८८,०००।-
४.	हिमालयन सफारिज प्रा.लि.	५	२	२३,१५,०००।-	२,५१,०००।-	२,५०,५००।-	२५,०००।-	२८,४१,५००।-
५.	ट्रयाक्स एन ट्रेल्स	०	०	४४०,०००।-	१,०२,०००।-	१,०२,०००।-		६,४४,०००।-
	कुल जम्मा	११	५	६३,१९,५००।-	६,५९,०००।-	५,५५,५००।-	५५,०००।-	७६,९०,०००।-

अनुसूची-१६.४: शिकार गरिएको वन्यजन्तु र राजश्व विवरण (२०७२ फाल्गुन-२०७३ बैशाख)

सि.नं.	कम्पनिको नाम	शिकार भएको वन्यजन्तुको संख्या		शिकार राजश्व	ब्लक रिजर्भेसन	लाईसेन्स	आखेटापहार निकाशी वापत राजश्व	कुल जम्मा
		नाउर	भारल					
१.	ग्लोबल सफारिज नेपाल प्रा.लि.	४	१	४,९५,०००।-	२,००,०००।-	२,००,०००।-	२०,०००।-	९,१५,०००।-
२.	हिमालयन सफारिज प्रा.लि.	२	०	३,००,०००।-	१,५६,०००।-	१,०२,०००।-	१०,०००।-	५,६८,०००।-
३.	नेपाल वाईल्डलाइफ सफारी प्रा.लि.	१	१	४,४७,२००।-	१,५०,६००।-	१,०५,३००।-	५,०००।-	७,०८,१००।-
४.	ओपन नेपाल वाईल्डलाइफ सफारी एण्ड ट्रेक प्रा.लि.	१	०	१,२१,०००।-	५०,०००।-	५०,०००।-	५,०००।-	२,२६,०००।-
५.	ट्रयाक्स एन ट्रेल्स	३	३	६,००,०००।-	१,५६,०००।-	१,५६,०००।-	१५,०००।-	९,२७,०००।-
	कुल जम्मा	११	५	१९,६३,२००।-	७,१२,६००।-	६,१३,३००।-	५५,०००।-	३३,४४,१००।-

अनुसूची-१७: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा छायाङ्कन भएका फिल्म तथा वृत्तचित्रहरूको विवरण

सि.नं.	वृत्त चित्र/चलचित्रको नाम	छायाङ्कन गर्ने संस्था/व्यक्ति	छायाङ्कन अवधि	छायाङ्कन भएको संरक्षित क्षेत्र
१	Walking the Himalayays	जेम्स्	२०७२ श्रावण २९ देखि भाद्र २१ सम्म	बर्दिया रा.नि.
२	Future Century Zipang	Takashi Tanaka	२०७२ भाद्र ५ देखि भाद्र १४ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३	The Great Himalyan Trail	Jyri mathias Pasanen	२०७२ भाद्र ६ देखि भाद्र २४ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
४	NNN document 2015	Saiyo Nepal Trekking and expedition p.ltd.	२०७२ भाद्र २६ देखि आश्विन ६ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
५	David Lama Mome and expedition	Riva Flim production GMBH	२०७२ आश्विन १४ देखि मंसिर १५ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
६	नाई नभन्नु ल ४	विकाशराज फिल्म प्रोडक्सन प्रा.लि.	२०७२ भाद्र २८ देखि असोज २७ सम्म	चितवन रा.नि.
७	Everest	Nobukazu Kuriki	२०७२ भाद्र ७ देखि असोज २८ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
८	Rocking High	Production House Ltd ,finland	२०७२ कार्तिक १७ देखि मंसिर ७ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
१०	Life styles of Japanese Living in Nepal	Toharoohno	२०७२ कार्तिक १८ देखि कार्तिक २५ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
११	Never alone	James Macllam	२०७२ कार्तिक २९ देखि मंसिर ७ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
१२	BBC Marathoon 2015	Himalayans guides Nepal	२०७२ कार्तिक २४ देखि मंसिर २९ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
१३	Bala Chaturdashi	yoshiki Kamegawa	२०७२ मंसिर ११ देखि मंसिर २४ सम्म	शिवपुरी-नागार्जुन रा.नि.
१४	Sekai No Mado	Joji Maeda	२०७२ मंसिर १५ देखि मंसिर २९ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
१५	Dosep very of the worlds myslerices	Asia Production Service co. ltd.	२०७२ माघ २४ देखि फाल्गुन ३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
१६	Suklaphanta WL	Lamarie Fobien	२०७२ फाल्गुन ४ देखि फाल्गुन २३ सम्म	शुक्लाफांटा वन्यजन्तु आरक्ष
१७	Rhino Translocation	Discovery channel	२०७२ फाल्गुन १८ देखि फाल्गुन २७ सम्म	चितवन रा.नि.
१८	Rhino Translocation	Discovery channel	२०७२ फाल्गुन १८ देखि फाल्गुन २७ सम्म	बर्दिया रा.नि.
१९	Mt. Everest 10 Fact about	Karsten scheoren	२०७२ चैत्र १९ देखि १४ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२०	L' Accension	Girard Bertarand	२०७२ चैत्र ८ देखि ७ वैशाख २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२१	Body Hack	Jeffery Bilair Siberry	२०७२ फाल्गुन २४ देखि चैत्र १५ सम्म	सगरमाथा रा.नि.

सि.नं.	वृत्त चित्र/चलचित्रको नाम	छायाङ्कन गर्ने संस्था/व्यक्ति	छायाङ्कन अवधि	छायाङ्कन भएको संरक्षित क्षेत्र
२२	Desert Troops: Mission Everest	samer Arzouni	२०७२ चैत्र १९ देखि १२ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२३	Everest Ascent	Matthias	२०७२ चैत्र १९ देखि १४ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२४	Everest 2016	Gareth Morrow	२०७२ चैत्र १६ देखि १५ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२५	AC women EBC Fliming 2016	Silva Marlene Vasquel Lavado	२०७२ चैत्र २० देखि ५ वैशाख २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२६	Everest Rescue	Taugwalder Daire Josheph stewart	२०७२ चैत्र १४ देखि २५ जेष्ठ २०७३ सम्म	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र
२७	Everest Rescue	Taugwalder Daire Josheph stewart	२०७२ चैत्र १४ देखि २५ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
२८	Everest Rescue	Taugwalder Daire Josheph stewart	२०७२ चैत्र १४ देखि २५ जेष्ठ २०७३ सम्म	मकालु रा.नि.
२९	Expedition Unknown 3	Michael Eassa	२०७३ वैशाख ३ देखि २१ वैशाखसम्म	सगरमाथा रा.नि.
३०	Madison Mountaineering everest fliming 2016	Garret Charistian Madison	२०७३ वैशाख २ देखि जेष्ठ १७ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३१	Seven Summit EBC Fliming 2016	Carlos Edurado Santalena	२०७३ वैशाख २ देखि जेष्ठ १७ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३२	Un none	Kenji Kondo	२०७२ चैत्र २९ देखि १२ जेष्ठ २०७३ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३३	Ladies Conquering the Everest	Rebekka Schirimpf	२०७३ वैशाख १४ देखि ८ जेष्ठ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३४	Youku Broadcasting 2016 Nepal	Cheng Gao	२०७३ वैशाख १९ देखि जेठ १४ सम्म	सगरमाथा रा.नि.
३५	Somfo	Monika Adhikari	२०७३ जेष्ठ ८ देखि जेष्ठ ९ सम्म	चितवन रा.नि.
३६	Suklaphanta wildlife	Lameire Fabien	२०७३ जेष्ठ १७ देखि जेष्ठ २६ सम्म	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष

अनुसूची-१८: संरक्षित क्षेत्रहरूमा अतिक्रमण भएको क्षेत्रहरूको विवरण

सि.नं.	कार्यालयको नाम	अतिक्रमण भएको अनुमानित क्षेत्रफल	कैफियत
१.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र	१२११.१९ हेक्टर	
२.	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र	४१०.६६ हेक्टर	
३.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र	१८८२.७७ हेक्टर	सल्यान जिल्लाको मध्यवर्ती क्षेत्रको तथ्याङ्क बाँकी रहेको ।
४.	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष मध्यवर्ती क्षेत्र	१६१.४ हेक्टर	
५.	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष तथा मध्यवर्ती क्षेत्र	१९० हेक्टर	
६.	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र	१९.९६ हेक्टर	
कूल जम्मा		३८७५.९८ हेक्टर	

अनुसूची-१९: संरक्षित क्षेत्रहरुभित्र भौतिक पूर्वाधारहरु निर्माणको लागि दिईएको सहमति

१ अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र :

सि.नं.	संरक्षित क्षेत्रको नाम	आयोजनाको नाम	क्षमता	सहमति मिति	सहमतिको प्रयोजन	जिल्ला/गा.वि.स/वडा नं.
१	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	ताङ्छहरा खोला साना जलविद्युत आयोजना (श्री कृष्णलाल गौचन वासवारी, काठमाण्डौ)	२.४ मे.वा	सचिवस्तर २०६७/१२/१६	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला, कोवाङ गा.वि. स वडा नं. ३
२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	घलेन्दी खोला जलविद्युत आयोजना (श्री CE- MAT Power Development Company कुपन्डोल, काठमाण्डौ)	४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६६/७/५	EIA अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला, नारच्याङ गा.वि.स.
३	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	धिलुम्पा खोला जलविद्युत आयोजन (श्रीप्रभु ईर्नाज प्रा.लि ललीतपुर)	७ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/४/३	सम्भाव्यता अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला, कागवेनी गा.वि.स.
४	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	लोअर मनाङ मस्याङ्दी जलविद्युत आयोजना (श्रीवुटवल पावर कम्पनी प्रा.लि बुद्धनगर, काठमाण्डौ)	९३ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/९/७	विद्युत उत्पादन सर्भेक्षण तथा EIA सहमति	मनाङ जिल्ला, चामे, ताचेवगर र धारापानी गा.वि.स.
५	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	मिस्त्रीदाना १३२ केभि विद्युत प्रशासन लाईन (श्री रोवष्ट ईर्नाज प्रा.लि, पानीपोखरी, काठमाण्डौ)	४२ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/८/१५	मिस्त्रीदाना १३२ केभि विद्युत प्रशासन लाईनको सर्भेक्षण सहमति	म्याग्दी जिल्ला, नारच्याङ गा.वि. स.
६	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो मर्दिखोला ज.वि.आ (श्री युनाईटेड इन्दिमार्ने एण्ड आर.वि. हाइड्रोपावर प्रा.लि., पोखरा)	१० मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/११/२३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	कास्की जिल्ला, लाङघलेन गा.वि.स. वडा नं. ९
७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	दूधखोला जलविद्युत आयोजना (श्री माछापुच्छ्रे हाइड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रा.लि, पोखरा)	२५ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/११/२३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मनाङ जिल्ला, धोचे गा.वि.स.

क्र.	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	रेले ज. आ. (श्री हिम कन्सल्ट प्रा. लि. काठमाण्डौ)	३ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/३/२९	सम्भाव्यता अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला नरच्याङ गा. वि. स.
९	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	करुवा ज. वि. आ. (भयामोलोगमा हाईड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रा. लि. कास्की)	३० मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/११/३	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	कास्की जिल्ला माछापुछ्रे गा. वि. स.
१०	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	भोडखोला ज. वि. आ. (श्री प्रभु ईनर्जी प्रा. लि., काठमाण्डौ)	२.२ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/१२/१२	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	जिल्ला मुस्ताङ कागबेनी गा. वि. स.
११	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	टोगोरुदी खोला साना ज. वि. आ. (श्रीमती सूर्यकला वराल कोईराला शारदा-४, चितवन)	६७० कि. वा.	सचिवस्तर २०६६/८/२३	सम्भाव्यता अध्ययन सर्भेक्षण सहमति	लमजुङ जिल्ला पसगाउँ गा. वि. स. वडा नं. ४
१२	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	तिलिचो पम्प स्टोरेज ज. वि. आ. (गौरव अग्रवाल पो. व. नं. ५५६ काठमाण्डौ)			वैज्ञानिक	जिल्ला कास्की
१३	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	तल्लो कालिगण्डकी ज. वि. आ. (डेल्टा इन्र्जी, प्रा. लि., ललितपुर)	९०.४६ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/३/२६	सम्भाव्यता अध्ययन	जिल्ला म्याग्दी
१४	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो साङ्गेखोला साना ज. वि. आ. (अप्पर साङ्गे हाईड्रोपावर प्रा. लि. काठमाण्डौ)	१८३ कि. वा.	सचिवस्तर २०६६/३/२६	सम्भाव्यता अध्ययन	लमजुङ जिल्ला ताघिङ गा. वि. स. वडा नं. २
१५	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो खुदि ज. वि. आ. (ज्ञानेन्द्र लाल प्रधान काठमाण्डौ)	१९.५ मे. वा.	सचिवस्तर ०६७/१/२०	सम्भाव्यता तथा EIA सहमति	लमजुङ जिल्ला घनपोखरा २ खुदि गा. वि. स.
१६	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	लिपिङ्ग खोला जलविद्युत आयोजना (श्याम सुन्दर खेतान, काठमाण्डौ)	३० मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/१/१४	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला, नारच्याङ्ग गा. वि. स. वडा नं.
१७	अन्तर्पूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	घलेम्दी खोला ज. वि. आयोजना (श्याम सुन्दर खेतान)	१० मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/११/४	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	म्याग्दी जिल्लाको नारच्याङ्ग गा. वि. स.

१८	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो खुदी ए खोला ज.वि.आयोजना (बाबुराम भारद्वाज, ललितपुर-१३, कुसुन्ती)	४.९८ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।३।२१	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला, घनपोखरा र खुदी गा.वि.स.
१९	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	मिदिम खोला ज.वि.आयोजना (मिदिम हाइड्रोपावर, काठमाण्डौ)	३.४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।३।२१	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	लमजुङ जिल्ला, भोजे, भुजुङ, उत्तरकन्या र मालिङ गा.वि.स.
२०	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	निलगिरी खोला ज.वि.आयोजना (सुब्रत धिताल, ललितपुर, पट्टिपा)	३८ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।४।२०	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला, नारच्याङ गा.वि.स.
२१	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो मर्स्याङ्दी ज.वि.आ. ४०० के.भि.विद्युत प्रशारण लाइन आयोजना (मर्स्याङ्दी टान्समिसन क.प्रा.लिं, ललितपुर)	४०० के.भि. प्रशारण लाइन	सचिवस्तर २०६८।५।२७	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	लम्जुङ, गोरखा, तनहुं, नवलपरासी, म्याग्दी जिल्ला
२२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	कालीगण्डकी कोवाङ्ग ज.वि.आ (अम्लेश्वर इन्जिनियरिङ हाइड्रोपावर प्रा.लि, काठमाण्डौ)	१०० मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।९।११	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मुस्ताङ जिल्ला, टुकुचे, कोवाङ्ग, लेते र कुञ्जो गा.वि.स.
२२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	घान्द्रुक मोदी ज.वि.आ. (पाञ्चजन्य हाइड्रोपावर प्रा.लि., काठमाण्डौ)	६४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।९।११	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	कास्की जिल्ला, घान्द्रुक गा.वि.स.
२३	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	रुदीखोला “ए” ज.वि.आ (विन्ध्यवासिनी हाइड्रोपावर डेभलपमेन्ट प्रा.लि., काठमाण्डौ)	६.८ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।१२।१२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	कास्की र लमजुङ जिल्ला, मजुरे र पसगाउँ रगा.वि.स.
२४	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	न्यादी ज.वि.आ.को १३२ के.भि.विद्युत प्रशारण लाइन (न्यादी हाइड्रोपावर लि., काठमाण्डौ)	१३२ के.भि.	सचिवस्तर २०६८।१२।१२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	लम्जुङ जिल्ला, बाहुनडाडा गा.वि.स.
२५	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	तल्लो मनाङ मर्स्याङ्दी ज.वि.आ.को २२० के.भि. विद्युत प्रशारण लाइन (बुटवल पावर कम्पनी, काठमाण्डौ)	२२० के.भि.	सचिवस्तर २०६८।१२।१२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मनाङ जिल्ला, ताचेबगर र धारापानी गा.वि.स.
२६	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो मर्स्याङ्दी साना ज.वि.आ. (अपर स्याङ्गे हाइड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)	२.४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८।१२।२६	EIA अध्ययन	लम्जुङ जिल्ला, ताम्घिङ गा.वि.स.

२७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	सादी खोला ज.वि.आ.को ३३ कैभी प्रशारण लाइन (मन्दाकिनी हाइड्रोपावर प्रा.लि.काठमाण्डौ)	३३ के.भि.	सचिवस्तर २०६९/११२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	कास्की जिल्ला, सादीखोला, घाचोक, लाचोक गा.वि.स.
२८	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	गरच्याङ्गखोला साना ज.वि.आ. (गोविन्द पाण्डे/थानेश्वर वन्जाडे, काठमाण्डौ)	४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/३१२४	सम्भाव्यता अध्ययन	कास्की जिल्ला, नार्माजुङ्ग गा.वि.स.
२९	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो मर्स्याङ्दी २ जलविद्युत आयोजना (संशोधित जडित क्षमता ६०० मेगावाट)	६०० मे.वा.	नि. सचिवस्तर २०६९/०६१२२	EIA अध्ययन	मनाङ्ग जिल्ला, धारापानी गा.वि.स. र लमजुङ्ग जिल्ला, घेमु र ताघ्रीङ्ग गा.वि.स.
३०	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	रुदीखोला "बि" जलविद्युत आयोजना	७.६ मे. वाट	सचिवस्तर २०६९/०७२४	EIA अध्ययन	कास्की र लमजुङ्ग जिल्ला, विभिन्न गा.वि.स. हरु
३१	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	नीलगिरीखोला "२" क्यासकेड जलविद्युत आयोजना	६२ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/०८०५	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला, नारच्याङ्ग गा.वि.स. अन्तर्गत
३२	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	नया मोदी लेखनाथ १३२ के.भि. विद्युत प्रशारण लाइन आयोजना (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वातावरण तथा सामाजिक अध्ययन विभाग, खरिपाटी, भक्तपुर)	१३२ के.भि.	सचिवस्तर २०६९/०८०५	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	कास्की र पर्वत जिल्ला, विभिन्न गा.वि.स. हरु
३३	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	माथिल्लो मर्स्याङ्दी १ जलविद्युत आयोजना	१५० मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/१०१२१	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	लमजुङ्ग जिल्ला, विभिन्न गा.वि.स. हरु
३४	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	मनाङ्ग मर्स्याङ्दी जलविद्युत आयोजना	२९२ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/१०१२३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मनाङ्ग जिल्ला, चामे र ताप्लेजुङ्ग गा.वि.स. हरु
३५	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	घारखोला जलविद्युत आयोजना	८३०० मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/१०१२३	वातावरणीय प्रभाव (EIA) अध्ययन	म्याग्दी जिल्ला, शिख र घार गा.वि.स. हरु
३६	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र हरियोखर्क, कास्की	सैती खोला जलविद्युत आयोजना	१००० कि. वा.	सचिवस्तर २०७०/१४१६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव (EIA) अध्ययन	कास्की जिल्ला, ल्वाङ्गघलेक गा.वि.स.

३७	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र, हरियोखर्क	मादी खोला जलविद्युत आयोजना	२४.८ मे.वा.	सचिवस्तर २०७१/०९/२३	वातावरणीय प्रभाव (EIA) अध्ययन	कास्की जिल्लाको सिल्दुजरे, थुम्काडाँडा तथा कालिका गा.वि.स.हरु
कूल			५९०.५९३ मे.वा.			

२. लामटाङ्ग रा.नि.

१	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	फलाखु खोला जलविद्युत आयोजना (रसुवा हाईडोपावर प्रा.लि सानोभ-याङ काठमाण्डौ)	३ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/०१/२४	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	रसुवा जिल्ला सरमथली र भोर्ले गा.वि.स.
२	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो वलेफी खोला ज.वि.आ. (माथिल्लो वलेफी जलविद्युत आयोजना, सिन्धुपाल्चोक)	१५ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/३१/०	EIA अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, गोल्चे र गुम्वा गा.वि.स.
३	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	वलेफी “ए” जलविद्युत आयोजना (श्री ईन्द्रायणी पावर प्रा.लि. लगन, काठमाण्डौ)	६.४ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/३१/०	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गोल्चे र गुम्वा गा.वि.स.
४	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो त्रिशुली २ जलविद्युत आयोजना (Hidrochina Corporation No.2 Beixiaojie Street, Liupukang, dewai Beijing 100011 China)	१०२ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/०८/६	सम्भाव्यता र EIA अध्ययन	रसुवा जिल्ला हाकुवेसी र नुवाकोट जिल्ला नारकोट गा.वि.स.
५	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	भोटेकाशी जलविद्युत आयोजना (अनिल श्रेष्ठ, ललितपुर)	२० मे.वा.	सचिवस्तर २०६६/३/२४	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला
६	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	रसुवा भोटेकोशी जलविद्युत आयोजना (दीपक खडका, आँखीभुई- ६, संखुवासभा)	२२.६ मे.वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/५/२०	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	रसुवा जिल्ला थुमन, गोलुङ र वृद्धिम गा.वि.स.

७	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	नैसिम खोला जलविद्युत योजना (श्रीईर्नार्ज एण्ड हाईड्रोपावर प्रा.लि. स्वयम्भु, काठमाण्डौ)	५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६५/३/२२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गुम्वा गा.वि.स वडा नं.
८	लामटाङ्ग रा.नि., धुन्चे, रसुवा	फलाखुखोला जलविद्युत आयोजना (श्री वेन्नावति हाईड्रो ईलेक्ट्रीक कं.प्रा.लि. अनामनगर, काठमाण्डौ)	५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/१/२०	EIA अध्ययन सहमति	रसुवा जिल्ला सरमथली र यासगा.वि.स.
९	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	फलाखु खोला जलविद्युत आयोजना (श्री वेन्नावति हाईड्रो ईलेक्ट्रीक कं.प्रा.लि. अनामनगर काठमाण्डौ)	२.४ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/१/२०	EIA अध्ययन गर्ने सहमति	जिल्ला रसुवा गा.वि.स सरमथली र भोर्ले
१०	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो त्रिशुली ३ ए ज.आ. (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण ईन्जीनियरीङ सेवा काठमाण्डौ)			माथिल्लो त्रिशुली ३ ए जलविद्युत आयोजनाको अध्ययन कार्यमा सहयोग वारे	फाइल हेर्ने
११	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण काठमाण्डौ (माथिल्लो त्रिशुली ए जलविद्युत आयोजना)	६१ मे. वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/३/२२	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन	फाइल हेर्ने
१२	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो तादिखोला ज.आ. (सूर्य कुण्ड हाईड्रो ईलेक्ट्रीक कं.प्रा.लि. अनामनगर काठमाण्डौ)	३ मे. वा.	सचिवस्तर ०६४/७/१४	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	नुवाकोट जिल्ला घयाङफेदी गा.वि.स.
१३	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो वलेफी ए.ज.ओ. (श्री शिवश्री हाईड्रोपावर प्रा.लि. नक्साल, काठमाण्डौ)	३६ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/७/५	EIA सहमति	सिन्धु पाल्चोक जिल्ला गुम्थान र गोल्चे गा. वि. स
१४	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	तादिखोला ज.आ. (श्री हिरारत्न हाईड्रोपावर प्रा.लि. कालोपुल, काठमाण्डौ)	२.८ मे. वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/२/३१	EIA सहमति	नुवाकोट जिल्ला शिखरवेसी र समुन्द्रटार गा.वि.स
१५	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	फेन्लुन वृद्धिमखोला साना ज.आ. (श्री पब्लिक नेपाल हाईड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)	१.८ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/६/२७	सम्भाव्यता अध्ययन	रसुवा जिल्ला वृद्धिम गा.वि.स.

१६	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	मध्यतादिखोला ज.आ. (दुजेश्वर महादेव हाईडोपावर कं.प्रा.लि. काठमाण्डौ)	५.५ मे.वा.	सचिवस्तर २०६६/१२/१२ सचिवस्तर २०६९/२/५	सम्भाव्यता अध्ययन वातावरणीय अध्ययन	नुवाकोट जिल्ला शिखरवेसी र घयाङफेदि गा.वि.स
१७	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	त्रिशुली खोला ज.वि.आ. (शहीददीक्षा कं.प्रा.लि., काठमाण्डौ)	५ मे.वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६६/६/८	सम्भाव्यता अध्ययन सहमति	जिल्ला रसुवा धुन्चे गा.वि.स
१८	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	ज.वि.आ. (नेपाल पावर कम्पनी प्रा.लि. काठमाण्डौ)	५.६० कि.वा.	सचिवस्तर २०६५/३/३०	वातावरणीय परीक्षण तथा विस्तृत सर्भेक्षण	नुवाकोट जिल्ला
१९	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	नेसम खोला ज.वि.आ. (सिन्धुज्वाला हाईडोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ.)	९.८०० कि.वा.	सचिवस्तर ०६६/५/७	सम्भाव्यता अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गुम्वा गा.वि.स.
२०	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	बलेफी खोला जलविद्युत कं.लि. (श्री भानु पोखरेल)	२० मे.वा.		जलविद्युत निर्माण	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला पान्ताङ, गोल्छे, सेलाङ गा.वि.स.
२१	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	घट्टे खोला साना ज.वि.आ. (टिम्पुरे हाईडोपावर कं. प्रा.लि. काठमाण्डौ)	४.४ मे.वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६६/११/१९	सम्भाव्यता अध्ययन	रसुवा जिल्ला टिमुरे गा.वि.स.
२२	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	नैसिङ खोला ज.वि.आ. (इनर्जी एण्ड हाईडोपावर सभिसेज प्रा.लि. काठमाण्डौ)	५ मे.वा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/३/२२	सम्भाव्यता तथा EIA सहमति	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गुम्वा गा.वि.स.
२३	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	स्याफुवेसी रसुवागढी सडक सडक विभाग काठमाण्डौ	११.१ कि.मि.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/५/२६	निर्माण सम्बन्धमा	रसुवा जिल्ला स्याफुवेसी, बुदिम र टिमुरे गा.वि.स
२४	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	ठुलोभार्खु ब्रावल ठुलोस्याफु कृषि सडक ।	९ कि.मि	सचिवस्तर ०६६/१/२२	निर्माणको अस्थायी स्वीकृति	रसुवा जिल्ला स्याफुवेसी गा.वि.स.

२५	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	सोले भिमली, भोटेकोशी सडक निर्माण	३.५१ कि.मि	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/५/३०	EIA सहमति	रसुवा जिल्ला धुन्चे गा.वि.स वडा.नं ४
२६	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	गल्छी, त्रिशुली, स्याफुवेसी सडक योजनाको वेवावति, धुन्चे, स्याफुवेसी सडक				वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनको वैठक सम्बन्धमा ।
२७	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	हिमालयन स्प्रिङ वाटरको प्रसोधन केन्द्र				रसुवा जिल्ला धुन्चे गा.वि.स
२८	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	मेलम्ची खानेपानी विकास समिति भवन, काठमाण्डौ ।				सिन्धुपाल्चोक जिल्ला
२९	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो त्रिशुली १ ज.वि.आ. (नेपाल वाटर एण्ड इन्जिनीयर्स डेभलपमेन्ट क.प्रा.लि., काठमाण्डौ)	२९६ मे.वा.	सचिवस्तर २०६८/१/१६	EIA अध्ययन	रसुवा जिल्ला, धुन्चे र हाकु गा.वि.स.
३०	लामटाङ्ग रा.नि. र गौरीशंकर सं.क्षेत्र	नैसिम खोला जलविद्युत आयोजना (श्री ईनर्जि एण्ड हाइड्रोपावर सर्भिस प्रा.लि स्वयम्भु, काठमाण्डौ)	३० मे.वा.	सचिवस्तर २०६८/१/१६	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गुम्बा गा.वि.स वडा नं.
३१	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	मध्य त्रिशुलीगंगा नदी जलविद्युत आयोजना (श्री परफेक्ट ईनर्जि डेभलपमेन्ट प्रा.ली., अनामनगर, काठमाण्डौ)		सचिवस्तर २०६९/४/१०	सम्भाव्यता तथा EIA सहमति	नुवाकोट र रसुवा जिल्लाको तुम्बे, मनकामना, गोर्खा र लहरेपौवा)
३२.	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	रसुवा भोटेकोशी जलविद्युत आयोजना (श्री दिपक खडका, लैनचौर, काठमाण्डौ)	९७.५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६९/०८/१३	वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन अध्ययन (EIA) सहमति	रसुवा जिल्ला, धुमन, टिमुरे, विदिम, चिलिमे, गोर्लुङ्ग र स्याफु ।
३३.	लामटाङ्ग रा.नि.,धुन्चे, रसुवा	माथिल्लो नेशम खोला जलविद्युत आयोजना सिन्धुज्वाला हाईड्रोपावर प्रा.लि., शान्तिनगर, काठमाण्डौ	४३ मे.वा.	सचिवस्तर २०७०/०८/१७	(EIA) सहमति	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला गुम्बा गा.वि.स.
	कूल		५८२.२६ मे.वा.			

३. शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.

१	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि. पानीमुहान,काठमाण्डौ	नमुना लघु जलविद्युत केन्द्र स्थापना (श्री नेपाल लघु जलशक्ति विकास संस्था टेकु, काठमाण्डौ)			सम्भाव्यता अध्ययन	काठमाण्डौ जिल्ला, शिवपुरी नागार्जुन रा.नि.कार्यालय पानीमुहान, काठमाण्डौ
२	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि., पानीमुहान, काठमाण्डौ	पौधखोला दोधान लघु ज.आ. (श्री शिवपुरी बहुउद्देश्य सहकारी संस्था, नुवाकोट)	८ कि.वा.	मा.मन्त्रीस्तर ०६६/१२/१८	निर्माण तथा सञ्चालन सहमति	नुवाकोट जिल्ला सिक्रे गा.वि.स.
३	शिवपुरी नागार्जुन रा.नि., पानीमुहान, काठमाण्डौ	चक्रपथ-टोखा, भोर, छहरे सडक	-			काठमाण्डौ जिल्ला
		कुल	८ कि.वा.			

४. अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र

१	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र, दार्चुला	नौगाड ए खोला जलविद्युत आयोजना (श्री त्रिपुरा ईनर्जी नेपाल प्रा.लि. चन्दोल, काठमाण्डौ)	५ मे.वा.	सचिवस्तर २०६७/१२/२३	सम्भाव्यता र EIA अध्ययन	दार्चुला जिल्ला, धुलीगाड र सिप्ति गा.वि.स.
२	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र, दार्चुला	चमेलिया क्षतिगाड जलविद्युत आयोजना (श्री वेष्टस्टार हाइड्रोपावर प्रा.लि. काठमाण्डौ)	५ मे.वा.	सचिवस्तर २०६६/१२/१२	EIA सहमति	दार्चुला जिल्ला घुसा,सिटौला,खण्डेश्वरी,रगुल्जर गा.वि.स.
३.	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र, दार्चुला	त्वा गाड जलविद्युत आयोजना (श्री जल उर्जा प्रा.लि., विशालनगर, काठमाण्डौ)	१ मे. वा.	सचिवस्तर २०७०/१२/३१	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन सहमति	दार्चुला जिल्ला, लटिनाथ गा.वि.स.
		कुल	११ मे.वा.			

५. कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र

१	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र, ताप्लेजुङ्ग	घुन्सा खोला सानो जलविद्युत आयोजन (श्रीशाह कन्सल्ट ईन्टरनेशनल प्रा.लि. काठमाण्डौ)	१० मे. बा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/३/२२	EIA अध्ययन	लेलेप गा.वि. ३, ताप्लेजुङ्ग
२	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र आयोजना	माथिल्लो तमोर जलविद्युत आयोजन (श्री सानिमा हाईड्रोपावर प्रा.लि. नक्साल काठमाण्डौ)	१०० मे. बा.	मा.मन्त्रीस्तर २०६५/१/१९	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	ताप्लेजुङ्ग जिल्ला तापेथोक, लिनखिम, ईखावु २ लेलेप गा.वि.स
३.	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र आयोजना	ताप्लेजुङ्ग-ओलाङ्चुङ्गोला सडक आयोजना	११० कि.मि.	सचिवस्तर २०७१/१०/१२	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन EIA अध्ययन	ताप्लेजुङ्ग जिल्ला
		कुल	११० मे. बा.			

६. बर्दिया रा.नि.

१.	बर्दिया रा.नि. ठाकुरद्वारा, बर्दिया	भेरी ववई डाईभर्सन आयोजना (श्रीसिचाई विभाग, ललितपुर)	-	१६.५ मी.	सचिवस्तर २०६७/१०/२४	EIA सहमति	बर्दिया जिल्ला वेलवा गा.वि.स.
२	बर्दिया रा.नि., ठाकुरद्वारा, बर्दिया	भूरीगाउँ तेलपानी सुर्खेत सडक (श्री सडक विभाग, काठमाण्डौ)			सचिवस्तर २०६७/४/३	EIA सहमति	
३	बर्दिया रा.नि. ठाकुरद्वारा, बर्दिया	नेपाल विद्युत प्राधिकरण केहलपुर सुर्खेत १३२ केभि प्रसारण लान आयोजना काठमाण्डौ	१३२ के भि प्रसारण लाइन	१७ कि.मी	सचिवस्तर ०६७/३/३	कोहलपुर सुर्खेत १३२ केभि प्रसारण लाइन आयोजनाको सञ्चालन सहमति	
४	बर्दिया रा.नि., बर्दिया भूरीगाउँ -तेलपानी -सुर्खेत सडक			२७ कि.मि	EIA अध्ययन		
५	बर्दिया/बाँके रा.नि.	कर्णाली-७ ज.वि.आ. ४०० के.भि. विद्युत प्रसारण लाइन आयोजना (Lanco Infratech Limited Haryana, India)	४०० के.भि. प्रसारण लाइन	१३० कि.मी.	सचिवस्तर ०६८/६/६	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	सुर्खेत, कैलाली, बाँके बर्दिया जिल्ला

७. शे-फोक्सुण्डो रा.नि

१	शे-फोक्सुण्डो रा.नि., डोल्पा	नामलाडजलविद्युत आयोजना(Lanco Infratech Limited Haryana, India)	३०३ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/१२/१	EIA अध्ययन सहमति	मुगु जिल्ला, किमरी गा.वि.स.
२	शे-फोक्सुण्डो रा.नि., सुलिगाड, डोल्पा	जगदुल्ला खोला जलविद्युत आयोजना (श्री मालिका हाईड्रो पावर कं.प्रा.लि. कपन ३, काठमाण्डौ)	७५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६७/७/८	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	डोल्पा जिल्ला काईगाड, रिमि, रिम्ही र नार्कु गा.वि.स.
३	शे-फोक्सुण्डो रा.नि., सुलिगाड, डोल्पा	नामलान जलविद्युत आयोजना-कर्णाली ७ ज.वि.आ. ४०० के.भि. विद्युत प्रसारण लाइन (Lanco Infratech Limited Haryana, India)		नि. सचिवस्तर २०६८/४/२३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	मुगु, जुम्ला, कालिकोट, दैलेख, अछाम र सुर्खेत जिल्ला
४	शे-फोक्सुण्डो रा.नि., सुलिगाड, डोल्पा	ठूलो भेरी-१ जलविद्युत (निर्शक्ति उर्जा प्रा.लि.)	११० मे. वा.	सचिवस्तर २०६९/११/२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	डोल्पा जिल्ला, त्रिपुराकोट गा.वि.स.)
		कूल	४८८ मे. वा.			

८. मकालु वरुण रा. नि.

१.	मकालु वरुण रा. नि., सेदुवा, संखुवासभा	किमाथांका अरुण ज.वि.आ. (किमाथांका हाईड्रो पावर प्रा.लि. पुतलीसडक, काठमाण्डौ)	१०० मे. वा.	सचिवस्तर २०६७/३/३	सम्भाव्यता अध्ययन	संखुवासभा जिल्ला, चेपुवा गा.वि.स.
२	मकालु वरुण रा. नि., सेदुवा, संखुवासभा	श्री फुलवती खोला लघु ज.वि. ओ., छेस्काम ६, सोलुखुम्बु	४२ कि. वा.	मा. मन्त्रीस्तर २०६६/६/२९	निर्माण सहमति	सोलुखुम्बु जिल्ला, छेस्काम गा.वि.स.
३	मकालु वरुण रा. नि., सेदुवा, संखुवासभा	कासुवाखोला ज.वि.आ. (श्री सि.इ.डि.वि. हाइड्रोफण्ड लि., काठमाण्डौ)	५.८ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/११/१८	उत्पादन सर्वेक्षण सहमति	संखुवासभा जिल्ला, पाथिभरा र मकालुगा.वि.स.

४.	मकालु वरुण रा. नि., सेदुवा, संखुवासभा	अरुण ३ जल विद्युत आयोजना (सतलुज जल विद्युत निगम लिमिटेड)	९०० मे. वा.	सचिवस्तर २०६९/५/११	सम्भाव्यता अद्य(विधिक तथा EIA अध्ययन	संखुवासभा जिल्ला, अरुण नदिमा
५.	मकालु वरुण रा. नि., सेदुवा, संखुवासभा	नुम-किमथांका सडक आयोजना	७२ कि.मी.	सचिवस्तर २०७०/०२/१७	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA) सहमति	संखुवासभा जिल्ला
		कूल	१०४७.८ मे. वा.			

९. मनास्लु संरक्षण क्षेत्र

१	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र, गोरखा	भालु खोला जलविद्युत आयोजन, (श्री नेपाल टप हाइड्रोपावर प्रा. लि. काठमाण्डौ)		सचिवस्तर २०६६/५/७	सम्भाव्यता अध्ययन	गोरखा जिल्ला
२	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र आयोजना गोरखा	सुपर बुढीगण्डकी खोला ज. आ. (श्री सुपर बुढीगण्डकी हाईड्रो पावर कं. प्रा. लि. वानेश्वर काठमाण्डौ)		सचिवस्तर ०६७/४/६	सम्भाव्यता अध्ययन सर्भेक्षण सहमति	गोरखा जिल्ला ल्हो गा. वि. स. वार्ड नं १
३	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र, गोरखा	बुढीगण्डकी ज. वि. आ. (श्री टाइम्स इनर्जी प्रा. लि., काठमाण्डौ)	२५४ मे. वा.	सचिवस्तर ०६८६/२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	गोरखा जिल्ला सिर्दीवास, कैरौजा र उइया गा. वि. स. मा पर्ने
४.	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र, गोरखा	माथिल्लो बुढीगण्डकी ज. वि. आ. (श्री नौसेनी हाइड्रो प्रा. लि., नाटेश्वर मार्ग, सामाखुशी, काठमाण्डौ)	२५४ मे. वा.	सचिवस्तर ०७०/२/२६	EIA अध्ययन	गोरखा जिल्ला कैरौजा, उहिया, सिर्दीवास र चुम्चुले
		कूल				

१०. गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र

१	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र, दोलखा	तामाकोशी ३ जलविद्युत आयोजना (एस. एन पावर होल्डीङ सिंगापुर प्रा. लि. ललितपुर)	२७५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६६/१२/१२	EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, भिरकोट, सुनखानी, गा. वि. स. र भिमेश्वर न. पा.
---	------------------------------------	---	-------------	------------------------	------------	--

२	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	लिपिङ्ग खोला जलविद्युत आयोजना (सुनिमाया खड्का, सिन्धुपाल्चोक)	४.१ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/१/२५	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, तातोपानी गा.वि.स.
३	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	लिखु १ जलविद्युत आयोजना (पान हिमालय इनर्जी प्रा.लि., काठमाण्डौ)	७७ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/२/१८	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	रामेछाप जिल्ला, गुम्देल, भकान्जे, र सोलुखुम्बु जि.को चौलाखर्क गा.वि.स.
४	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	लिखु २ जलविद्युत आयोजना (ग्लोबल हाइड्रोपावर एसोसियेट प्रा.लि., काठमाण्डौ)	५५ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/२/१८	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	रामेछाप जिल्ला, गुम्देल, भकान्जे, र सोलुखुम्बु जि.को चौलाखर्क गा.वि.स.
५	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	जुरिम्बा खोला साना ज.वि.आ. (अमृतवहादुर खड्का, सिन्धुपाल्चोक, काठमाण्डौ)	०.७०६ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/५/१३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, तातोपान गा.वि.स.
६	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	माथिल्लो लाप्चेखोला ज.वि.आ. (इनर्जी भेन्चर प्रा.लि., काठमाण्डौ)	९९ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/१०/१९	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, लामावगर गा.वि.स.
७	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	अपर जुरिम्बाखोला साना ज.वि.आ. (शिव श्रेष्ठ, सिन्धुपाल्चोक)	०.९१४ मे. वा.	सचिवस्तर २०६८/१२/१२	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, लिस्टीकोट र तातोपानी गा.वि.स.
८	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	ल्याप्चेखोला ज.वि.आ. (नासा हाइड्रोपावर क.लि., काठमाण्डौ)	२०० मे. वा.	सचिवस्तर २०६९/२/१७	EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, लामावगर गा.वि.स.

९.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	तामाकोशी ५ जलविद्युत आयोजना (श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण, वातावरण तथा सामाजिक अध्ययन विभाग, काठमाण्डौ)	८७ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/०९/२०	EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, तामाकोशी नदिमा
१०.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	सुरीखोला जलविद्युत आयोजना (श्री सुरीखोला हाईड्रोपावर प्रा.लि.)	३.६ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/०९/२९	EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, सुरी र चंखु गा.वि.स.
११.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	खानीखोला -१ जलविद्युत आयोजना (२५ मे.वा.) १३२ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना (ग्रीनलाईफ प्रा.लि., एकांतकुना, काठमाण्डौ)	१३२ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	सचिवस्तर २०६९/०९/२९	EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, खारे चंखु, सुरी, बुलुङ्ग, लाडुक गा.वि.स.
१२.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	मध्य भोटेकोशी जलविद्युत आयोजना (१०२ मे.वा.)	१०२ मे.वा.	सचिवस्तर २०७०/०२/२६	EIA अध्ययन	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, मार्मिङ्ग, गाति लिस्तीकोट, घुम्थाङ्ग र मानेश्वर गा.वि.स.
१३.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	तल्लो खारे खोला जलविद्युत आयोजना (८.२६ मे.वा.) को १३२ के.भी. विद्युत प्रसारण लाइन आयोजना	१३२ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	सचिवस्तर २०७०/०३/२३	सम्भाव्यता तथा EIA अध्ययन	दोलखा जिल्ला, सुरी र चंखु गा.वि.स.हरु
१४.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	हाँडीखोला सुनकोशी ए साना जलविद्युत आयोजना	९९७ कि.वा.	सचिवस्तर २०७०/५/३	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	सिन्धुपाल्चोक जिल्ला, कारथली र घोरथली गा.वि.स.हरु
१५.	गौरीशंकर सं.क्षेत्र, दोलखा	मध्यभोटेकोशी-१ जलविद्युत आयोजना १३२ के.भी. विद्युत प्रसारण लाईन आयोजना	१३२ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	नि. सचिवस्तर २०७०/७/२६	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	सुन्धुपाल्चोक जिल्ला, फुल्लिङ्गकट्टी गा.वि.स.

१६.	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	रामेछाप गज्याङ्ग खिम्ती १३२ के.भी. विद्युत प्रसारण लाइन आयोजना	१३२ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना (६.४ मे.वा. बाट १६ मे.वा.)	सचिवस्तर २०७०।९।२१	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	रामेछाप जिल्ला, फुलासी, बेताली, रस्नालु र चुचुरे गा.वि.स. र दोलखा जिल्लाको सहरे र च्यामा गा.वि.स. हरु
१७.	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	सिंगीखोला जलविद्युत आयोजनाको क्षमता अभिवृद्धि (६.४ मे.वा. बाट १६ मे.वा.)	(६.४ मे.वा. बाट १६ मे.वा.)	सचिवस्तर २०७०।१।१२	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	दोलखा जिल्ला, बाबरे, चिलङ्खाम र लामिडाँडा गा.वि.स.हरु
१८.	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	तिनेखुखोला जलविद्युत आयोजना (९९० कि.वा.)	९९० कि.वा.	सचिवस्तर २०७१।०८।०३	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	दोलखा जिल्ला, सुरी र भक्याकु गा.वि.स.हरु
१९.	गौरीशंकर सं. क्षेत्र, दोलखा	सुरीखोला जलविद्युत आयोजनाको ३३ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	३३ के.भी. प्रसारण लाईन आयोजना	सचिवस्तर २०७२।०४।१७	वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन अध्ययन (EIA)	दोलखा जिल्ला, सुरी र लामीडाँडा गा.वि.स.
		कुल	७११.७२ मे.वा.			

११. चितवन रा.नि.

१	चितवन रा.नि., कसरा, चितवन	३३ के.भि. प्रसारण लाईन (नेपाल विद्युत प्राधिकरण, प्रधान कार्यालय, काठमाण्डौ)		सचिवस्तर २०६६/६/२७	EIA अनुमति	चितवन जिल्ला गर्दि, बघौडा, कल्याणपुर, र अयोध्यापुरी गा.वि.स.
---	------------------------------	---	--	-----------------------	------------	---

१२. खप्तड रा.नि.

१	खप्तड रा.नि.	भेलछडा खानेपानी योजना (क्षेत्रीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्यालय, राजापुर, डोटी)		सचिवस्तर २०६८/१२/२	EIAअनुमति	खप्तड रा.नि.बाट दिपायल सिलगढीमा पानी ल्याउने
---	--------------	--	--	-----------------------	-----------	--

१३. रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज

१	रारा रा.नि.	मुगु कर्णाली रारा (१९६ मे.वा.) जलविद्युत आयोजना	१९६ मे.वा.	सचिवस्तर २०६९/८/२७	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय अध्ययन (EIA)	रारा रा.नि. को मध्यवर्ती क्षेत्र
---	-------------	---	------------	-----------------------	---------------------------------------	----------------------------------

१४. कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष

१	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	नदाहा-चतरा-रुपनगर सडक खण्डको स्तरोन्नति		सचिवस्तर २०७०/१/३०	वातावरणीय अध्ययन (EIA)	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्षको मध्यवर्ती क्षेत्र
---	---------------------------	---	--	-----------------------	------------------------	---

१५. सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज

१	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	दूधकोशी- जलविद्युत आयोजना	३५० मे.वा.	सचिवस्तर २०७०/८/१९	सम्भाव्यता तथा वातावरणीय अध्ययन (EIA)	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र
---	---------------------------	---------------------------	------------	-----------------------	---------------------------------------	---

अनुसूची-२०: निकुञ्ज/आरक्ष/संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको जग्गा अन्य प्रयोजनमा उपयोग गर्न दिएको एकीकृत विवरण

सि.नं.	निकुञ्ज/आरक्ष/मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्र नाम	प्रयोजन	क्षेत्रफल (हेक्टर)	नेपाल सरकार (म.प.) को निर्णय मिति	लिज अवधि	सम्झौता रकम	आ.व. २०७०/७१ असूल भएको रकम	कैफियत
१.	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	अपर तामाकोशी हाइड्रोपावर लि. प्रस्तावक रहेको माथिल्लो तामाकोशी २२० के.भी. विद्युत प्रसारण लाईन आयोजना	२०.२७९ हेक्टर (अस्थायी प्रयोजनको लागि २०.०३८ र स्थायी प्रयोजनको लागि ०.२४१ हेक्टर) र ३१७ वटा रुखहरु हटाउने	मिति २०७२। १।२१ र मिति २०७२।१२।१ को निर्णय				स्थायी प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराएको जग्गाको सट्टा प्रवर्द्धकले १ वर्षभित्रमा जग्गा खरीद गरी उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।
२.	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	रामेछाप जिल्लाको चुचुरे गा.वि.स.मा अवस्थित उपल्लो खिम्ती (माथिल्लो खिम्ती) १२ मे.बा. जलविद्युत आयोजना	१.६१४ हेक्टर (स्थायी) प्रयोजनको लागि तथा ०.०८५ हेक्टर अस्थायी प्रयोजनको लागि र ७०१ वटा रुख विरुवा हटाउने	नेपाल सरकार म.प. को २०७३।१।७ को निर्णय				स्थायी प्रयोजनको लागि उपलब्ध गराएको जग्गाको सट्टा प्रवर्द्धकले १ वर्षभित्रमा जग्गा खरीद गरी उपलब्ध गराउने निर्णय भएको ।
३.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र	हात्तीदमारमा बबई नदीमाथि भोलुङ्गे पूल निर्माण आयोजना	२०० वर्ग मिटर जग्गा प्रयोग गर्न दिने र १६ वटा रुख विरुवा हटाउने	नेपाल सरकार म.प. को २०७३।१।२३ को निर्णय				सल्यान जिल्ला, कालिमाटी काल्वे गा.वि.स. वडा नं. १ र २ बबई नदीमाथि भोलुङ्गे पूल निर्माण

सि. नं.	निकुञ्ज/आरक्ष/ मध्यवर्ती क्षेत्र/ संरक्षण क्षेत्र नाम	प्रयोजन	क्षेत्रफल (हेक्टर)	नेपाल सरकार (म.प.) को निर्णय मिति	लिज अवधि	सम्भौता रकम	आ. व. २०७०/७१ असूल भएको रकम	कैफियत
४.	कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्षको क्षेत्र	नेपाल टेलिकमले ३G GSM BTS टावर राख्ने प्रयोजन	६ X ६ वर्ग फिट जग्गा GSM BTS टावर राख्न र १० X १२ वर्ग फिट जग्गा उपकरण जडान गर्न दिने सम्बन्धमा ।	नेपाल सरकार म.प. को २०७३/२१७ को निर्णय				कोशीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष क्षेत्रभित्रको जग्गा उपलब्ध गराउने ।
५.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र	सामुदायिक ग्रामीण विद्युतीकरण आयोजनाको ११ के.भी. विद्युत प्रसारणलाईन निर्माण	राईट अफ वे (ROW) सहित केही खम्बाहरु गाड्न बढीमा १०.५६ हेक्टर जग्गा प्रयोग गर्न दिने र तँहा रहेका १४६ वटा रुखविरुवाहरु हटाउन अनुमति दिने सम्बन्धमा ।	नेपाल सरकार म.प. को २०७३/२१३ को निर्णय		जग्गा प्रयोग गरे वापत वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची २० मा उल्लेख भए बमोजिम कबुलियती वनको राजश्व रेट अनुसार ।		बाँके राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा पर्ने खासकुस्मा गा.वि.स.
६.	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रभित्र	लामटाङ खोला जलविद्युत आयोजना (१० मे.वा.)	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रभित्र पर्ने ६.४६ हेक्टर (स्थायी रुपमा ४.७५ हेक्टर र अस्थायी रुपमा १.७१ हेक्टर) जग्गा र १६७ वटा रुखविरुवाहरु हटाउन स्वीकृति दिने सम्बन्धमा	नेपाल सरकार म.प. को २०७३/२२६ को निर्णय	स्थायी प्रयोजनको लागि ३३ वर्ष र अस्थायी प्रयोजनको लागि ३ वर्षको लागि	अस्थायी प्रयोजनको लागि जग्गा प्रयोग गरे वापत वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची २० मा उल्लेख भए बमोजिम कबुलियती वनको राजश्व रेट अनुसार ।		

सि.नं.	निकुञ्ज/आरक्ष/ मध्यवर्ती क्षेत्र/ संरक्षण क्षेत्र नाम	प्रयोजन	क्षेत्रफल (हेक्टर)	नेपाल सरकार (म.प.) को निर्णय मिति	लिज अवधि	सम्झौता रकम	आ.व. २०७०/७१ असूल भएको रकम	कैफियत
७.	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	सिंगीखोला जलविद्युत आयोजना (१६ मे.वा.)	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रभित्रको ०.८९ हेक्टर जग्गा (०.३९ हेक्टर स्थायी र ०.५ हेक्टर अस्थायी) र ५६ वटा खुनिरुवाहरु हटाउन स्वीकृति सम्बन्धमा ।	नेपाल सरकार म.प. को २०७३/३२ को निर्णय	स्थायी प्रयोजनको लागि ३४ वर्ष र अस्थायी प्रयोजनको लागि ३ वर्षको लागि	अस्थायी प्रयोजनको लागि जग्गा प्रयोग गरे वापत वन नियमावली, २०५१ को अनुसूची २० मा उल्लेख भए बमोजिम कबुलियती वनको राजश्व रेट अनुसार ।		

**अनुसूची-२१: आ.व. २०७२/७३ मा संरक्षित क्षेत्रहरूमा भएका अध्ययन
अनुसन्धानको विवरण**

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१	२०७२-४-१०	Regeneration and Growth Dynamics of Dominant Tree species in Siwalik Range of Central Nepal	रमेश प्रसाद सापकोटा	विद्यार्थी	University of Wyoming, USA	पि.एच.डी	PWR
२	२०७२-४-१९	Floristic characteristics of Manang in Central Himalayas, Nepal	प्रतिक्षा चालिसे	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ACAP
३	२०७२-४-२१	Seasonal Variation in ecological status of the Bagmati River within the Shivapuri Nagarjun National Park	दीप नारायण शाह	Executive Director	Hindu Kush Himalayan Benthological Society		SNNP
४	२०७२-५-१८	Population Ecology and Harvesting Sustainability of Some important medicinal and Aromatic plants in Alpine Himalaya, Nepal	मुक्ति राम पौड्याल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग	पि.एच.डी	LNP
५	२०७२-५-२१	A study of conservation of mammals under the influence of local community and tourists in Chitwan National Parks, Nepal	रक्षा थापा	विद्यार्थी	Mangalayatan University	पि.एच.डी	CNP
६	२०७२-५-२४	Movement ecology and post fledging Behaviour of Bearded Vulture in the Hiamalaya Annapurna Range of Nepal	तुलसीराम सुवेदी	विद्यार्थी	Universiti Sains Malaysia	पि.एच.डी	ACAP
७	२०७२-५-२५	Distribution and Habitat Utilization of Hispid Hare in Shuklaphanta Wildlife Reserve, Kanchanpur, Nepal	धीरेन्द्र बहादुर चन्द	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SWR
८	२०७२-५-२९	Paleolimnology of Rara Lake	स्मृति गुरुङ	उप-प्राध्यापक	काठमाडौं विश्वविद्यालय	Post Doctoral Study	RNP
९	२०७२-६-१	A Habitat suitability analysis of common Leopard(Panthera pardus)in Shivapuri Nagarjun National Park by using Geo-Spatial Approach	विष्णु महर्जन	विद्यार्थी	काठमाडौं फरेस्ट्री कलेज	स्नातकोत्तर	SNNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१०	२०७२-६-१	Genetic Diversity, Molecular Phylogenetics and Conservation Status of Assam Macaque (<i>Macaca assamensis</i>) in Nepal	लक्ष्मण खनाल	उप-प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	पि.एच.डी	CNP, SNNP, LNP, MBNP, SNP, KNP, ACAP, ANCA, KCA
११	२०७२-६-५	Genetic Variation, Ecology and Conservation of Asiatic Black Bears (<i>Ursus thibetanus</i>) in Annapurna and Manaslu Conservation Areas of Nepal	रविन कडरिया	विद्यार्थी	Graduate School of Veterinary Medicine, Hokkaido University	पि.एच.डी	ACAP, MCAP
१२	२०७२-६-७	Effects of Livestock grazing on vegetation and wild ungulates in Shuklaphanta Wildlife Reserve	प्रतिक्षा पनेरु	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातकोत्तर	SWR
१३	२०७२-६-१५	वनस्पतिको फाईटोकेमिकल, फार्माकोलोजिकल, सुगन्धित तेल, बिस्तृत फाईटोकेमिकल र बायोकेमिकल अध्ययन	राजेश्वर रजितकार	सहायक अनुसन्धान अधिकृत	प्राकृतिक सम्पदा अनुसन्धानशाला, थापाथली		ACAP
१४	२०७२-६-१९	Abundance, Distribution and Conservation Status of Himalayan Musk Deer " <i>Moschus chrysogaster</i> " in Sagarmatha National park and Bufferzone	नवांग थाप्के शेर्पा	विद्यार्थी	School of environmental science and management	स्नातक	SNP
१५	२०७२-६-२०	Treeline shift in central Nepal Himalaya and Climate Reconstruction of Past Millennia	युवराज ढकाल	General Secretary	Tree Ring Society of Nepal		SPNP, ACAP
१६	२०७२-६-२१	Assessment of <i>Panthera uncia</i> (Schreber, 1775) in Manaslu Conservation Area	नोबलकिशोर भट्टराई	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	MCAP
१७	२०७२-६-२२	Effect of Environmental factors on Soil respiration in the Grassland of Annapurna Conservation Area (ACA) Nepal	दीपा धिताल	वरिष्ठ वैज्ञानिक अधिकृत	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान		ACAP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१८	२०७२-६-२४	Treeline Dynamics in Central Himalayas	शालिकराम सिग्देल	PhD Candidate	Institute of Tibetan Plateau Research, Chinese Academy of Sciences	पि.एच.डी	ACAP
१९	२०७२-६-२४	Population abundance and Habitat Characteristics of Gharial(Gavialis gangaticus) in Rapti River of Chitwan National Park	जय गोविन्द चौधरी	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
२०	२०७२-६-२४	Human-Wildlife Conflict: A case study from Jagatpur and Meghauri VDC's, Chitwan District	सन्देश घिमिरे	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
२१	२०७२-६-२४	Human-Wildlife Conflict of Nawalparasi District in Buffer Zone of Chitwan National Park	सन्तोषकुमार भगत	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
२२	२०७२-६-२४	Human Wildlife Conflict in Barandabhar Corridor Forest, Chitwan National Park	विनोद पौडेल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, द्धन्द्र, शान्ति र बिकास अध्ययन विभाग	स्नातकोत्तर	CNP
२३	२०७२-६-२५	Effectiveness of Community Based Anti-Poaching operation in Wildlife Conservation	किशोर प्रसाद भट्ट	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	SWR
२४	२०७२-६-२७	Status,distribution and habitat conservation of Blackbuck(Antelope cervicapra) in Blackbuck Conservation Area,Bardia district	प्रल्हाद खड्का	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	KrCA
२५	२०७२-६-२८	Post assessment of Natural Disasters in Tourism	सुशन शर्मा भट्टराई	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	SNP
२६	२०७२-६-२८	Climate change impacts on future distribution of some endangered keystone species of high altitude wetland in Nepal-A case of Rara and Gosaikunda Lake	प्रमोद लम्साल	PhD Candidate	School of environmental and rural science, university of New England, Armidale, 2350, NSW, Australia	पि.एच.डी	LNP, RNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
२७	२०७२-६-२९	An assessment of institutional and financial sustainability of Conservation area(a case study in Annapurna and Kanchanjunga Conservation area)	केशव घिमिरे	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	ACAP, KCA
२८	२०७२-६-२९	Assessing the effects of proposed rail and road project on biodiversity of Chitwan National Park, Central lowland Nepal	दीपेश कुमार शर्मा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	CNP
२९	२०७२-७-२९	Forests, Fire and Climate using dendrochronology of Sub-alpine Abies spectabilis(D.Don) in Langtang National Park,Nepal Himalaya	सूचना दाहाल	विद्यार्थी	Goldengate International College	स्नातकोत्तर	LNP
३०	२०७२-७-१०	Gastro-intestinal Helminthes of Swamp Deer (Cervus duvauceli duvauceli) in Shuklaphanta Wildlife Reserve	सन्तोष राज पाण्डे	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SWR
३१	२०७२-७-१०	Zero poaching in Nepal:Evaluating the effectiveness of anti-poaching operations of Rhinoceros and assessing the modality for its sustainability	दीपक महतारा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	CNP
३२	२०७२-७-११	Implication of Snow leopard distribution,population dynamics and habitat and prey preference for its conservation in Nepal	बिक्रम श्रेष्ठ	PhD Candidate	Charles University Prague, Czech Republic	पि.एच.डी	SNP, ACAP
३३	२०७२-७-११	Status of clouded Leopard in Nagarjun Area of Shivapuri Nagarjun National Park	सपना खैजु	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SNNP
३४	२०७२-७-११	Comparative study of Feeding ecology of Sympatric Rhesus and Assamese Monkey in Nagarjun area, Shivapuri Nagarjun National Park	अन्जु घिमिरे	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SNNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
३५	२०७२-७-१२	Assessing the population status, distribution and threats to Golden Monitor Lizard <i>Varanus flavesens</i> in Shuklaphanta Wildlife Reserve	राजन बुढा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	SWR
३६	२०७२-७-१२	Trouble in Paradise: Mapping Human Wildlife Conflict in Annapurna Conservation Area, Nepal	अरुण शर्मा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	ACAP
३७	२०७२-७-१२	Land use land cover change and its impact on Human Wildlife Conflict in Shuklaphanta Wildlife Reserve and its Bufferzone, Nepal	दीपेश के. सी.	विद्यार्थी	Forest Research Institute, Dehradun	स्नातकोत्तर	SWR
३८	२०७२-७-१२	Population status and distribution of Swamp deer in Bardia National Park	श्याम सुन्दर अधिकारी	विद्यार्थी	Forest Research institute, Dehradun	स्नातकोत्तर	BNP
३९	२०७२-७-१३	Efforts of Antipoaching operation of Rhino	दीपेन्द्र बि. के.	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	CNP
४०	२०७२-७-१३	Status and trends of Himan-Tiger conflict in Bufferzone Area of Chitwan National Park	प्रज्ञा पौडेल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	CNP
४१	२०७२-७-१३	Estimating population abundance and its wild prey Blue Sheep in Api Nampa Conservation area	अशोक कुमार राम	संरक्षण अधिकृत	अपिनाम्पा संरक्षण क्षेत्र कार्यालय		ANCA
४२	२०७२-७-१३	Regeneration and distribution modeling of Larix spp. Under climate change scenarios in Nepal Himalaya	प्रकाश चन्द्र अर्याल	उप-प्राध्यापक	Goldengate International College		LNP, MCAP, KCA
४३	२०७२-७-१३	Species richness patterns of Bryophytes and Pteridophytes in Manang Area	हीरा शोभा श्रेष्ठ	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ACAP
४४	२०७२-७-१५	Study on food and feeding habits of Blackbuck (<i>Antelope cervicapra</i>). A case study from Blackbuck Conservation Area, Khairapur, Bardia	अप्सरा गौतम	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस		KrCA

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
४५	२०७२-७-१५	Assessing patterns and determinants of Human-Snow leopard conflict in Nepal(A case study from Kanchanjunga Conservation Area)	चुंगला शेर्पा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	KCA
४६	२०७२-७-१५	An assessment of population status and conservation threats to swamp francolin(francolinus gularis)	राजेश सिंह बोहोरा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	SWR
४७	२०७२-७-१६	Spatial distribution and Habitat suitability Modeling of Striped hyena in Banke National Park, Nepal	तारा भुषाल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BaNP
४८	२०७२-७-१६	Effect of altitudinal gradients in biological activities and alkaloid content in bark extracts of selected species of Berberis from Langtang National Park, Central Nepal	दीपक राज पन्त	उप-प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग		LNP
४९	२०७२-७-१६	Status and controlling practices of Alien invasive species in Blackbuck Conservation Area	पुष्पान्जली आचार्य	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस		KrCA
५०	२०७२-७-१६	Optimizing the virtual fencing prototype for deterring elephant in Chitwan National Park	गोकर्ण जङ्ग थापा	Senior Manager	9801029105, WWF Nepal		CNP
५१	२०७२-७-२२	Establish raptor banding program at Thoolakharka raptor migration corridor Nepal	हेमसागर बराल	अनुसन्धानकर्ता	हिमालयन नेचर		ACAP
५२	२०७२-८-२	Habitat analysis of Sambar(Cervus unicolor) in Chitwan National Park	प्रतिज्ञा ज्ञवाली	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
५३	२०७२-८-३	Payment for Ecosystem Services(PES) in Shivapuri Nagarjun National Park, Nepal	जीवन पाण्डे	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	SNNP
५४	२०७२-८-७	Assessing the connectivity of the biological corridors in Terai Arc Landscape, Nepal	गोपाल खनाल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BNP, SWR

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
५५	२०७२-८-७	A GIS based Habitat Suitability Mapping of Wild Water Buffalo(Bubalus arnee)on Babai Flood Plain of Bardia National Park	विमला लम्साल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BNP
५६	२०७२-८-७	A spatial approach on identification and mapping of Risk areas for Rhino poaching	मदन सुवेदी	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	CNP
५७	२०७२-८-८	Assessment of Contribution of Eco-tourism on Conservation and community development: A case study of Shivalaya region, Nepal	ज्ञानु माया तामांग	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	GCAP
५८	२०७२-८-८	Study on the effect of earthquake on Ecotourism and recovery measures- A case study of Langtang National Parks	रश्मी तचामो	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	LNP
५९	२०७२-८-१०	Geospatial Modeling to assess Habitat Status, Habitat Analysis of Rhino(Rhinoceros unicornis) at Chitwan National Park	चन्द्र शेखर चौधरी	विद्यार्थी	कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय, वन विज्ञान संकाय, हेटौडा	स्नातकोत्तर	CNP
६०	२०७२-८-१०	Assessment of endangered species in Insitu and Ex-situ conservation: A case study from Chitwan National Park and Central Zoo	निशा सापकोटा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	CNP
६१	२०७२-८-१०	Population status, Distribution, Food availability and threats of Wild water buffaloes in Koshi Tappu Wildlife Reserve, eastern Nepal	राज कुमार श्रेष्ठ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	KTWR
६२	२०७२-८-११	Climate change Impacts and Adaptation Strategies in Rural livelihood: Evidence from the High Mountain of Hindu Kush Himalaya(HKH) region(Bhutan, Nepal and Pakistan)	डा. कृष्णराज तिवारी	सह-प्राध्यापक	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस		DHR

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
६३	२०७२-८-१६	Landslide hazard caused by the April 2015 Nepal earthquake sequence	डा. दीपक चम्लगाई	उप-प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, भू-गर्भ शास्त्र केन्द्रीय विभाग		LNP
६४	२०७२-८-१६	Distribution and Conservation issues of Asian elephant	सरोज के.सी.	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	PWR
६५	२०७२-८-१६	An assessment of Land use and Land cover Change in Barandabhar Forest Corridor, Chitwan District	कृपा न्यौपाने	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
६६	२०७२-८-१७	Analysis of Effectiveness of Payment for Ecosystem Services (PES) mechanism in Chitwan Annapurna Landscape(CHAL)	सुनिल तामाङ	विद्यार्थी	School of Environment Science and management-SchEMS_, Pokhara University	स्नातक	CNP
६७	२०७२-८-१७	An assessment on Human wildlife conflict in Banke National Parks	महेश न्यौपाने	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BaNP
६८	२०७२-८-१७	Status,trend and Geo-spatial distribution of Wildlife human conflict and people perception	शिशिर पौडेल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	CNP
६९	२०७२-८-१८	Fish sampling(Catch and Release) at Karnali Chisapani Site U/S of Bridge for assessment of Fish Habitat Characterization for Upper Karnali HEP	सलिल देवकोटा	Managing Director	Nepal Environmental and Scientific Services -P_Ltd=		BNP
७०	२०७२-८-१८	Red Panda Status Survey in Rara National Park	चन्द्र जंग हमाल	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	RNP
७१	२०७२-८-२०	To study about Fishing Cat(Prionailurus vivrrinus) in Halkhoriya Daha, Bara, Nepal	सशांक शर्मा	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	PWR
७२	२०७२-८-२१	Impact of Climate Change on Wetland Resources in Gosaikunda Lake Area: A case study from Gosaikunda Lake in Langtang National Park, Rasuwa, Nepal	भूमिराज उपाध्याय	विद्यार्थी	The Global Open University, Nagaland	स्नातकोत्तर	LNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
७३	२०७२-८-२२	Population status, distribution and abundance mapping of Grey-crowned Prinia(Prinia cinereocapilla) in Parsa Wildlife Reserve	सुष्मा लामा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	PWR
७४	२०७२-८-२८	Habitat suitability Mapping of One Horned Rhino (Rhinoceros Unicornis) in Parsa Wildlife Reserve	राम चन्द्र श्रेष्ठ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	PWR
७५	२०७२-८-२८	An assessment of Strategy and Effectiveness of Community Based Anti-poaching Operation in Bardia National Park	अनिता गुरुङ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	BNP
७६	२०७२-८-२८	Habitat Status, Distribution and Conservation threats of the Red Panda	निकेश कठायत	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	LNP
७७	२०७२-८-२८	An assessment of Ecotourism Potential in Shivapuri National Park	सुमिका पाख्रिन	विद्यार्थी	पदम कन्या बहुमुखी क्याम्पस, बागबजार, काठमाडौं	स्नातक	SNNP
७८	२०७२-९-१	Human-Wildlife Conflict in Buffer zone Area: A case study on Banke National Park, Nepal	महेश कुमाई	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातकोत्तर	BaNP
७९	२०७२-९-२	Diet analysis of Four Horned Antelope (Tetracerus quadricornis) in Banke National Park, Nepal	चेत बहादुर ओली	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BaNP
८०	२०७२-९-६	Status of Human-Tiger(Panthera tigris tigris) conflict in Chitwan National Park(A case study from Meghali and Rajahar VDCS, Bufferzone, Chitwan National park	सन्देश पौडेल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	CNP
८१	२०७२-९-१३	Situation of Human Wildlife Conflict and Effectiveness of Measures adopted to mitigate the conflict in Banke National Park	टंक नारायण श्रेष्ठ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	BaNP
८२	२०७२-९-१३	Distribution, Habitat Use, mapping and Conservation threats of Fishing Cat in Bardia National Park, Nepal	सृजना बराल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	BNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
८३	२०७२-९-१३	Ecotourism potentials in Koshi Tappu Wildlife Reserve and its peripheral areas	शर्मिला सितिखु	विद्यार्थी	ख्वप कलेज, भक्तपुर	स्नातकोत्तर	KTWR
८४	२०७२-९-१३	Human-Wildlife Conflicts in Koshi Tappu Wildlife Reserve, Nepal	नरेन्द्र मानन्धर	विद्यार्थी	ख्वप कलेज, भक्तपुर	स्नातकोत्तर	KTWR
८५	२०७२-९-१३	An assessment of Human-Elephant Conflict in Buffer zone area of Parsa Wildlife Reserve	शशी श्रेष्ठ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	PWR
८६	२०७२-९-१४	Contested Modes of Water Governance: Livelihood Impacts of Rural Environmental Stewardship for Urban Water Supply in Nepal	किरण कुमारी भट्टराई	विद्यार्थी	University of Guelph	पि.एच.डी	SNNP
८७	२०७२-९-२३	Habitat of Gaur and Livestock Pressure on Gaur in Koshi Tappu Wildlife Reserve from its adjoining areas	सम्भना रजितकार	विद्यार्थी	ख्वप कलेज, भक्तपुर	स्नातकोत्तर	KTWR
८८	२०७२-९-१६	Paleoearthquake investigation along the Himalayan Frontal Thrust near Tribeni, Nepal	डा. दीपक चाम्लगाई	उप-प्राध्यापक	त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस		CNP
८९	२०७२-९-२०	Trade analysis on Illegal Trade of Pangolin in Kathmandu, Valley	रविन के.सी.	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	SNNP
९०	२०७२-९-२२	Efforts and challenges to control wildlife poaching	रोजिना श्रेष्ठ	विद्यार्थी	Kathmandu Forestry College	स्नातक	CNP
९१	२०७२-९-२२	Nature, extent and cause of Human-Leopard conflict in and around kathmandu Valley	आशिष बिष्ट	Consultant	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष		SNNP
९२	२०७२-९-२२	Longterm Tiger Monitoring Programme in Chitwan National Park and Associated Buffer Zone Area	प्रकाश मान श्रेष्ठ	Coordinator	Nepal Tiger Trust		CNP
९३	२०७२-९-२२	Habitat preference and burrowing habits of Chinese pangolin	रेगन सापकोटा	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SNNP
९४	२०७२-९-२३	The distribution and conservation threats of Asiatic Wild Dog-Dhole in Parsa Wildlife Reserve	सन्त बहादुर थिङ	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	PWR

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
९५	२०७२-९-२४	Predictive modeling of human-snowleopard conflict hotspots in Annapurna Conservation Area, Nepal	रिन्जिन फुन्जोक लामा	विद्यार्थी	Georg-August-University	स्नातकोत्तर	ACAP
९६	२०७२-९-२८	Study on Edge dynamics of Forest Grassland Ecotone	सरोज पोखरेल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	CNP
९७	२०७२-९-२८	Living on the roof of the world:physiological plasticity of small mammals(Himalayan marmot,Blacked lipped pika) in the Himalayas	अनिल कुमार श्रेष्ठ	Sr=Research Officer	WWF Nepal		LNP
९८	२०७२-१०-३	Distribution and Habitat Assessment of Chinese Pangolin in Kathmandu Valley	सुमित्रा के.सी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SNNP
९९	२०७२-१०-४	वनस्पति अध्ययन, अनुसन्धान तथा बजारीकरण	गंगा दत्त भट्ट	सहायक अनुसन्धान अधिकृत	राष्ट्रिय हब्रेयिम तथा वनस्पति प्रयोगशाला		RNP
१००	२०७२-१०-७	Assessment of Human-Wildlife interface in Parsa Wildlife Reserve, Nepal	अंकित पौडेल	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, हेटौडा क्याम्पस	स्नातक	PWR
१०१	२०७२-१०-७	Impact of earthquake induced landslides on Red Panda habitat	योगेश राना मगर	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	LNP
१०२	२०७२-१०-१७	Comparative study and genetics of sympatric wild cats in relation to HWC in Bardia National Park	सुबोध कुमार उपाध्याय	विद्यार्थी	काठमाडौं विश्वविद्यालय	पि.एच.डी.	BNP
१०३	२०७२-१०-२०	Effect of Mikania micrantha invasion on the habitat of Bubalus arnee in Koshi Tappu Wildlife Reserve	निरु कुमारी मगर	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	KTWR
१०४	२०७२-१०-२९	Impact assessment of Flood in Black Buck Conservation Area	राम चन्द्र नेपाल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	BNP, KrCA,

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१०५	२०७२-१०-२९	Coupled Nature Human: Feedbacks between Human Community Dynamics and Socio-ecological Vulnerability in Biodiversity Hotspot	प्रेम प्रकाश पण्डित	Senior Research Officer	Institute for Social and Environmental Research-Nepal		CNP
१०६	२०७२-१०-२९	Comparative study of Forest Biomass and the usage of Fuelwood at Distinct Geographical Regions of Nepal	शान्ता पण्डित	विद्यार्थी	The University of Tokyo	पि.एच.डी.	LNP, PWR
१०७	२०७२-११-९	Measurement of Soil Respiration in Grassland forest of Rara National Park	सरस्वती व्यञ्जनकार	विद्यार्थी	ख्वप कलेज, भक्तपुर	स्नातक	RNP
१०८	२०७२-११-१६	Distribution and Conservation status of Mountain ungulates and Falliformes	पेम्बा शेर्पा	विद्यार्थी	Forest Research Institute, Dehradun	स्नातकोत्तर	ANCA
१०९	२०७२-११-१८	Human-Wildlife Conflict in Shuklaphanta Wildlife Reserve	कृष्णानन्द पन्त	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SWR
११०	२०७२-११-१८	Status of Black Buck on Perspective of Habitat Conservation on Khairapur	करिश्मा श्रेष्ठ	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	KrCA
१११	२०७२-११-१९	General Behaviour of Translocated Blackbuck(Antelope cervicapra)in Hirapur Phanta of Shuklaphanta Wildlife Reserve	प्रेम हमाल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	SWR, KrCA
११२	२०७२-११-१९	Dendroecological analyses of moisture conditions and climatically controlled ecosystem responses along an elevation gradient in the centra Nepal	त्रिबिक्रम भट्टराई	प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, जैविक प्रविधि केन्द्रीय विभाग	संस्थागत	LNP, SNNP, MCAP
११३	२०७२-१२-५	Vulnerability assessment of flood disaster due to climate change on Koshi Tappu Wildlife Reserve	प्रितिका पुष्पम	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	KTWR

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
११४	२०७२-१२-११	Comparative study of gastrointestinal parasites of wild and domestic ruminants of Langtang National Parks	विष्णु अच्छामी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	LNP
११५	२०७२-१२-११	Habitat Use and Diet Composition of The Striped Hyaena (Hyaena hyaena) in Banke National Park, Nepal	अमर के.सी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	BaNP
११६	२०७२-१२-११	Intestinal Parasites of Wild Buffalo(Bubalus arnee KERR, 1792) and Domestic Buffalo (Bubalus bubalis Linnaeus, 1758) in Koshi-Tappu Wild life Reserve, Nepal	सुष्मा गुप्ता	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	KTWR
११७	२०७२-१२-११	Population Status and Diet analysis of Wild Buffalo of Koshi Tappu Wildlife Reserve, Nepal	दीपनारायण शाह	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	KTWR
११८	२०७२-१२-११	Effect of environmental factors on Soil respiration in the grassland of Annapurna Conservation (ACA), Nepal	सुमन प्रजापति	विद्यार्थी	ख्वप कलेज, भक्तपुर	स्नातकोत्तर	ACAP
११९	२०७२-१२-११	A survey on Gastro-Intestinal Parasites of Striped Hyaena (Hyaena hyaena) and Other Carnivores in Banke National Park	आदेश वली	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	BaNP
१२०	२०७२-१२-१५	Diversity of Canopy and Ground beetles in forests of Shorea robusta and Dalbergia sissoo in Chitwan National Park, Nepal	प्रदीप सुवेदी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	CNP
१२१	२०७२-१२-१६	Habitat requirement of Clouded leopard and leopard cat in Annapurna Conservation Area	सुबेश जोशी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वातावरण विज्ञान केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ACAP
१२२	२०७२-१२-१६	Saving Mountain Frogs (Paha) before It's too late: Conservation efforts at Manaslu Conservation Area	विराज श्रेष्ठ	Research Associate	Friends of Nature	छोटो अध्ययन	MCAP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१२३	२०७२-१२-१६	Assessing the conservation status of the critically Endangered Gharial in Bardia National Park, Nepal: a critical prerequisite for long-term conservation	आशिष बश्याल	Conservation Biologist	Biodiversity conservancy Nepal	छोटो अध्ययन	BNP
१२४	२०७२-१२-१८	Vulnerability of Churia Region of Nepal: Water and Land Use Perspectives in the Context of Climate Variability	नवराज चापागाई	PhD research fellow	काठमाडौं विश्वविद्यालय	पि.एच.डी.	CNP, BNP, BaNP, SWR, PWR, KTWR
१२५	२०७२-१२-१८	Paleolimnology of Lake Rara, Nepal	स्मृति गुरुङ	Assistant Professor	काठमाडौं विश्वविद्यालय	छोटो अध्ययन	RNP
१२६	२०७२-१२-१८	Establishing the first population estimate for wild yaks in Nepal and strengthening efforts for their conservation following the rediscovery	नरेश कुशी	वन्यजन्तु संरक्षण अधिकृत	Friends of Nature	Professional Study	SPNP, ACAP
१२७	२०७२-१२-१९	Relationship between birds and riverine vegetation of Banke National Park	विशाल आचार्य	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	छोटो अध्ययन	BaNP
१२८	२०७२-१२-२३	Habitat Shifting and associated causes: A case study of Rhinoceros in Chitwan National Parks	प्रयागराज कुइकेल	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, प्राणी शास्त्र केन्द्रीय विभाग	छोटो अध्ययन	CNP
१२८	२०७२-१२-३०	Distribution, dietary and nutritional ecology of hispid hare in Shuklaphanta Wildlife Reserve, Nepal	अच्युत अर्याल	Post Doc= Student	Massey University, New Zealand	Post= Doctoral research	SWR
१२९	२०७३-१-६	Impacts of climate change impacts on high altitude forests in the Sagarmatha National Park	सुदिप पाण्डे	विद्यार्थी	University of Padova	पि.एच.डी.	SNP
१३०	२०७३-१-७	Ecology of Musk Deer in Annapurna conservation Area, Nepal	पारश विक्रम सिंह	विद्यार्थी	Chinese Academy of Sciences, China	पि.एच.डी.	ACAP
१३१	२०७३-१-२१	Biogeography of angiospermic plants of Nepal Himalaya	डा. शीतल बैद्य	सह(प्राध्यापक	पाटन संयुक्त क्याम्पस	व्यक्तिगत	RNP
१३२	२०७३-१-२७	Impact of Caterpillar fungus (Yartsagunbu) collection on Snow Leopard in Shy Phoksundo National Park, Dolpa, Nepal	छिरिङ ल्हामु लामा	विद्यार्थी	नेपाल इन्जिनियरिङ कलेज, पोखरा विश्वविद्यालय	स्नाकोत्तर	SPNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१३३	२०७३-१-३०	Determining Environmental flows for the Gandak Basin	रमेश कुमार मास्के	एसोसियट डीन, स्कुल अफ इन्जिनियरिङ	काठमाडौं विश्वविद्यालय		CNP, ACAP
१३४	२०७३-२-९	Study of Hydroclimatic Variability in Sapta Koshi River Basin Using Tree Rings	युवराज ढकाल	General Secretary	Tree Ring Society of Nepal		GCAP
१३५	२०७३-२-३	Baseline study of selected pollutants in Waterways in and around the Chitwan National Park	डा. चिरन्जीवी प्रसाद पोखरेल	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, जैविक विविधता संरक्षण केन्द्र		CNP
१३६	२०७३-२-३	Conservation of the Fishing Cat Felis viverrina in Koshi Tappu Wildlife Reserve and Buffer Zones	डा. नरेश सुवेदी	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष		KTWR
१३७	२०७३-२-५	The establishment of new network of tree rings in the Koshi River basin, eastern Nepal Himalaya for paleohydrology reconstruction	उदयकुवर थापा	विद्यार्थी	University of Minnesota	पि.एच.डी.	SNP, MBNP, KTWR, GCAP
१३८	२०७३-२-११	Longterm Environmental and Socio-ecological Monitoring of Forest Ecosystems in Kailash Sacred Landscape	चन्द्रकान्त सुवेदी	अनुसन्धान कर्ता	ब्यबहारिक विज्ञान तथा प्रविधि अनुसन्धान केन्द्र		ANCA
१३९	२०७३-२-१२	Analysis of Pharmacological potential of Wild Mushrooms collected from Lukla to Pangboche of Sagarmatha National Park	जयकान्त राउत	वरिष्ठ बैज्ञानिक अधिकृत	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान		SNP
१४०	२०७३-२-१२	Phytochemical study and heavy metals analysis in selected some Lichen spp. From Sagarmatha National Park of Nepal	सन्देश भट्टराई	वरिष्ठ बैज्ञानिक अधिकृत	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान		SNP
१४१	२०७३-२-१२	Antiinflammatory plants from selected areas of Sagarmatha National Park and evaluation of antioxidant activity, total phenolic and flavonoid content	लोकरन्जन भट्ट	वरिष्ठ बैज्ञानिक अधिकृत	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान		SNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१४२	२०७३-२-१२	Past climatic trend in the eastern Nepal Himalaya: A dendroclimatic reconstruction	नारायणप्रसाद गैरे	वरिष्ठ बैज्ञानिक अधिकृत	नेपाल विज्ञान तथा प्रविधि प्रज्ञा प्रतिष्ठान		SNP
१४३	२०७३-२-१२	An assessment of Human Wildlife Conflict in Api Nampa Conservation Area	भूमिराज उपाध्याय	विद्यार्थी	The Global Open University, Nagaland	स्नातकोत्तर	ANCA
१४४	२०७३-२-१२	A landscape and local scales approach to understand the factors structuring the position and dynamics of treeline ecotone in the Nepal Himalaya	प्रविनकुमार क्षेत्री	विद्यार्थी	Texax A and M university	पि.एच.डि.	DHR
१४५	२०७३-२-२०	Assessment of the effects of climate change on distribution of invasive alien plant species in Nepal	प्रा.डा. मोहन सिवाकोटी	प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्वविद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग		ACAP, MCA,
१४६	२०७३-२-२०	Conducting a National Survey of Red Panda to assess its Status, Habitat and Distribution in Nepal	डम्बर बिष्ट	कार्यक्रम प्रवन्धक	रेड पाण्डा नेटवर्क		LNP, MBNP, SNP, KN, ACAP, ANCA, KCA, GCAP, MCAP, RNP, DHR, SPNP
१४७	२०७३-२-२०	Role of decentralized conservation for livelihood diversification, wildlife conservation and women empowerment: Analysis of buffer zones in Bardia National Park, Nepal	स्मृति कला पन्त	विद्यार्थी	University of Florida	पि.एच.डि.	BNP,
१४८	२०७३-३-७	Spatial Distribution and habitat Suitability Modeling of Striped Hyena in Banke National Park of Banke District, Nepal	मुमा राम भुसाल	अनुसन्धानकर्ता			BaNP,
१४९	२०७३-३-७	Taxonomic Revision of Langurs in Nepal Using Molecular Techniques	डा. मुकेशकुमार चालिसे	अध्यक्ष	नेपाल जैविक विविधता अनुसन्धान समाज		CNP, SNNP, LNP, BNP, BaNP, MBNP, SNP, KNP, SPNP, RNP, ACAP, APCA, GCAP, MCAP, DHR, KTRW, SWR, PWR, KrCA

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१५०	२०७३-३-३०	Distribution, Habitat Modeling, Economic Contribution and Conservation of Yarsagumba(Ophiocordyceps sinensis) in Api Nampa Conservation Area of Nepal	निर्मला पन्थी	अनुसन्धानकर्ता			APCA
१५१	२०७३-४-३	Distribution, Dietary Composition and Habitat Overlap of Red Panda in Langtang National Park	विजय पौडेल	विद्यार्थी	काठमाडौं विश्वविद्यालय	स्नातक	LNP
१५२	२०७२-५-३०	Glaciological, hydrological and meteorological measurement in Langtang National Park	अमृत थापा	अनुसन्धानकर्ता	काठमाडौं विश्वविद्यालय		LNP
१५३	२०७२-५-३१	Calculating ablation at ponds on Himalayan debris-glaciers	राम राज रिजाल	Ecological Anthropologist	The Himalayan Research Center		SNP
१५४	२०७२-६-२१	Using landslides triggered by the Gorkha earthquake to improve landslide hazard assessments in Nepal	अनन्तप्रसाद गजुरेल	उप-प्राध्यापक	त्रिचन्द्र क्याम्पस		LNP, GCAP, MCAP
१५५	२०७२-६-२७	Science Based,community -driven approach to reducing Glacier Lake in the Nepal Himalaya	रामराज रिजाल	Ecological Anthropologist	The Himalayan Research Center		SNP
१५६	२०७२-८-१५	Touristic and Water Resource Development in Mt. Everest Area	Etienne F. Jacquent	विद्यार्थी	The Centre for Scientific Research and Bordeaux Montaine University	पि.एच.डि.	SNP
१५७	२०७२-९-१	An assessment of Climate Change impacts on Fishes in the Gandaki River Basin	डा. मनिषराज पाण्डे	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, खुमलटार, ललितपुर		CNP, ACAP, MCAP
१५८	२०७२-९-१३	Ecology and Phylogeny of Wolves in Upper Dolpo and Kanchenjunga Conservation Area in Nepal	Giraldine Werhahn	Research Associate	Oxford University	पि.एच.डी.	SPNP, KCA
१५९	२०७२-९-२२	To perform a quantitative assessment of the possible changes following the 2015 seismic crisis at the five hot springs of the upper Trisuli Valley, in particular on the co2 emissions associated with these geosystems	मुकुन्द भट्टराई	सिस्मोलोजिस्ट	खानी तथा भू-गर्भ विभाग		LNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१६०	२०७२-१०-७	Prevalence of elephant endotheliotropic Herpes virus in captive breeding Asian elephants(Elephas maximus) in Nepal	आदर्शमान शेरचन	Wildlife program manager	Center for Molecular Dynamic Nepal-CMDN_		CNP
१६१	२०७२-१२-२३	Science Based,community -driven approach to reducing Glacier Lake Outburst Flood Risks in the Nepal Himalaya	रामराज रिजाल	Research Manager	The Himalayan Research Center		SNP, MBNP
१६२	२०७३-१-५	Dynamics of Coupled Natural and Human Systems (CNH)	प्रा.सुबोध शर्मा	प्राध्यापक	काठमाडौं विश्वविद्यालय		SNP
१६३	२०७३-१-५	Conserving the Mahseer (Tor putitora) in Far West Nepal	डा. विभूति रन्जन भ्वा	सह-प्राध्यापक	काठमाडौं विश्वविद्यालय		APCA, SWR
१६४	२०७३-१-७	Glaciological observation in Langtang National Parks, Rasuwa and Gaurishankar Conservation Area, Dolakha	अमृत थापा	विद्यार्थी	काठमाडौं विश्वविद्यालय		LNP, GCAP
१६५	२०७३-१-१७	Calculating ablation at ponds on Himalayan debris covered glaciers in Sagarmatha National Park	रामराज रिजाल	Research Manager	The Himalayan Research Center		SNP
१६६	२०७३-१-२०	Effects of the 2015 seismic crisis on the Co2 discharge areas in central Nepal	मुकुन्द भट्टराई	सिस्मोलोजिस्ट	खानी तथा भू-गर्भ विभाग		LNP
१६७	२०७३-१-२४	Developing DNA based tool for long term monitoring of aquatic biodiversity in Karnali River	देवेश कर्मचार्य	अनुसन्धानकर्ता	Center for Molecular Dynamic Nepal-CMDN_		BNP
१६८	२०७३-१-३०	"Structural discontinuities in the Solukhumbu Himalaya: partitioning of tectonic deformation and metamorphism within Greater Himalayan Sequence, Nepal"	रोशनराज भट्टराई	उप(प्राध्यापक	त्रि-चन्द्र बहुमुखी क्याम्पस, लैनचौर		SNP
१६९	२०७३-१-३१	Carbon offsetting as an opportunity for sustainable rural development in Nepal- a participatory, community based approach	डा. मनिषराज पाण्डे	वरिष्ठ संरक्षण अधिकृत	राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, खुमलटार, ललितपुर		GCAP
१७०	२०७३-२-५	Thermal and Physial investigations in to Lake Deepening Processes on Spillway Lake, Ngozumpa Glacier, Nepal	राम राज रिजाल	Research Manager	The Himalayan Research Center		SNP

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१७१	२०७२-०७-१५	Food habit and conservation threats of wild water buffalo	सन्तोषी रेग्मी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, केन्द्रीय प्राणी शास्त्र विभाग	स्नातकोत्तर	KTWR,
१७२	२०७३-०१-१४	Taxonomic study of Genus Thalictum of Nepal	मंजु न्यौपाने	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, केन्द्रीय वनस्पति शास्त्र विभाग	स्नातकोत्तर	SNP, KNP, LNP, ACAP
१७३	२०७३-०१-१४	Taxonomic study of Genus Aster in Nepal	सुनिता श्रेष्ठ	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, केन्द्रीय वनस्पति शास्त्र विभाग	स्नातकोत्तर	SNP, KNP, LNP, ACAP
१७४	२०७३-०१-१४	Floristic Study of Fern in Altitudinal Gradient From Besisahar to Lower Manag, Nepal	हीरा शोभा श्रेष्ठ	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, केन्द्रीय वनस्पति शास्त्र विभाग	स्नातकोत्तर	ACAP
१७५	२०७३-१-१५	Community based ecotourism and sustainability in Nepal - A case study of Ghorepani Poon hill and Ghale gaon trekking route	संगीता श्रेष्ठ	प्राध्यापक	काठमाडौं विश्व विद्यालय	Profes-sional Study	ACAP
१७६	२०७३-१-१५	Clouded Leopard in Hugu-Kori Forests, Annapurna Conservation Area, Nepal	नरेश कुसी	बन्यजन्तु संरक्षण अधिकृत	प्रकृतिका साथीहरु	Profes-sional Study	ACAP
१७७	२०७३-१-१५	Population Dynamics of Some Selected Medicinal Plants of Bhimthan (Gyasumdo Valley), Manang, Central Nepal.	यज्ञराज पनेरु	प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ACAP
१७८	२०७३-२-३	Botanical Excursion for Floristic and Ecological Training in Annapurna Conservation Area, Nepal	सुरेशकुमार घिमिरे	प्राध्यापक	त्रिभुवन विश्व विद्यालय, वनस्पति शास्त्र केन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर को विद्यार्थी अध्ययन भ्रमण र अभ्यास	ACAP
१७९	२०७३-२-२३	वातावरण प्रदूषण, रोकथाम नियन्त्रणको लागि पानीको नमुना संकलन तथा विप्लेशन	वातावरण विभाग			वातावरण विभागको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको काम	RNP
१८०	२०७३-२-२४	Nutritional Ecology of Himalayan Black Bear (Ursus thibetanus) in Dhorpatan Hunting Reserve, Nepal: Implication for In situ and Ex situ Conservation	सरोज पन्थी			निज अनुसन्धान	DHR

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१८१	२०७३-२-२५	Developing a Monitoring Protocol and National Survey of Indian and Chinese Pangolins of Nepal	Small Mammals Conservation and Research Foundation			हरियो वन कार्यक्रम WWF बाट छनोट भएको संस्था	सबै राष्ट्रिय निकुञ्ज आरक्ष संरक्षण क्षेत्रहरु
१८२	२०७३-२-२६	Assessing the Impacts of Community Based Conservation in National Park Bufferzone of Chitwan National Park	योगेश डंगोल	विद्यार्थी	Florida International University	पि.एच.डी.	CNP
१८३	२०७३-२-२६	Distribution, Habitat modeling, economic contribution and Conservation of Yarshagumba (Ophiocordyceps sinensis) in Api Nampa Conservation Area of Nepal	निर्मला पन्थी	विद्यार्थी	त्रिभुवन विश्वविद्यालय	स्नातकोत्तर	ANCA
१८४	२०७३-२-२८	Zero poaching in Nepal: Evaluation the effectiveness of antipoaching operation of Rhinoceros and assessing the modality for its sustainability	दीपक महतारा	विद्यार्थी	वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	BNP, CNP
१८५	२०७३-३-१	Pharmacognostical, Phytochemical and Biological screening of Mikania micrantha	अशमी लामा	विद्यार्थी	Manmohan Memorial Institute of Health Sciences	स्नातक	CNP
१८६	२०७३-३-५	Where do Snow Leopard kill livestock? Mapping Attack Risk Hotspots to mitigate Human- Snowleopard Conflict in Nepal Himalayas	गोपाल खनाल	विद्यार्थी	श्री वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातकोत्तर	ANCA, SPNP, ACAP, KCA
१८७	२०७३-३-५	Habitat Analysis and Mapping of Himalayan Musk Deer (Moschus leucogaster)	अनिशा अर्याल	विद्यार्थी	श्री वन विज्ञान अध्ययन संस्थान, पोखरा क्याम्पस	स्नातक	ACAP
१८८	२०७३-३-१९	Mapping of Invasive Alien Plant Species in TAL and CHAL	काठमाडौं फरेस्ट्री कलेज		काठमाडौं फरेस्ट्री कलेज	राष्ट्रिय	PWR, SWR, CNP, BaNP, BNP, SNNP, LNP, DHR, ACAP
१८९	२०७३-३-१९	Vascular Plant Species Richness and Distribution Pattern in Subalpine Nival Gradient in Chamelia Valley, Darchula Nepal	सन्तोष थापा	विद्यार्थी	श्री त्रिभुवन विश्व विद्यालय, वनस्पति शास्त्र कन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ANCA

SN	Date	Research Topic	Name	Designation	Organization Name	Study Level	PA
१९०	२०७३-३-१९	Consequences of Ophiocordyceps Harvesting on the Populations of Alpine Medicinal and Aromatic plants in Upper Chamelia Valley, Darchula, Nepal	बन्दना अवस्थी	विद्यार्थी	श्री त्रिभुवन विश्व विद्यालय, वनस्पति शास्त्र कन्द्रीय विभाग	स्नातकोत्तर	ANCA
१९१	२०७३-३-२१	Population Ecology of Some Important Medicinal and Aromatic Plant Species in Alpiune Nepal Himalayas	दीपज्योति चापागाई	विद्यार्थी	श्री त्रिभुवन विश्व विद्यालय, वनस्पति शास्त्र कन्द्रीय विभाग	पि.एच.डि.	ANCA
१९२	२०७३-३-२१	Carbon Sequestration in the Grassland of Koshi Tappu Wildlife Reserve in Eastern Nepal	सावित्री श्रेष्ठ	शिक्षण सहायक	Department of Biology, Institute of Science and Technology, Central Campus of Technology,		KTWR
१९३	२०७३-३-२१	Estimation of Population and Conservation of Gangetic Dolphin in Karnali and its Tributary, Nepal	डा मुकेशकुमार चालिसे	सभापति	नेपाल जैविक विविधता अनुसन्धान समाज		BNP
१९४	२०७३-३-२२	Mapping, Documentation and Measuring Spring Sources in the upper Bagmati River Watershed	काव्य देवकोटा	विद्यार्थी	NAYA AAYAM MULTI-DISCIPLINARY INSTITUTE	स्नातक	SNNP
१९५	२०७३-३-२२	Effect of Landuse/Landcover on Benthic Macroinvertebrates in Sundarijal Watershed Within the Shivapuri Nagarjun National Park	अनु राई	विद्यार्थी	NAYA AAYAM MULTI-DISCIPLINARY INSTITUTE	स्नातक	SNNP
१९६	२०७३-३-२२	To investigate the Impacts of Dam on the Physical, Chemical and Biological features of River in Sundarijal, Kathmandu	अनुशा पाण्डे	विद्यार्थी	NAYA AAYAM MULTI-DISCIPLINARY INSTITUTE	स्नातक	SNNP

अनुसूची-२२.१: राष्ट्रिय बाघ संरक्षण समिति, नेपालको सांगठनिक संरचना

क्र.सं.	पदाधिकारी	पद
१	प्रधानमन्त्री	अध्यक्ष
२	मन्त्री, गृह मन्त्रालय	सदस्य
३	मन्त्री, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
४	मन्त्री, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय	सदस्य
५	मन्त्री, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
६	मन्त्री, कानून तथा न्याय मन्त्रालय	सदस्य
७	मन्त्री, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	सदस्य
८	नेपाल सरकारको मुख्य सचिव	सदस्य
९	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका बाघ तथा बाघको पारिस्थितिकीय प्रणालीसम्बन्धी लक्ष्यप्रतिष्ठित विशेषज्ञहरु, २ जना	सदस्य
१०	समितिले छनौट गरेका राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रबाट नेपालमा बाघ संरक्षण सम्बन्धमा सहयोग गर्ने निकायका उच्च स्तरका प्रतिनिधि, १ जना	सदस्य
११.	सचिव, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	सदस्य सचिव

अनुसूची-२२.२: वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण समन्वय समिति

सि.नं.	पदाधिकारी	पद
१	मन्त्री, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	अध्यक्ष
२	सचिव, गृह मन्त्रालय	सदस्य
३	सचिव, रक्षा मन्त्रालय	सदस्य
४	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
५	सचिव, कानून तथा न्याय मन्त्रालय	सदस्य
६	सचिव, वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय	सदस्य
७	प्रधानसेनापति, नेपाली सेना	सदस्य
८	महानिरीक्षक, नेपाल प्रहरी	सदस्य
९	महानिरीक्षक, सशस्त्र प्रहरी	सदस्य
१०	प्रमुख, राष्ट्रिय अनुसन्धान विभाग	सदस्य
११	महानिर्देशक, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	सदस्य-सचिव

अनुसूची-२३: नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरू

क्र.सं.	राष्ट्रिय निकुञ्ज	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७३	९३२
२.	लामटाङ राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१७१०
३.	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	११४८
४.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	१०६
५.	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९७६	९६८
६.	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	३५५५
७.	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९८४	२२५
८.	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९१	१५००
९.	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००२	१५९
१०.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१०	५५०
	जम्मा		१०८५३

क्र.सं.	वन्यजन्तु आरक्ष	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	१९७६	३०५
२.	कोशी टप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	१९७६	१७५
३.	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	१९८४	६२७.३९
	जम्मा		११०७.३९

क्र.सं.	शिकार आरक्ष	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	ढोरपाटन शिकार आरक्ष	१९८७	१३२५
	जम्मा		१३२५

क्र.सं.	संरक्षण क्षेत्र	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र	१९९२	७६२९
२.	कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र	१९९७	२०३५
३.	मनास्लु संरक्षण क्षेत्र	१९९८	१६६३
४.	कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र	२००९	१६.९५
५.	गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र	२०१०	२१७९
६.	अपि-नाम्पा संरक्षण क्षेत्र	२०१०	१९०३
	जम्मा		१५४२५.९५

क्र.सं.	मध्यवर्ती क्षेत्र	घोषित वर्ष (सन्)	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)
१.	चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९६	७५०
२.	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९६	५०७
३.	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९८	४२०
४.	शे-फोक्सुण्डो राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९८	१३४९
५.	मकालु वरुण राष्ट्रिय निकुञ्ज	१९९९	८३०
६.	सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००२	२७५
७.	शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष	२००४	२४३.५
८.	कोसीटप्पु वन्यजन्तु आरक्ष	२००४	१७३
९.	पर्सा वन्यजन्तु आरक्ष	२००५	२८५.३
१०.	रारा राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००६	१९८
११.	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज	२००६	२१६
१२.	बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१०	३४३
१३.	शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज	२०१६	११८.६१
	जम्मा		५७०८.४१
	कूल जम्मा क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)		३४४९९.७५

अनुसूची-२४: विभागमा कार्यरत कर्मचारीहरूको नामावली

क्र.सं.	पद	नाम,थर	मोबाइल नं.	कैफियत
१	महानिर्देशक	श्री मन बहादुर खड्का	९८५१२११२१०	
२	उप-महानिर्देशक	श्री गोपाल प्रकाश भट्टराई	९८५१००४५०१	
३	उप-महानिर्देशक	श्री शेरसिंह ठगुन्ना	९७४११४२५७५	
४	व्यवस्थापन अधिकृत	श्री नारायण रुपाखेती	९७४५००७४६५	
५	अनुगमन तथा मूल्याङ्कन अधिकृत	श्री किशोर कुमार मेहता	९८५५०२७२४४	
६	योजना अधिकृत	श्री अमिर महर्जन	९८४१८९६७३५	
७	इकोलोजिष्ट	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौड्याल	९८५१०२३०१०	
८	संरक्षण शिक्षा अधिकृत	श्री विष्णु प्रसाद श्रेष्ठ	९८५११६०६७८	
९	अनुसन्धान अधिकृत	श्री सुष्मा राना	९८४४६६००६२	
१०	उप-सचिव (लेखा)	श्री भवराज जोशी	९८४१२४४४८८	
११	सि.डि.ई.	श्री रमेश कुमार मित्तल	९८५१०२६१५६	
१२	उप-सचिव (प्र.)	श्री तुलाराज सुनुवार	९८५११३६२८३	
१३	शाखा अधिकृत	श्री भिम बहादुर खत्री	९८५११४७१३१	
१४	लेखा अधिकृत	श्री एकनारायण शर्मा पौडेल	९८५६०२१२३२	
१५	शाखा अधिकृत	श्री विमला भुसाल	९८४१९८४०४२	
१६	स. व्यवस्थापन अधिकृत	श्री विष्णु प्रसाद थपलिया	९८५११६२४७५	
१७	स. संरक्षण शिक्षा अधिकृत	श्री भोजराज पन्थ	९८४९६८३८९५	
१८	स. अनुगमन तथा मू. अधिकृत	श्री केदारनाथ कट्टेल	९८४१०४७२२३	
१९	स. इकोलोजिष्ट	श्री ऋषि रानाभाट	९८४६६५६११०	
२०	स. अनुसन्धान अधिकृत	श्री रुपक महर्जन	९८५१२१२३३१	
२१	स. इकोलोजिष्ट	श्री भुपेन्द्र प्रसाद यादव	९८४१५०७९९२	
२२	कानून अधिकृत	श्री अन्जनी कुमार घिमिरे	९८५५०५०४३९	
२३	कम्प्युटर अधिकृत	श्री रविन्द्र कार्की	९८४१३९२९६७	
२४	कम्प्युटर अधिकृत	श्री प्रभावादे श्रेष्ठ	९८४१४५७०७४	
२५	कम्प्युटर अधिकृत	श्री खेमराज प्रसाई	९८०६०५९३७९	
२६	नायव सुव्वा	श्री केशव प्रसाद पराजुली	९८४१२७३००१	
२७	नायव सुव्वा	श्री सुरत बहादुर परियार	९८४१०२७८९१	
२८	नायव सुव्वा	श्री राज कुमार सुवेदी	९८४१७५५१८५	
२९	नायव सुव्वा	श्री दिलिप वन	९८४९६७९०९६	
३०	लेखापाल	श्री रुद्र प्रसाद न्यौपाने	९८४१४४००१५	
३१	रेन्जर	श्री सन्तोष कुमार भगत	९८४८३०३००१	
३२	सब-ईन्जिनियर	श्री योगेन्द्र वस्ताकोटी	९८५११२७०७६	
३३	खरीदार	श्री श्रीराम कालिका	९८४१६५५२१०	
३४	खरीदार	श्री कीर्तिरमेश जोशी	९८४१७९३९१३	
३५	खरीदार	श्री गोविन्द प्रसाद खनाल	९८४३०८६८४३	
३६	खरीदार	श्री हरिमोहन खड्का	९८४१३६२४६८	

क्र.सं.	पद	नाम,थर	मोबाइल नं.	कैफीयत
३७	खरिदार	श्री वद्वि प्रताप शाह	९८४९३५००२९	
३८	कार्यालय सहयोगी/चौकिदार	श्री श्याम शरण श्रेष्ठ	९८४९६८०४७१	
३९	कार्यालय सहयोगी	श्री हरिकृष्ण फुयाँल	९८४९७७६९२९	
४०	हलुका सवारी चालक	श्री माधव कुमार डंगोल	९८४९३८००४९	
४१	कार्यालय सहयोगी	श्री राजेन्द्र कुमार के.सी.	९८४९३९५९०५	
४२	कार्यालय सहयोगी	श्री विकाश के.सी	९८४९५२३९९०	
४३	कार्यालय सहयोगी	श्री जय बहादुर तामाङ्ग	९८४९६०३७९५	
४४	कार्यालय सहयोगी	श्री सुनमान तामाङ्ग	९८४९५९२२०९	
४५	कार्यालय सहयोगी	श्री मान बहादुर थिङ्ग	९८४९८४५७५०	
४६	कार्यालय सहयोगी	श्री भक्त बहादुर तामाङ्ग	९८४९३९९६८८	
४७	कार्यालय सहयोगी	श्री आईतराम तामाङ्ग	९८०९७४३७४५	
४८	कार्यालय सहयोगी	श्री वीर बहादुर लामा	-	
४९	कार्यालय सहयोगी	श्री कमल तामाङ्ग	९८४९०६४७१९	
५०	कार्यालय सहयोगी	श्री गोकुल ठकुरी	९८४९३६८८६९	
५१	कार्यालय सहयोगी	श्री केदारमान तामाङ्ग	९८४९४६६७९१	
५२	गेमस्काउट	श्री कपुर निरौला	९८४३०५१८७७	
५३	कार्यालय सहयोगी	श्री रोशनी नेपाली	९८२३३९८२०८	
५४	कार्यालय सहयोगी	श्री सरीता खत्री	९८६८२३८०९९	
५५	कार्यालय सहयोगी	श्री मिरा चौलागाईं	९८६०७८३२०३	
५६	कार्यालय सहयोगी	श्री विमला शेर्पा	९७४९९२९३०९	
५७	ना.सु.	श्री रामशरण अधिकारी	९८०३८२९६६०	परामर्स सेवा तर्फ
५८	क.अ.	श्री कविता भण्डारी	९८४९७६५८९३	कार्यक्रम तर्फ
५९	पुस्तकालय व्यवस्थापन सहयोगी	श्री निर्मला अधिकारी	९८४९९४७२००	कार्यक्रम तर्फ
६०	हलका सवारी चालक	श्री सोननाथ कुँवर	९८४३८८२२०६	
६१	हलका सवारी चालक	श्री राजकुमार श्रेष्ठ	९८४९३०२८००	
६२	हलका सवारी चालक	श्री ओम प्रसाद तिमिल्सेना	९८४९९९०८८७	

अनुसूची-२५: राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभागबाट जारी नागरिक बडापत्र

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्नु पर्ने कागजातहरू	लगने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुझाउनु पर्ने दस्तुर
१.	संरक्षित क्षेत्रभित्र नेपाली नागरिक/संस्थाबाट नमुना संकलन नगरिकन गरिने अध्ययन/अनुसन्धानको अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	३ दिनभित्र	इकोलोजिष्ट/सहायक इकोलोजिष्ट	२३, २४	निःशुल्क
२.	संरक्षित क्षेत्रभित्र नेपाली नागरिक/संस्थाबाट नमुना संकलन गरेर गरिने अध्ययन/अनुसन्धानको अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राही/संस्थाको लिखित निवेदन	१० दिनभित्र	इकोलोजिष्ट/सहायक इकोलोजिष्ट	२३, २४	निःशुल्क
३.	संरक्षित क्षेत्रभित्र विदेशी नागरिक/संस्थाले नेपाली अनुसन्धानमूलक संस्थासँग आवद्ध भई गरिने अध्ययन/अनुसन्धान अनुमति	क. अध्ययन / अनुसन्धानको प्रस्ताव ख. सिफारिस पत्र ग. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन घ. राहदानीको प्रतिलिपि ड. आवद्ध संस्थाको सिफारिस पत्र र प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि	१५ दिनभित्र	इकोलोजिष्ट/सहायक इकोलोजिष्ट	२३, २४	निःशुल्क
४.	वन्यजन्तु आयात/निर्यातमा अनुमति	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. आयात/निर्यात गरिन लागिणको वन्यजन्तुको संकलन गर्न तथा संकलन गरेका कानूनी प्रमाण/इजाजत	३० दिनभित्र	इकोलोजिष्ट/सहायक इकोलोजिष्ट	२३, २४	स्वदेशी नागरिक रु.२,०००/- विदेशी नागरिक रु.५,०००/- (विविध सिफारिस दस्तुर)
५.	संरक्षित क्षेत्रको वार्षिक कार्यक्रम/मध्यवर्ती क्षेत्रको कार्यक्रमबारे जानकारी	क. मौखिक अनुरोध / सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. सम्बन्धित कार्यलय/मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिको सिफारिस	२ दिनभित्र	योजना अधिकृत/सहायक योजना अधिकृत	२०, २२	निःशुल्क
६.	मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापनको जानकारी	मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	निःशुल्क
७.	वन्यजन्तु शिकार अनुज्ञापत्र (नियमित शिकार)	सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	७ दिनभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	रा.नि. तथा व.सं.नियमावली २०३० को अनुसूची १ वमोजिमको दस्तुर ।

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्नु पर्ने कागजातहरू	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुझाउनु पर्ने दस्तुर
८.	नियमित शिकार आखेटोपहार अनुज्ञापत्र	सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	३ देखि ७ दिन नभित्र	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	नेपाली नागरिक रु. १०००/- विदेशी नागरिक रु. ५०००/-
९.	संरक्षित क्षेत्रभित्र सेवा सञ्चालन	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. सेवा सञ्चालन गर्ने प्रस्ताव	७ दिनभित्र कार वाही शुरु गर्ने	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	ऐन नियममा व्यवस्था भए बमोजिम ।
१०.	संरक्षित क्षेत्रभित्र भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण अनुमति/सहमति/प्रक्रिया	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. भौतिक पूर्वाधारको प्रस्ताव	७ दिनभित्र कार वाही शुरु गर्ने	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	निःशुल्क
११.	मध्यवर्ती क्षेत्र/संरक्षण क्षेत्रमा उद्योग दर्ता सहमति/अनुमति/प्रक्रिया	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. भौतिक पूर्वाधारको प्रस्ताव /सम्बन्धित निकायको सिफारिस	७ दिनभित्र कार वाही शुरु गर्ने	व्यवस्थापन अधिकृत/सहायक व्यवस्थापन अधिकृत	१२, १३, १४	निःशुल्क
१२.	वन्यजन्तु चोरी शिकार नियन्त्रण सम्बन्धी जानकारी	मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र	अनुसन्धान अधिकृत/ सहायक अनुसन्धान अधिकृत	२१, ३५, ३३	निःशुल्क
१३.	संरक्षित क्षेत्रभित्र अवलोकन भ्रमणको अनुमति	१. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन (लाग्ने समयको विवरणसहित) २. भ्रमणकर्ताहरूको नामावली	१ देखि ३ दिन नभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत/सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	ऐन नियममा व्यवस्था भए बमोजिम
१४.	वृत्तचित्र छयाँङ्कन अनुमति पत्र	क. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन ख. वृत्तचित्रको पटकथाको प्रतिलिपि ग. सूचना तथा संचार मन्त्रालयको सहमति पत्र घ. नियमानुसार छयाँङ्कन दस्तुर बुझाएको रसिद	३ दिनभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत/सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	नेपाली नागरिकलाई रु. ५,०००/- सार्कमुलुक नागरि कलाई रु. २५,०००/- अन्य विदेशी नागरि कलाई यु.एस.डलर १,०००/-

क्र.सं.	सेवाको विवरण	सेवा लिने सेवाग्राहीले पेश गर्नु पर्ने कागजातहरू	लाग्ने समय	जिम्मेवार पदाधिकारी	कोठा नं.	बुझाउनु पर्ने दस्तूर
१५.	जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने तथा सूचनामूलक सामग्री	सेवाग्राहीको लिखित निवेदन वा मौखिक अनुरोध	२ दिनभित्र	संरक्षण शिक्षा अधिकृत/सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	निःशुल्क
१६.	साहसिक पर्यटकीय गतिविधिको सहमति	क. साहसिक गतिविधिको प्रस्ताव ख. सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	३ दिनभित्र कार्वाही शुरु गर्ने	संरक्षण शिक्षा अधिकृत/सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत	१५, १५/१, १६	हिमाली तथा पहाडी संरक्षण क्षेत्रभित्र साहसिक पर्यटकीय सेवाहरू सञ्चालन गर्ने कार्यविधि २०६७ को अनुसूची १ बमोजिमको दस्तूर ।
१७.	पुस्तकालय सेवा	मौखिक अनुरोध / सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	२ दिनभित्र	सहायक संरक्षण शिक्षा अधिकृत/पुस्तकालय सहायक	३९	निःशुल्क
१८.	विविध सूचनासम्बन्धी जानकारी	मौखिक अनुरोध / सेवाग्राहीको लिखित निवेदन	२ दिनभित्र	सूचना अधिकारी		सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, नियमानुसार दस्तूर ।

ट्रष्टव्य :- गुनासो सुन्ने अधिकारी महानिर्देशक वा तोकिएको उप-महानिर्देशक । विस्तृत जानकारीका लागि सम्बन्धित शाखामा सम्पर्क राख्न हुन ।

आ.ब. २०७२/७३ मा सम्पन्न गरिएका केही कार्यक्रमहरूको फलक

हात्तिसार कार्यालय भवन निर्माण, बर्दिया रा.नि.

बर्दिया रा.नि. पूर्वी विसापानी, पोष्ट भवन

पर्सा ब.ज.आ. मा देखिएको जंगली हात्ती

बाँके रा.नि. मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिको कार्यालय, कोहलपुर

घाँसे मैदान व्यवस्थापन, शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्ष

पोष्ट भवन निर्माण, महाकाल, शिवपुरी-नागार्जुन रा.नि.

चिरा.नि. बाट स्थानान्तरण गरी ब.रा.नि. मा लिएको गैंडा

बाटो निर्माण, सगरमाथा रा.नि.

कस्तुरी मृग, सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज

पर्यटक विश्रामस्थल, सगरमाथा राष्ट्रिय निकुञ्ज

कार्यालय भवन निर्माण, चितवन रा.नि.

मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व ब्यबस्थापनको लागि आर.सी.सी. वाल निर्माण, चितवन रा.नि.

पानी पोखरी ब्यबस्थापन, सेरा ताल, चितवन रा.नि.

कृष्णसार ब्यबस्थापन, खैरापुर, बर्दिया

वन्यजन्तुका लागि पानी पोखरी ब्यबस्थापन, पर्सा व.ज.आ.

तटबन्धन निर्माण, कामिनी दह, पर्सा व.ज.आ.

नेपाल सरकार

वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालय

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग

बबरमहल, काठमाडौं

